

MİROSLAV BOŞKOVIÇ

DANÇE MAÇEVSKA

TARİH

I SINIF

mesleki orta okullar için

DEĞERLENDİRME KOMISYONU

Prof. Dr. Margarita Peševska
Prof. Saško Korčovski
Prof. Slavčo Markovski

Redaksiyon: Prof. Dr. Oktay Ahmed

Düzeltili: Mr. Aktan Ago

Türkçeye çeviri: Enver Asim

Yayıncı: Makedonya Cumhuriyeti eğitim ve bilim bakanlığı

Basımevi: Graficki centar dooel, Üsküp

Tiraz: 300

Makedonya Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı Nr. 22-5318/1 ve 30.11. 2010 tarihli kararıyla işbu kitabın kullanılmasına izin verilmiştir.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св.Климент Охридски”, Скопје
94 (100) (075.3)

БОШКОВИЌ, Мирослав
Историја за 1 година средно стручно образование / Мирослав Бошковиќ, Данче Мачевска.
- Скопје: Министерство за образование и наука на Република Македонија, 2010, - 163 стр.
: илустр. ; 30 см

ISBN 978-608-226-197-3
1. Манчевска, Данче [автор]
COBISS.MK-ID 85373706

ÖNSÖZ

Orta mesleki okulların birinci sınıflarına ait olan tarih kitabı, haftata 2 ders ya da yılda 72 ders olarak öngörülen fon çerçevelerinde tüm mesleki orta okullara ait FLRE ders programına göre hazırlanmıştır. Ders programı genel tarihten beş konusal başlığa ayrılan 40 ders birimini kapsamaktadır: Tarih Öncesi, Orta Çağ, Yeni Çağ ve Günümüz Çağı.

Kitap içeriğinin hazırlanmasında, tarihi olgular ve tarihi olayların dolaylı-nedensel ilişkilerin daha kapsamlı bir şekilde gözler önüne sermek dolayısıyla, ele alınan konuların daha net bir görünümünü sağlamak için çaba harcadık.

Kitaptaki temel metine ilaveten: öğrencilerin yaşına uygun olarak tarihi harıtarlar, çizimler, soru ve ödevler araştırma çalışmaları, olarak çok sayıda didaktik görsel ekler de verilmiştir. Bu eklerin, tarih öğretmenlerinin açıklamaları sayesinde kitaptaki içeriklerin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılabilmesine katkıda bulunacağını düşünmekteyiz.

İşbu kitabın birinci sınıflar için öngörülen ders programıyla çizilen hedef ve ödevleri tatmin edeceğine ümit etmekteyiz, göze ilisecek noksanlıkları ise memnuniyetle kabul ederek, gelecek baskıya dahil edeceğiz.

Müellifler

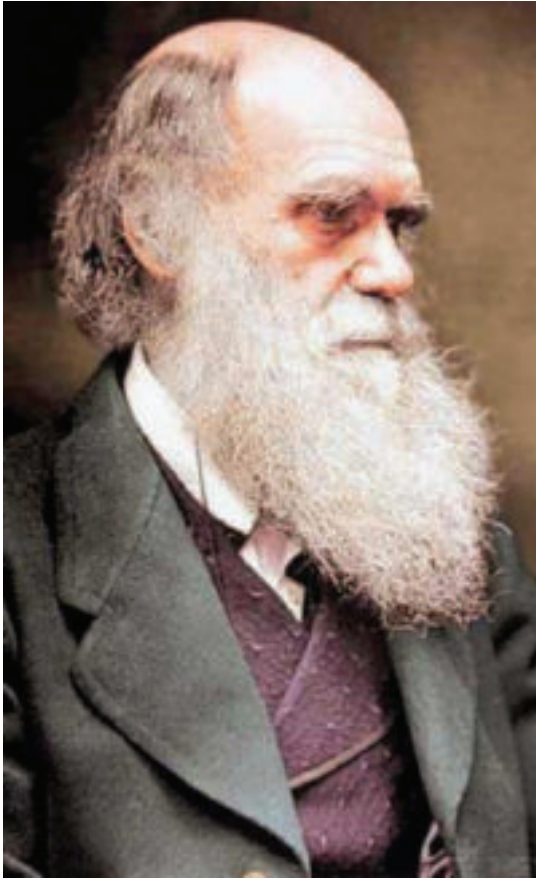
1. KONU

1. KONU
TARİH ÖNCESİ

EN ESKİ ÇAĞDA İNSAN TAŞ VE METAL DEVRİ

İNSANIN MEYDANA GELİŞİ

İnsanlar en eski çağlardan beri insanın nasıl ve ne zaman meydana geldiğini sorgulamışlardır. Zaman içerisinde iki fikir oluşturulmuş: biri dini, diğeri ise bilimsel görüş. Örneğin Hristiyanlık ve onun dini kitabı olan İncil, insanın Tanrı tarafından killi topraktan yaratıldığını ve ona kendi sonsuz ruhundan üflediğini vaiz etmektedir. Bundan sonra insanın yalnız olmaması ve yeryüzünde üreyebilmesi için insan kaburgasından kadını yaratmıştır. Diğer dini öğretiler de insanın yaratılışını benzer şekilde yorumlamışlardır.

Çarls Darwin (1809-1882)

İngiliz bilim adamı Çarls Darwin'in bilim teorisine göre, Darwin İnsanın Meydana Gelişi adlı eserinde insanın bir doğa üstü gücünden değil, canlı doğanın bir parçası olduğunu, kökenlerinin uzak akrabası olan insan sıfatlı maymuna uzadığını, evrim içerisindeki değişme sürecinde daimi değişimlere uğradığını ileri sürmüştür. En yeni araştırmalar, insanın dolaysız atalarının dört ya da daha fazla milyon yıl önce belirlediğini göstermektedir. Tarih öncesi insan, gıda ve daha iyi yaşama koşulları peşinde, zaman içerisinde, kendi fiziki görünümünü değiştirmiştir. İlk insanlar aralarında anlaşabilmek için kendi düşüncelerini çeşitli mimik, hareket ve jestlerle ifade ediyorlarmış. İş ve yaşama biçiminin etkisi altında insanda düşünme ve bilinç, bunun neticesi olarak da konuşma yeteneği gelişmeye başlamış.

Geçmişte insanın meydana gelişi nasıl yorumlanıyormuş?

1. KONU

TAŞ DEVRİ

İnsan toplumu gelişiminin en eski dönemi Taş Devri olarak adlandırılmaktadır. Taş devri ikiye ayrılır: Eski Taş Devri (Paleolitik) ve Yeni Taş Devri (Neolitik).

Eski Taş Devri'nde ilkel insan sürü ya da kalabalık topluluklar olarak adlandırılan gruplar halinde yaşamaya mecburmuş. İlkel toplulukların arasında sağlam aile bağları ve iyi bir düzen yokmuş. İnsanlar kendi kalımları için devamlı olarak verdikleri mücadelede giderek daha çok tecrübe edinmekteymişler, öyleki zamanla kendi başına taştan aletler yapmaya başlamışlar. İnsanlar hayat mücadelelerine devam ederek, daha sonra ateşi bulmuş ve kullanmaya başlamışlar, bu da insanoğlu için tamamen yeni bir edinimi oluşturmaktaymış. Ateşin bulunması ilkel insanların hayatına kolaylıklar getirmiş. Onlar dolayısıyla daha soğuk bölgelere de yerleşmeye başlamışlar ve ateş sayesinde yemek pişirmeye başlamışlar. Bu, onların evrimsel gelişimine de yansımıştır. İnsanlar bu ara kendilerine hayvan postlarından giysi yapmaya başlamışlar, bedenleri doğrulmuş yani dik yürümeye başlamışlar ve elleri gelişmiş.

Mağara

Suya batırılan kazık üstüne barınma yerleri

Taş aletler

Yeni Taş Devri'nde insanlar alet ve silahların yapımında taşı yontmaya öğrenmişler. Ahşap tekneler ve benzeri araçlar da yapmaya öğrenmişler. İnsanlar o devirde yaşam yerleri de yapmaya başlamışlar. Gıda kaynaklarına daha yakın olabilmeleri için yaşama yerlerini orman, nehir ve göl kenarlarında yapıyorlarmış. Su kenarındaki yaşama yerlerini, suya batırılan kazıklar üstüne yapmaktaymışlar. Daha sonra kulübe ve topraktan barınaklar yapmaya başlamışlar. O dönemde yay ve oku keşfetmişler, avlanma ve balık avı taş devri insanların başta gelen faaliyetleri haline gelmiş.

İnsanların ilkel topluluklarının özellikleri neydi?

DEMİR DEVRİ

Gayet uzun süren Taş Devri'nden sonra ilkel toplumun ikinci ve daha yüksek aşaması olan Demir Devri gelmektedir. İnsan önce bakırı, daha sonra da tunç ve demiri bulmuştur. Bu metallere göre, insanlık tarihinin belirli dönemleri de: Bakır, Tunç ve Demir Devri olarak adlandırılmaktadır.

İnsanlar demir devrinde kil topraktan kablur yapmaya başlamışlar. Çömlekçiliğin belirmesi insanların hayatında çok önemli bir rol oynamıştır, çünkü onların sayesinde insanlar kızarmış gıda yanısıra, haşlanmış gıda ürünleri de kullanmaya başlamışlar. İnsanlar demir devrinde hayvanları evcilleştirmeye öğrenmişler ve bilinçli olarak hayvanları üremeğe ve yetiştirmeye başlamışlar. Bu, hayvancılığın başlangıcıdır. Aynı öyle insanlar toprağı çapa ile işlemeye de öğrenmişler ve buna tarımın başlangıcı denilir.

Metallerin kullanılmasıyla bireyler üretimi devamlı olarak geliştirmiş ve bu işleri meslek edinmeye başlamışlar. İşte bu şekilde ilk zanaatlar ve zanaatçılar belirmeye başlamış. Emek paylaşımı ve ürün fazlasının ortaya çıkmasıyla ise ticaret gelişmeye başlamış.

İlk metallerin belirmesi insanların hayatında ne gibi değişikliklere neden olmuş?

Mamut avlanma

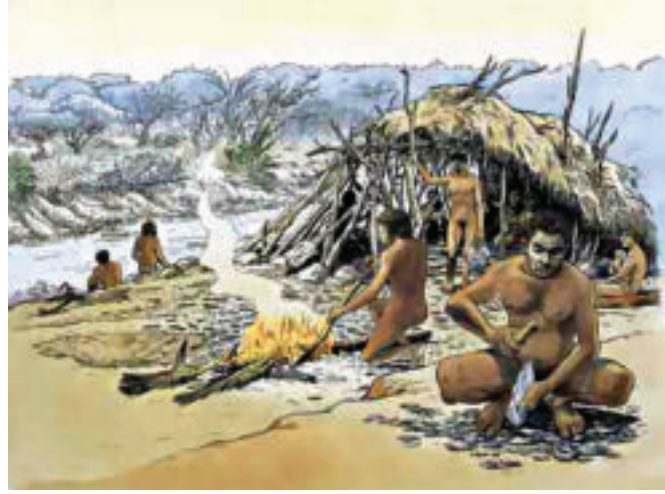
1. KONU

KABİLE DÜZENİ. ATAERKİL VE ANAERKİL.

İnsanlar başlangıçta kalabalık topluluklar olarak adlandırılan küçük gruplar halinde yaşamaktaydılar. Daha sonra iş aletlerinin gelişimiyle ana tarafından kan bağları olan daha büyük insan toplulukları belirmiş. Bu daha büyük topluluklar zümre olarak adlandırılmış. Zümrenin başında seçili reis bulunmuş. Başlangıçta zümrenin başında reis olarak kadın bulunmaktaymış, çünkü zümre genelde kadınların faaliyetlerine bağlıymış. İnsan toplumu gelişiminin bu dönemi Anaerkil olarak adlandırılmıştır. Metallerin bulunması ve tarım, hayvancılık ile zanaatçılığın gelişimiyle erkekler yavaş yavaş topluluk içinde baş rolü oynamaya başlamış. Zümre toplumunun bu gelişme dönemi Ataerkil olarak adlandırılmaktadır.

İlkel topluluklarda bütünsel malların ortak sahipliliği ile karşılaşmaktayız, insanlar beraber çalışıp, her şeyi eşit paylara bölüşmekteymişler. Özel sahiplilik ve istismar yokmuş. Aralarında kan bağıllığı olan zümreler ise kabileler oluşturmaya başlamış, tüm zümre reislerinden oluşan kabile reisleri ya da kabile heyeti tarafından idare edilmekteymiş.

Anaerkil ve Ataerkil arasındaki farkı açıklayınız

DEVLETİN MEYDANA GELMESİ

Üretimin gelişimiyle, kabile topluluğu dağılmağa başlamış. Şimdi insanlar daha rahat yaşayabiliyor ve ürün fazlası bile oluşturmağa başlamışlar. Ürün fazlasıyla, yeni iş gücü ihtiyacı duyulmaya başlamış. Bu ihtiyacı ise reislerde çalıştırılan kölelerle karşılamaya başlamışlar. Reislerin aileleri sürekli olarak zenginleşiyor ve mal varlıkları itibariyle diğer ailelerden farklılaşıyorlarmış. Bu şekilde mülki eşitsizlik belirmiş. Aralarında kan bağları olmayan aileler, belediyeler olarak organize olmaya başlamışlar. Mülki eşitsizliğin belirmesiyle insanlar arasında iki tabaka meydana gelmiş: zenginler ve yoksullar. Zenginler kendilerini isyanlardan ve mallarını korumak için başta hükümdar olmak üzere, Devlet olarak adlandırılan organize kamu iktidar kurmuşlar. Demek ki devlet, zenginlerin elinde bulunan organize iktidar, yani siyasi mekanizmayı temsil etmektedir.

Devlet nasıl meydana gelmiş?

İLKEK TOPLUMDA İNSANLARIN MANEVİ VE KÜLTÜREL GEREKSİNİMLERİ

Totem

İLKEK İNSANLARDA EN ESKİ İNANIŞLAR

Arkeologlar, ilkel insanların yaşama semtlerini yani yaşama yerlerini kazıdıklarında o zamanki insanların hayat, dünya ve inanışlarını simgeleyen çok sayıda eşyalar ve cisimler bulmuşlardır. Her şeyden evvel mağara duvarlarına çizilen ve genel olarak yabancı hayvan ile kuşlardan oluşan resimler, taş, kemik ve diğer malzemelerden yontulan figürler sözkonusudur.

İlkel insanlar etrafında meydana gelen olayları doğa üstü güçlerinin etkisiyle ilintiye getiriyorlarmış. Dolayısıyla ilkel insanlarda, hatta bugün bile bazı geri kalmış insan topluluklarında çeşitli inanışlar halen yaygındır. İlkel insanlarda en yaygın inanışlardan biri ruhun insanlarda, hayvanlarda, bitkilerde, cisimlerde, gökte, toprakta ve her yerde mevcut olduğu inanışıydı.

Hayvan ve kuşlara tapınmak çok yaygın bir inanış halini almış. İlkel insanlar kökenlerinin bir hayvandan olduğunu ve onların kalımı, özellikle avlanmadaki başarı ya da başarısızlığın bu hayvana bağlı olduğuna inanıyorlarmış. Hayvanlara olan bu çeşit inanış Totemizm olarak adlandırılır. İlkel insanların bazı topluluklarında hayvanlara olan inanış yanısıra, kafatasına tapma inanışı da mevcutmuş. Bu, insanın ölümünden sonra ruhun bedenden ayrılıp, insanın toprağa verildiği yerin yakınlığında yaşadığı, yani merhumun yaşadığı yerin etrafında kaldığı inanışlarından anlaşılmaktadır. Buradan da ölüleri ya da onların kafataslarını yaşadıkları yerin yakınlığında gömmekteymişler.

İlkel toplulukların bu hayli yaygın inanışlarıyla birlikte atalar karşısındaki tapmalar da hayli yaygınmış. Aynı zümreden olan insanlar, ataların ruhunu saygılamaktaymışlar, çünkü kendi kökenlerinin onlardan geldiğini ve onların ruhu ölümünden sonra da aralarında mevcut olacağına inanıyorlarmış. Onlar, bu ruhun onları

1. KONU

bundan böyle de keder ve beladan koruduğunu ve ölümden sonra da onları muhafaza edeceğini düşünüyorlardı.

Bizim uzak atalarımız, dünya üzerindeki canlı hayatı doğurduğunu sandıkları ana-tanrıçayı en çok saygılıyorlarmış. Onlar, ataların ruhunun ana-tanrıçanın içinde yaşadığı ve kendilerini koruduğuna inanarak, ana tanrıçaya adanmış çeşitli figür ve küçük heykeller yapmaktaymışlar.

İlkel toplumdaki dini inanışların gelişimini incele.

Ana tanrıça figürü - Macari (Üsküp yöresi)

Mağarada çizimler

MADDİ KALINTILAR

Uzak atalarımız daha Eski Taş Devri'nden başlayarak, resim çizmekte çok becerikliymişler. Onların resim ve çizimleri Fransa'nın Lasko, İspanya'nın Altamira mağaralarında olduğu gibi diğer yerlerde de bulunmuştur. Bu resimleri eski usta sanatçılar taş üzerinde çizmekteymişler ve en sık boğalar yer almaktaymış. Boğalar yanısıra bizon, mamut, geyik ve diğer hayvanların avlanmasını tarif eden resimler bulunmuştur.

Bu resimlerde avlanma sahneleri, hatta o zamanki insanların yani acvıların başarılı avlanma istekleri ve avlanma sevincini ifade eden sihirli oyunlar da gösterilmektedir. Bunlarda en eski insanların hayvanlara tapmak olarak bilinen totemizm inanışları da görülmektedir.

Yeni Taş Devri'nde de resim izlerine rastlamaktayız. İnsanlar, özellikle kemikten olan aletlerini resimlerle süslemekteymişler. Çömlekçiliğin belirmesiyle resimler çömlek kablarda çizilmeye başlamış. Bu kablaları basit geometrik şekiller süslemekteymiş.

Yaralı Bizon

Aynı öyle Paleolitik ve Neolitik Çağı'nda yaşayan insanların eliyle yapılan figürler de bulunmuştur. Bunlar genelde insanın etrafında yaşayan hayvanlar ya da baş figürleri, Steatit taşından (yumuşak taş) veya killi topraktan yapılan kadın figürleridir. İlkel insanların çeşitli idollerini temsil eden sayısı çok figürler, onların heykeltıraş yeteneklerini gözler önüne sermektedir.

En eski sanat eserleri doğa ve hayata ilişkin ilkel görüşlerle yakın ilintide bulunduğu ve en eski dini inanışları anlayabilmemize yardımcı olduklarına karşın, yine de bu buluşlar

sanat yaratıcılığının ilk başlangıçlarına dair delillerdir ve insanoğlu mevcut olduğundan beri sanatla uğraşmaya devam etmektedir. İnsan, sanat üzerinden kendisinin güzel ve asil şeyler karşısındaki anlayışları, kendi zevkini, istekleri ve duygularını ifade etmektedir.

Eski insanlarda sanatın belirmesini nasıl açıklıyorsun?

Araştır ve öğren! Macari'de (Üsküp yöresi) bulunan Ana-tanrıça figürü neyi simgelemektedir?

2.KONU

2. KONU ESKİ ÇAĞ

ESKİ DOĞU'DA EN ESKİ MEDENİYETLER

DOĞAL ŞARTLAR VE AHALI

Dünyada, 6000 yıl önceleri ilk devletlerin belirdiği olan en eski bölgeler, Mısır'da Nil nehri, Mezopotamya'da Dicle ve Fırat Nehirleri, Hindistan'da İnd ve Gang Nehirleri, Çin'deki Mavi ve Sarı Nehirleri'nin aktığı verimli vadiler imiş. Bu vadilerin verimliliği her Şeyden evvel nehirlerin yılın belirli mevsimlerinde devamlı olarak taşması sonucuymuş. Nehirlerin taşması toprakları verimli kıldığından başka, insanlara çeşitli zarar da etmekteymiş. İnsanlar kendilerini su afetinden korumak için büyük bentler, barajlar, kanallar ve sulama sistemleri inşa etmekteymişler.

Böylesine büyük yapıların inşa edilmesi, onların bakımı ve toprağın o zamanki ilkel aletlerle işlenmesi için kitlevi iş gücü gerektiriyormuş. Dolayısıyla bu vadilerde çok kısa bir zaman dilimi içerisinde sınıfların gruplaşması başlamış. Verimli topraklar ve inşa edilen kanallar ile bentlerin ele geçirilmesi için giderek daha çok savaşlar yürütölmekteymiş. Bu ise, kabile topluluklarının dağılması ve ilk devletlerin kurulması sürecini hızlatmıştır.

İlk medeniyetler nerede belirmiş?

Eski Doğu

2.KONU

İLK DEVLETLERİN MEYDANA GELİŞİ

Eski Doğu'da meydana gelen ilk devletler küçükmüş ve genelde bir şehir ve yöresini kapsamaktaymış, bundan dolayı onlara şehir-devlet deniliyormuş. Birkaç küçük devletin birleşmesiyle, daha büyük devletler meydana gelmekteymiş. Devletin başında sınırsız hakları olan ve devlet ile insanların baş hükümdarı olan bir devlet adamı bulunmaktaymış. Hükümdar, güzel ve zengin evde yaşayıp zengin süslerle donatılmış tahtta oturmaktaymış. Devlet işlerinin yürütülmesinde danışmanları, memurlar, yargıçlar ve diğer kişiler hükümdara yardımcı olmaktaymış. Eski Doğu devletlerinde insanlar üç tabakaya ayrılıyormuş: zenginler, yoksullar ve köleler. Hükümdarlar, diğer millet ve kabilelere karşı sıkça yürütülen savaşlarda çok sayıda köleye sahip olmaktaymışlar, bu köleler hükümdar ve mabetlerin mülkünde çalışmakla görevliymişler.

En eski devletlerde iktidar nasıl organize edilmiş?

HİNDİSTAN VE ÇİN'DE EN ESKİ MEDENİYETLER

Hindistan'ın en eski bilinen ahalisi Dravitlermiş, onlar genelde tarım ile uğraşıyorlarmış. M.Ö. II. milenyumda onlar Hint-Avrupa kökenli Arya göçebe kabileleri tarafından esaret altına alınmış. Aryalar, Raca olarak adlandırılan kabile reislerinin önderliğinde, kuzey-batı tarafından akın etmişler. Çok sayıda küçük devletlerin başında Maharacalar bulunmaktaymış. Üretimin ilerletilmesi, köleliğin erken belirmesini sağlamıştır, ücretsiz köle emeğinin istismar edilmesi köy ve kentlerde yaşayan ahalinin mülk açısından sınıflar oluşturmasını sağlamış. En eski şehirler arasında Harapa ve Mahenco-Daro en tanınmış şehirlerdir. Bu şehirlerde yapılan arkeolojik kazılarda bulunan kalıntılar, Hindistan'da inşaatçılığın çok gelişmiş olduğunu kanıtlamaktadır. Bu şehirlerde zanaatçılık çok ileri gitmiş, ovalarda ise sulama sistemi olarak kullanılan bent, kanal ve barajlar bulunmuştur. Ovalarda çeşitli buğdaygiller, şeker kamışı ve pamuk yetiştirilmekteymiş. Kutsal sayılan inek evcil hayvanlardan en sık yetiştirilen hayvanlardan biriymiş.

Mohenco-Daro şehri rekonstrüksiyon

Eski Çin’de, büyük nehirlerin akıntısı boyunca ilk küçük şehir-devletler kurulmuş, onların birleşmesiyle ise, M.Ö. 2200 yılında yegane Çin Devleti oluşturulmuş. İlk hükümdarlar Hsia Hanedanlarıymış, onların zamanında Çinlilerin resimli alfabesi de meydana çıkmıştır. M.Ö. 1750 yıllarında iktidar tahtı Ho-anho Nehri’ndeki Şang hanedanların eline geçmiş. Bu hanedanlığın ilk hükümdarı olan Tang, kendi iktidarını o kadar çok güçleştirmiş ki onu tanrı olarak saymaktaymışlar.

Hindistan’da en eski şehirler nasıldı?

MEZOPOTAMYA’DA İLK MEDENİYETLER

Dünyada en eski medeniyetlerden biri, Fırat ve Dicle Nehirleri’nin aşağı akıntısı boyunca bulunan ve bataklık bir vadi olan Mezopotamya’da meydana gelmiştir. Bu bölgenin en eski ahalisi Sümer ve Akadlarmış. Onların kurdukları çok sayıda şehir-devletlerin arasında sürekli olarak iktidar savaşları yürütülmüştür. M.Ö. 2400 yılında Akad Kralı I. Sargon, Sümer bölgelerini fethetmiş ve Mezopotamya’nın tamamını birleştirmiş. Sümer’den farklı olarak Akad şehirlerinde zanaatçılık ve ticaret çok hızlı bir şekilde gelişmiş, yeni şehirler kurulmaya, zengin saraylar ve mabetler inşa edilmeye başlamış.

Babil’in büyük hükümdarı Hamurabbi

Fırat ve Dicle Nehirleri arasında ise kanallar ve sulama sistemleri yapılmış. Sümer ve Akad krallıkları insanlığın tarihinde derin izler ve artlarından çok sayıda önemli edininim, miras bırakmışlardır. Onlar metal işletmeyi biliyorlarmış ve ticareti bir hayli geliştirmişler. Kendilerine mahsus çiviyazısı varmış ve astronomiden ilk bilgileri edinmeye başlamışlar. Kral Naram-Sin’in ölümünden sonra, dağlık bölgelerde yaşayan Guti milleti Mezopotamya’ya girerek, Akad krallığını ele geçirmiş.

Fırat Nehri’ndeki Babil kenti çok geçmeden yeni kurulan Babil Krallığı’nın merkezi olmuş. Babil devleti hükümdarları Mezopotamya’da sürekli olarak iktidar savaşları yürütmüşlerdir ve yaklaşık yüz yıl zarfında Kral Hammurabi (M.Ö. 1792-1750) bütün Mezopotamya’yı birleştirmeye başarmış.

2.KONU

Hammurabi uzun yıllık hükümdarlığı esnasında, çok önemli sosyal reformlar uygulamış, devletteki ilişkilerin hukuk açısından düzenlenmesi doğrultusunda Hammurabi Kanunları olarak bilinen özel Yasa hükümlerini oturtmuştur. Bu kanun kitabına göre, kral devletin en yüksek hükümdarıdır, büyük toprak sahipleri üzerinden vergi toplamaktaymış, şehirlerin de büyük toprakları varmış. Hammurabi'nin ölümünden sonra devlet Hitit ve Kasitit'lerin idaresi altına geçmiştir.

Keşfet ve öğren! Hammurabi'nin Yasaları devletteki tüm sınıflar için eşit ölçüde geçerli miymiş?

Daha sonraki tarihinde Mezopotamya Asurlar'ın idaresi altına düşmüş. Asurlar bu topraklarda Asur Krallığını kurarak, Ninova'yı ise krallığın başkenti ilân etmişler. Asur hükümdarları büyük sulama sistemleri, saraylar ve tapınaklar gibi büyük kamu yapıları inşa etmekteymişler. M.Ö. VII. yüzyılda Kral II. Sargon İsrail ve Urartu devletini ele geçirmiş. Asur başkenti Ninova ta uzaklara ad yapmış. Asur kralı Asurbanipal (M.Ö. VII. yy) hükümdarlığı sırasında, devlet zayıflamaya başlamış. Krallığın zayıflamasını fırsatı bilen İran'da yaşayan Meganlar M.Ö. 612 yılında Ninova başkentini ele geçirmişler, yedi yıl sonra ise Asur Krallığı'nın tamamını fethetmişler.

Proje hazırlayınız: Eski Doğu'da en eski medeniyetler.

Ninova (kahıntılar)

Babil kentinde bahçeler

ESKİ MISIR

DOĞAL ŞARTLAR VE AHALİ

Mısır, Afrika'nın kuzeydoğu bölgesinde, Akdeniz'e dökülen Nil Nehri'nin aşağı akıntısında bulunmaktadır. Orada pek seyrek yağmur yağarmış, Nil Nehrin yukarı akıntısında ise tropik sağnak yağmurlar yağmaktaymış. Yağmurlar döneminde (temmuz), nehir teknesi tüm suları alamadığı için nehir taşmaktaymış ve vadi su altına kalmaktaymış. Üç ay sonra sular kendi teknesine çekilmekte ve ardından kalın ile verimli bir toprak tabakası kalmaktaymış. Su çekildikten hemen sonra, Mısırlılar toprağı işlemeye başlıyorlarmış. Bu toprak o kadar verimliymiş ki yılda üç hasılat verebilmekteymiş. Mısırlılar su taşkınlarından korunmak ve toprakların kuraklık aylarda sulandırılması amacıyla, bent, kanal ve suni göller inşa etmekteymişler.

Mısır'da insanlar en eski çağlardan beri yaşamaktaymış ve kabile hayatından başlayarak metallerin kullanımına kadar tüm gelişme aşamalarından geçmiştir. Gelişmiş tarımcılık yanısıra Mısır'da hem zanaatçılık hem de ticaret gelişmiştir.

Mısır'ın doğal şartları nasılmış?

Mısır

2.KONU

DEVLETLERİN MEYDANA GELMESİ VE ONLARIN BİRLEŞMESİ

Mısır'da ilk insanlar kabile şeklinde yaşıyorlarmış, ancak daha sonra özel sahipliğin belirmesi yüzünden onlarda da kabile süreci dağılıp aileler oluşmaya başlamış. Büyük sulama sistemlerinin tamamlanması için çok sayıda insanın çalıştırılması gerekiyormuş. Bunun için aynı bölgede yaşayan bazı aileler daha büyük bölgesel topluluklar, yani Belediyeler dahilinde birleşmeye başlamış, belediyeler ise Nom - yani ilçe sınırları içinde birleşmiş. Zamanla Nomlar (bölgeler) küçük devletlere dönüşmüş ve toprak ile ücretsiz iş gücü yani kölelerin ele geçirilmesi amacıyla aralarında savaşımaya başlamışlar. Nomarkların başında hükümdar bulunmaktaymış. O başkomutan, rahip ve hakem görevini yapmaktaymış. Uzun bir dönem içerisinde Mısır'da iki devlet kurulmuş: Nil Nehri orta akıntısı boyunda Yukarı Mısır, delta etrafında ise Aşağı Mısır.

Bu iki devlet arasında da sürekli olarak iktidar savaşı ve tek devlet kurma mücadelesi devam etmiştir. M.Ö. 3200 yıllarında Yukarı Mısır hükümdarı Menes, iki devleti birleştirmeye başarmış. Bugünkü Kahire şehri yakınındaki Memphis şehri ise Birleşmiş Mısır'ın başkenti olmuş. Daha sonraki dönemde Teba (Teb) kenti Mısır devletinin baş şehri konumuna gelmiş.

Gize piramitleri

Eski Mısır devleti nasıl meydana gelmiş?

DEVLET VE TOPLUMSAL DÜZEN

Mısır devleti merkezleşmiş bir köle monarşisiydi. Devletin başında Firavun adıyla anılan varis hükümdar bulunmaktaymış. Firavun, devletin sınırsız ve mutlaki hükümdarıymış. Mısırlılar, firavunun Ra yani Güneş Tanrısı'nın oğlu olduğuna inanıyorlarmış. Devlet ve içinde yaşayan halkın tamamı, firavunun sahipliğiymiş. Devletin idare edilmesinde ona çok sayıda devlet memuru ve rahip hizmet etmekteymiş.

Mısır devletinde yaşayan halk özgür ve özgür olmayan insanlara ayrılmıştır. Özgür ahaliyi askeri aristokrasi, rahipler, memurlar, tüccarlar, zanaatçılar ve köylüler oluşturmaktaymış. Özgür olmayan ahali kölelerden ibaretti. Kölelerin durumu çok zordu. Onlar, en zor fiziksel işlerde kullanılıyorlarmış. Çok sayıda köle olduğuna karşın köle sayısı özgür ahali sayısı karşısında daha küçükmüş.

Mısır'ın devlet ve toplumsal olarak düzeni nasılmış?

FİRAVUNLARIN ESKİ VE ORTA HÜKÜMDARLIK ÇAĞINDA YÜRÜTTÜKLERİ SAVAŞLARI

Eski Mısır devletinin varlığı yaklaşık 3000 yıl devam etmiş. Bu dönem içerisinde 31 Firavun hanedanı hüküm sürmüştür. Mısır'ın tarihi üç uzun bir dönemden ibarettir: Eski Krallık, Orta Krallık ve Yeni Krallık Dönemi. Ancak öyle denilen Mısır Geç Dönem Krallığı da mevcuttur.

Eski Krallık döneminde (M.Ö. 3100-2160 y.) Mısır Devleti fetih savaşları yürütmüştür. Bu dönemde firavunlar Snofru ve Keops, altınla zengin olan Habeşistan (Etyopya) ve Nubiye topraklarını ele geçirmişler. Bakır madeninin çıkarıldığı Sina Yarımadası, Libya ve Fenike'ye de benzeri saldırılar tertiplenmekteymiş.

Ancak M.Ö. III. milenyum ortalarında Firavun iktidarında zayıflama dönemi başlamış. Merkezi yönetimden kopmaya başlayan hükümdarların (nomarkların) güçlenmesi bunun başlıca nedenidir. Bu, eski krallığın dağılmasına neden olmuş. Maalesef eski krallığın dağılması Mısır sulama sistemlerinde büyük zararların belirmesine neden olmuş. Ülkede karşılıklı yağma savaşları meydana gelmeye başlamış.

Bu durumun ortaya çıkması yüzünden Mısır'da birleşme temayülleri belirmeye başlamış ve zarar gören kanal ve bentlerin onarılması için çaba harcanıyormuş. Uzun süren girişimlerin neticesi olarak, güneydeki Teb kenti etrafında bulunan hükümdarlar birleşerek Mısır devletini yeniden birleştirmişler. Böylece Teb, Orta Krallık çağında Mısır'ın merkezi haline gelmiş.

Mısır, diğer göçebe kabilelerin saldırılarından doğal yoldan muhafaza olduğuna karşın, M.Ö. 1710 yılında ülkenin kuzey doğusundan göçebe Hiksos kabileleri Mısır'a akın etmişler. Onlar Mısır'dan evvel Suriye ve Filistin'i ele geçirmişler. Hiksoslar Mısır'ın kuzeyini 150 yıldan çok kendi hakimiyeti altında tutmuşlar.

Eski Krallık neden çökmüş?

2. KONU

YENİ KRALLIK

Teb Firavunları önderliğinde Mısır'ın güneyinde, Hiksoslar'dan kurtulma hareketi başlamış. Uzun süren savaşlardan sonra, esareten kurtulma ve birleşme çabaları M.Ö. 1570 yılında netice vermiş. Yeni Krallık çağındaki firavunlar zanaatçılığın gelişimi ve Hiksoslar ile olan savaşlar sayesinde, daha ileri askeri levazımatı olan güçlü bir ordu meydana getirmeye başarmışlar. Firavunlar bu ordularıyla Akdeniz'in Doğu sahillerinden başlayarak, Filistin ve Suriye'ye akın etmekteymişler. Bu firavunlardan biri III. Tutmes, Mısır Devleti'ni Fırat Nehri'ne kadar genişletmeye başarmış. Aynı öyle Firavun II. Ramses de Suriye'de savaşmış, ancak orada Hititler tarafından mahcup edilmiş.

Fetih savaşları ve yoksullar ile kölelerin ayaklanmaları, devleti bir hayli zayıflatmış. Bu şekilde Suriye ve Filistin'de fethedilen topraklar elden çıkmış. M.Ö. 671 yılında Asurlar Mısır'a saldırmış ve Mısır devleti onların iktidarını kabul etmeye mecbur olmuş. Mısır, Asur idaresinden kurtulduktan sonra M.Ö. 525 yılında Fars Krallığı tarafından fethedilmiş. Fars'ın Makedonyalı Büyük İskender tarafından fethedilmesi ardından, Mısır da M.Ö. 332 yılında bu krallığın bir parçası olmuş.

Proje hazırlayınız: Eski Mısır

III. Tutmes

II. Ramses

ESKİ DOĞU ULUSLARININ KÜLTÜREL VE BİLİM EDİNİMLERİ

DİN

Eski Doğu milletlerinde ilk devletlerin kurulmasıyla resmi din de kurulmaktaymış, bununla birlikte doğu devletlerinde önemli ekonomik ve siyasi rol oynayan ruhban sınıfı da kurulmaya başlamış.

Eski Mısır'da uzun zamanlar sihir, animizm ve totemizm kalıntılarına rastlamaktayız. Her bölgede yerel tanrı, bazı durumlarda ise daha çok tanrılar bulunmaktaymış. Yerel tanrılar yanısıra, Mısır'da umumi olarak benimsenen: Güneş Tanrısı Amon-Ra, bereket ve doğurganlık tanrıları Oziris ve eşi İzida, Ölüler Tanrısı Gor, dünyanın yaratıcısı Pta ve diğer tanrılar mevcut bulunmaktaymış. Amon-Ra tanrısının oğlu sayılan Firavun, Mısır dininde önemli ve büyük rol oynamaktaymış. Eski Mısırlılar, ölümden sonra ruhun yeniden kendi bedenine döneceğine inanıyorlarmış. Bunun için cesetleri çürümekten korumak için, mumyalaştırmakta ve Piramit adı verilen muhteşem mezarlar içinde gömmekteymişler. Mezopotamya milletlerinde de Mısırlılara benzer inanışlar varmış. Sümerler'in en tanınmış tanrıları Gök Tanrı-Anu, Güneş Tanrısı-Şaman, Ay Tanrısı-Sin imiş. Babil Devleti'nin en yüksek tanrısı Marduk ve bereket ile doğurganlık tanrıçası İştar'mış.

Eski Yahudiler tek tanrıya, yani Yahve (Yehova) adlı tanrıya inanmaktaymışlar. Yahudi dini Kutsal Kitap'ta, Eski Ahit yani İncil'de yazılmıştır.

M.Ö. VI. yüzyılda Hindistan'da Buda'nın öğretisi neticesinde büyük bir hareketlenme yaşanmıştır. Çünkü bu hareketlenme Budizm adını taşıyan yeni bir dinin belirmesine sebebiyet vermiştir. Buda, hangi ırktan olursa olsun, tüm insanların eşit olduğunu vaiz etmekteymiş. Budizm Uzak Doğu'nun çok sayıda ülkesine, Hindistan, Çin, Moğolistan, Japonya ve diğer ülkelere yayılmış.

Mısırlılar, ölenlerin bedenlerini neden mumyalaştırıyorlarmış?

Amon Ra Tanrısı

2. KONU

OKURYAZARLIĞIN BAŞLANGICI

Eski Doğu uluslarında okuma yazma çok eskilerden, M.Ö. 4000 yıllarında icat edilmiş. Eski Mısırlıların yazısı Hiyeroglif yazısı olarak adlandırılmıştır. Hiyeroglifler çeşitli işaret, çizim ve resimlerden ibarettir, bunun için şekil (resim) yazısı olarak da anılır. Her işaret, bir kelime ya da hece işaret etmektedir. Zamanla Mısır yazısı sadeleştirilmiştir, öyleki zamanla harfleri simgeleyen işaretler de belirtmeye başlamış. Mısır yazısında yaklaşık 700 işaret varmış, bundan dolayı öğrenilmesi gayet zormuş. Mısırlılar kağıdı henüz bilmedikleri için Papirüs üzerinde yazmaktaymışlar. Fransız bilim adamı Jean-François Champollion, 1822 yılında Mısır hiyerogliflerini deşifre etmiştir.

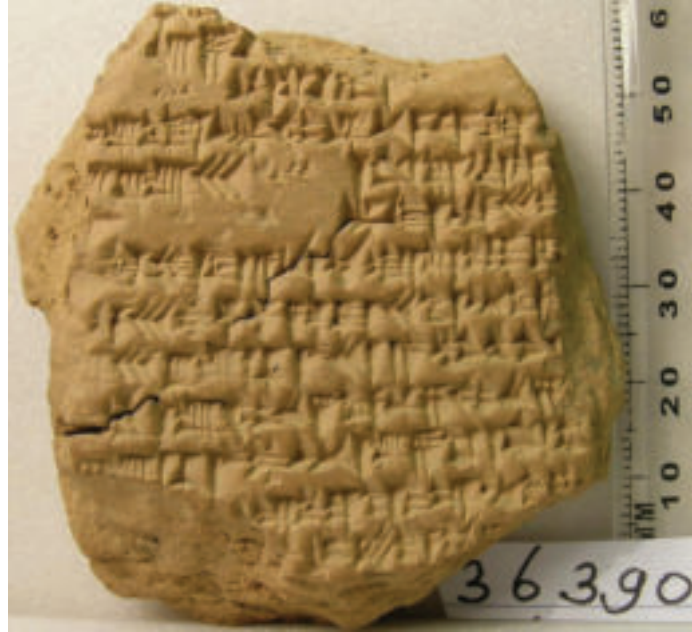
Mezopotamya’ da Sümerler’ in icat ettikleri Çivi yazısı kullanılmaktaymış. Yazı işaretlerinin şekli çivilere benzediği için yazıya çivi yazısı

denilmiştir. Mısır’da olduğu gibi Mezopotamya’da da papirüs yokmuş, bu nedenle sert bir kamışla taze toprak (kil) tabletleri üzerinde yazılmaktaymış. Her işaret bir kelime ya da hecenin simgesiymiş. 500 kadar işaret varmış.

Fenikeliler, Eski Doğu halkları arasında sesli alfabe icat eden ilk kavimdir. Onların sesli yazısı (alfabesi) 22 harften ibarettir. Her ses için birer ayrı işaretleri (harf) varmış.

Fenike alfabesini örnek alarak, Yunan alfabesi ve Yunan alfabesine dayanarak Avrupa’da daha sonra kullanıma giren diğer alfabeler meydana gelmiştir.

Eski Doğu kavimlerinde hangi yazılar mevcutmuş?

Çivi yazısı

Hiyerografik yazı

BİLİM

Eski Doğu kavimlerinde çok sayıda bilim dalı da gelişmiş. Onlarda pratik gereksinimler neticesinde, toprağın deprem nedeniyle hareket etmesi, her su baskınından sonra kanal ve bentlerin onarılması gereği dolayısıyla matematik ve geometri gelişmiş. Tarımın gelişimiyle ilgili olarak, gök cisimlerinin uzun yıllık gözetimi sonucunda, su baskını ya da kurak mevsimlerin tahmin edilebilmesi için astronomi de gelişmiştir. Astronomi incelemelerine dayanarak bugüne benzeyen yıllık takvim de oluşturulmuş. Doğu kavimlerinde kimya ve tıp da gelişmeye başlamış, mumyalaştırma konusunda ise Mısırlılar anatominin büyük uzmanları konumuna gelmişler.

Bu eski uygarlıklarda yazının belirmesi ve gelişimiyle şiir, hikâye, epik şiir ve masal gibi ilk edebi eserler de meydana gelmeye başlamıştır. En eski epik eserlerden biri Gılgamış adındaki kahramana adanmış Sümer destanıdır. Bu destanda hiç kimsenin kurtulamadığı kader ve insanın doğaüstü güçler, yani tanrılara olan bağlılığı vurgulanmaktadır. Hintlilerin de zengin edebiyatı varmış. Hindistan'ın en tanınmış destanları Mahabharata ve Ramayana olmakla beraber, bunlarda tanrılar, kahramanlar ve ordu komutanları övülmektedir, çok sayıda atasözü ve deyim içermektedirler.

Eski Doğu kavimlerinde hangi bilim dalları gelişmiştir?

Babil kulesi

2.KONU

MİMARCILIK VE EDEBİYAT

Eski Doğu kavimlerinde resim, heykeltıraş, mimarcılık gibi sanat dalları da gelişmiştir. Her tarafta tanrılar ve krallar adına binalar inşa edilmekteymiş. Mısır'da büyük saraylar, tapınak yerleri ve taş mezarlar yani piramitler inşa edilmekte, yapıların içi resim ve yazılarla süslenmekteymiş. Bugüne ulaşan 70 adet piramit arasında en büyüğü Keops Piramiti'dir. Bu piramitin boyu 146, uzunluğu 230 metre genişliğindedir. Keops Piramiti yakınlığında taştan yontulmuş, Sfenks olarak adlandırılan çok büyük bir heykel bulunmaktadır. Sfenks, ayaklarını uzatmış şekilde yerde yatan insan başlı aslan gövdeli bir heykeli temsil etmektedir. Sfenks'in piramitleri koruduğuna inanılmaktaymış. Boyu 20 metre uzunluğu ise 72 metredir.

Mezopotamya'da taş bulunmadığı için pişmiş tuğla kullanılmaktaymış. Mabetler dört köşe şeklinde çoklukla yedi katlı olarak inşa edilirmiş. Mabetler genelde Mısır piramitleri kadar yüksekmiş. Bu yapıların en tanınmış ve en büyüğü boyu 90 metreyi bulan yedi katlı Babil Kulesiymiş.

Araştır ve öğren! Keops Piramiti nasıl inşa ediliyormuş?

Keops Piramiti

ESKİ YUNANİSTAN

DOĞAL KOŞULLAR

Eski Yunanistan, Balkan Yarımadası'nın güney bölümünde, Ege Denizi ve Küçük Asya sahili boyunca bulunmaktaymış. Eski Yunanistan'ın kara kısmı daha çok dağlardan ibarettir. Sıradağlar Yunanistan'ı üçe bölmekteymiş: Kuzey, Orta ve Güney Yunanistan. Kuzey Yunanistan'da daha büyük bölgeler; batıda Epir, doğuda ise Tesalya'yımış. Orta Yunanistan'da en tanınmış bölgeler şunlarmış: Atika ve Beotya. Güney Yunanistan'da, Peloponez Yarımadası'nda (Mora'da) Lakonya en önemli bölgelerden biriymiş.

Ege Denizi'nde, Yunan tarihinin en tanınmış adaları şunlardır: Yunanistan'ın Avrupa yakasındaki Evbeya ve Egina, Küçük Asya yakasındaki Rodos, Samos, Lezbos ve Hios adaları, Batı kıyısında İtaka, Leukas ve Kerkira (Korfu) ve Güney kıyısında Girit adası.

Eski Yunanistan doğal koşullarını tasvir et?

Yunan kabilelerinin yerleşim haritası

2.KONU

AHALİ

Antik Yunanistan topraklarında insanlar en eski çağlardan beri yaşıyorlarmış. Yunan tarihçisi Tukididis'e göre, Yunanistan'nın en eski ahali Pelazgit, Koriyeler ve Lelegitlermiş. Onların medeniyeti, Yunan kabilelerinin gelmesinden önce mevcutmuş, tarihte ise Girit-Mikena kültürü olarak bilinmektedir. O zamana ait tarihi ve kültür eserlerinin bulunduğu yerlere göre adlandırılmıştır. Bu kültür, M.Ö. 3000-1400 yılları arasında mevcutmuş ve doğu kültürlerin mevcudiyetine denk gelmektedir.

Yunan kabileleri Eski Yunanistan'a M.Ö. ikinci milenyumda yerleşmeye başlamışlar. Kuzey bölgelerinden önce Ahaylılar yerleşmişler, onlar yavaş yavaş Yunanistan'nın güney bölgesi olan Pelaponez'e (Mora'ya) varmışlar. M.Ö. 1200 yıllarında Yon, Dor ve Eol kabileleri de Eski Yunanistan'a yerleşmeye başlamışlar. Onlar, zaman içerisinde bütün Yunanistan ve adalara bir de Küçük Asya sahil bölgelerine yerleşmişler. Bu arada eski ahaliyi tamamen kendi idaresi altına koymuş, imha etmiş ya da asimile etmişlerdir.

Yunan kabilelerinin Yunanistan'a yerleşmesini anlatınız.

Miken

ESKİ YUNANLAR'DA DEVLETLERİN (SİTELERİN) MEYDANA GELMESİ

Eski Yunanistan'da, Antik Doğu'da olduğu gibi yegane devletler kurulmaz, birbirinden bağımsız olan çok sayıda küçük devletler (polisler veya siteler) meydana getirilmiştir.

Yunan siteleri küçükmüş. Onlar bir şehir ve en yakın civarını kapsadığından dolayı, onlara şehir-devlet (site) adı verilmiştir. Onların başında Yunanlıların Bazileus olarak adlandırdıkları kral durmuş. Kral aynı zamanda ordu komutanı, yargıç ve en yüksek rahipmiş. Kral, tüm önemli konularla ilgili özgür vatandaşların tüm reşit erkeklerinden ve halk meclisi ile aristokrat ailelerin üyelerinden oluşan heyetle danışmaya görevliymiş. Yunanistan'da en tanınmış siteler: Sparta, Atina ve Thebai'ymiş (Teba). Siteler kendi başına devletler olarak yaşarlarmış, aralarında sık sık savaş eder lakin ise durum icabı birleşirlermiş.

Küçük Yunan devletleri (polisler) nasıl organize ediliyormuş?

Yunan devletlerin (polislerin) haritası

SPARTA

Sparta devleti, Pelaponez'in (Mora'nın) güney kesimindeki verimli Lakonya (Laconia) bölgesinde M.Ö. VIII. yy kurulmuştur. Şehri Akaları dize getiren Dorlar kurmuştur.

Sparta ahalisi hür (Spartalılar ve Periyeler) ve hür olmayan (Helioslar) insanlardan ibaretmiş. Askerliği meslek edinen Spartalılar devleti yönetir ve hüküm ederlermiş. Periyeler genelde tarımla uğraşan eski yerlilermiş, daha sonra zanaatçılık ve ticaretle uğraşmaya başlamışlardır. Onlar hür olduklarına karşın, yurttaş statüsüne sahip değil, yani siyasi haklara sahip değıllermiş. Helioslar devlet köleleri konumunda bulunuyorlarmış. Onların hiçbir hakkı yokmuş ve en ağır fiziksel işleri yapmaktaymışlar.

Devletin başında iki kral bulunmaktaymış. Onların iktidarı sadece savaş durumunda ve ordu komutanlığını yaptıkları zaman sınırsızmış. Devletin içinde en yüksek yönetim organı Yaşlılar Konseyi'ymiş (Gerusalılar). Konsey, iki kral ve 60 yaşından büyük 28 Spartalıdan ibaretmiş. Konsey, savaş ilan eder, barış imzalar, yasalar hazırlar ve diğer işlerle meşgul olurmuş. 30 yaşından büyük olan Spartalılardan Halk Meclisi de mevcutmuş. Devletin kontrol

2. KONU

idaresi beş Efora'nın (Eforat) elindeymiş. Sparta toplumsal ve devlet düzeni açısından köle sahipli aristokratik monarşiymiş.

Spartalılar eğitime özel önem vermekteymişler, Sparta'ya sağlıklı ve güçlü askerlerin sağlanması bu eğitimin esas amacıymış. Devlet ve nezdindeki öğretmenler yedi yaşına basan çocuklarla ilgilenmeye başlamış. Eğitim genelde beden idmanlarından ibaretmiş. En sıkı disipline ve en büyük zorluklara alışmaları için çocuklar genelde yalınayak yürür, az giyinir, kışın ise soğuk suda yıkanmışlar. Erkek çocuklar 10 yıllık eğitimden geçermiş, 7'den 17'e kadar. 17'ye girdikten sonra ellerine silah verilir ve Sisler olarak adlandırılan askeri birliklere tayin edilirlermiş. Kız çocuklarının eğitimi için özel liseler mevcutmuş, orada jimnastik yapar, müzik ve şarkı söylemeyi öğrenirlermiş. Bu şekilde eğitilen Spartalılar yılmaz, disiplinli ve dayanıklı asker olmuş, Sparta ise bütün Yunanistan'da en güçlü askeri devlet konumuna gelmiştir.

Sparta eğitiminin hedefi neymiş?

ATİNA

Atina devleti M.Ö. VIII. yy. Atina şehri etrafında kurulmuştur ve buna göre adını da almıştır. Atina ahali hür ve hür olmayan insanlardan ibaretmiş. Hür insanlar Evpatri'tler (aristokratlar) ve Demos (halk) diye iki sınıftan ibaretmiş. Evpatri'tler zengin ve ünlü kişilermiş, Demos'u ise köylüler, zanaatçılar ve tüccarlar oluşturmaktaymış. Başlangıçta Atina devletinin başında kral (bazileus) bulunmuş, devlet ile idare işlerinde krala Yaşlılar Konseyi (Areopag) yardımcı olurmuş. Devletin tüm reşit vatandaşlarından oluşan Halk Meclisi de mevcutmuş. Daha sonra Evpatri'tler monarşiyi kaldırmış, cumhuriyet sistemini oturtmuş, icra yönetimini ise dokuz arhonattan ibaret Konseye teslim etmişlerdir. Bu arada iktidarın tamamına el koyarak halkı (demos) herhangi bir siyasi iktidardan mahrum bırakmışlar.

Perikle

2.KONU

Halk (demos), Eypatritler'in yönetiminden memnun değilmiş. Ödenmemiş vergiler dolayısıyla halkın büyük bir bölümü köleye dönüştürülmüş. M.Ö. 594 yılında, arkont Solon, borç kökenli köleliği kaldırmış, vatandaşları ise onların mülki durumuna göre dört gruba bölmüşler. Birinci grupta yer alan insanların en yüksek siyasi hakları varmış, dördüncü grupta olanların hakları ise en küçükmüş. Halk, bu reformlardan memnun olmadığı için M.Ö. 509 yılında Klisten devlette yeni reformlar uygulamış. Atina halkını, yaşadıkları yere göre, geniş yerel yönetim hakları olan on bölgeye ayırmış. Köken ve mal varlıklarını gözönüne almadan, tüm özgür insanlar eşit haklara sahip olmuşlar. Bu şekilde Atina devleti aristokrat devletten demokratik, kölesahibi cumhuriyet olmuş.

Atina devleti M.Ö. V. yy. Yunanlıların en ünlü devlet adamı Perikle başta bulunduğu dönemde en çok yükselmiştir. Perikle demokrasiyi ilerletip temellerini sağlamlaştırmıştır. Onun zamanında Halk Meclisi devletin en yüksek yasamacı organıymış ve devletin tüm görevlerini belirlemekteymiş.

*Atina'nın toplumsal ve devlet düzeni nasılmış?
Proje hazırla: Perikle döneminde Atina devleti.*

Akropol

2.KONU

KOMŞU ÜLKELER İLE İLİŞKİLER

Persler M.Ö.VI. yüzyılın sonuna doğru Balkan Yarımadası'na girerek, Trakya ve Bizans'ı ele geçirmişler. Bununla Yunanlıların Karadeniz sömürgeleri ile olan ticareti kesilmiş. Yunanlıların deniz yollarını serbest etmeye ve Fars (Pers) tehlikesi karşısındaki bağımsızlıklarını koruma temayyülleri, M.Ö. 500-449 yılları arasında yürütülen Yunan-Fars savaşlarının başlıca nedenlerinden biridir. M.Ö. 490 yılında Atina ve Sparta ile diğer Yunan devletlerinin birleşmiş güçleri Atina yakınındaki Maraton düzündeki Fars ordusunu bozguna uğratmışlar. Salamin Körfezi ve Kıbrıs adasındaki zaferlerden sonra Yunan-Pers (Fars) Savaşları Yunanlıların galibiyetiyle sona ermiş.

Farslara karşı elde edilen zaferden sonra Yunanlılarda farklı devlet ve toplumsal düzen olan iki büyük askeri ittifak kurulmuş. Başta Sparta olmak üzere Peloponez İttifakı ve başta Atina olmak üzere Atina Deniz İttifakı kurulmuş. Bunların arasında ekonomi ve siyasi plandaki rekabet dolayısıyla, Peloponez Savaşı olarak bilinen bir savaş meydana gelmiştir. 30 yıl devam eden (M.Ö. 431-404) bu savaş esnasında Atina demokrasi düzeni çöktürülmüştür. Ancak bu savaş tüm Yunan devletlerini zayıflatmış, öyleki onlar M.Ö. IV. yüzyılda fazla bir direniş göstermeden Makedonya'nın idaresi altına düşmüşler.

Yunan-Pers (Fars) Savaşları neden yürütülmüş?

Sparta Askere

ESKİ ROMA

COĞRAFYA VE AHALİ

Roma devleti İtalya olarak bilinen Apenin Yarımadası'nda kurulmuş. İtalya sahilinde girinti ve çıkıntılar olmadığından dolayı limanlar için uygun değildir. İtalya sınırları içinde Po, Tiber ve Arno gibi birkaç büyük nehir akmaktadır. İtalya yakınında Siçilya, Sardinya ve Korzika adlı büyük adalar bulunmaktadır.

Uzak geçmişte Apenin Yarımadası'nda değişik kabile ve uluslar yaşıyormuş. Bunların arasında İtaller'in sayısı en kabarıkmiş. Zaten yarımadaya daha sonra İtalya adı verilmiş. Yarımadanın kuzey kesiminde Galler, Ligur ve Venetler yaşamaktaymış. Tibar Nehrin kuzeyinde Etrüskler, Umbro ve Sabinler, güney kesimde ise Latin ve Samnitler yaşıyorlarmış. Güney İtalya'da birkaç Yunan kolonisi, Siçilya'da ise Kartacalılar mevcutmuş.

Apenin Yarımadası'nda yaşayan en eski ulus ve kabileler hangileridir?

Apenin Yarımadası ve en eski ahali

2.KONU

ROMA'NIN KURULUŞU VE ROMA DEVLETİNİN MEYDANA GELİŞİ

Roma kenti Tibar Nehri'nin sol yakasında Lasyum bölgesinde kurulmuştur. Roma kentinin kuruluşuyla ilgili efsane ilginçtir. Romulus ve Remus kardeşlerin tahta göz diken kötü niyetli bir amcası varmış, bunun için çocukları Tibar Nehri'ne atmış. Ancak çocuklar şanslıymış ve su onları karaya çıkarmış. Orada onları bir dişi kurt bulmuş ve emzirmeye başlamış. Bunun için günümüzde bile, iki çocuğu emziren dişi kurt, Roma kentinin simgesidir. Bundan sonra çocukları bir çoban bulmuş ve büyütüştür. Roma M.Ö. 21 mart 753 yılında kurulmuş.

Başlangıçta Roma kenti küçük bir yaşam yeri ve devletmiş. Roma kenti yavaş yavaş ekonomik açıdan güçlenerek, kendi iktidarını etraf semtlere yaymış ve M.Ö. VI. yüzyılda siyasi merkeze dönüşerek, şehir-devlet kurulmuş.

Başlangıçta devletin başında seçilmiş kral bulunmaktaymış ve bu kral hayatı boyunca hüküm sürmüştü. Kralın iktidarı Senato adını taşıyan Yaşlılar Konseyi tarafından sınırlanmaktaymış. Halk Meclisi devlette en büyük yetkilere sahipmiş. Ahali özgür insanlar (patrici ve plebler) ve özgür olmayan insanlar (köleler) olarak ikiye bölünürmüş. Patriciler (asiller) Eski Roma asilzadeleri, varisleri, tanınmış ailelerin mensuplarıymış, Roma ise

Romulus ve Remus 'u emziren dişi kurt

onların anavatanıymış. Plebler ticaret, zanaatçılık ve tarımla uğraşan göçmenlermiş. Onlar şahsen özgürmüş, ama siyasal haklara sahip değillermiş. Köleler serbest değillermiş. Başta köle sayısı azmış, ancak daha sonra Roma, dünyanın en büyük köle devleti olmuş.

Roma devletinin en eski toplumsal ve devlet düzeni nasılmış?

DÜNYA GÜCÜ OLARAK ROMA CUMHURİYETİ

Roma kralları Senato'yu saygılamadıkları için M.Ö. 509 yılında Patriciler son Roma kralı olan Gururlu Tarkinus'u tahttan indirerek cumhuriyet ilan etmişler. Roma Cumhuriyeti böylece tüm iktidar Patriciler'in elinde bulunarak aristokrat bir devlet olmuş. Cumhuriyetin başında her yıl ikişer Konsolos seçilirmiş, konsoloslar kendi çalışmaları hakkında Halk Meclisi'ne hesap verirlermiş.

Roma Cumhuriyeti döneminde Roma'nın en büyük fetihleri gerçekleşmiştir. Başlangıçta Romalılar Etrüsk, Galler ve Samnitlere karşı savaşıyorlarmış, bu savaşların neticesinde Kuzey ve Orta Talya'yı ele geçirmeye başarmışlar. Roma bu fetihlerden sonra çok sayıda Rum kolonisinin bulunduğu İtalya'nın güneyinde savaşıyormuş. Tarent şehri en büyük direniş gösteriyormuş. Büyük kayıplar verdiklerine karşın Romalılar bu şehri de fethetmeye başarmışlar.

Romalılar fetih savaşları esnasında Pön (Kartaca) Savaşları (M.Ö. 264-146) olarak bilinen savaşlarda Kartaca'ya karşı da savaşmışlardır. Bu savaşlar değişken başarıyla yürütölmekteymiş, en sonunda Üçüncü Pön Savaşı'nda Kartaca devlet olarak yokedilmiştir. Bu şekilde Roma Akdeniz batısının yegane hükümdarı konumuna gelmiş.

Romalılar Pön Savaşları'yla paralel olarak Balkanları da fethetmeye başlamışlar. İlkönce İlirler boyun eğmiş, daha sonra ise M.Ö. II. yüzyılda Makedonya ve Yunanistan da ele geçirilmiş. Bundan sonraki fetih savaşlarında Romalılar Suriye, Mezopotamya ve Küçük Asya'yı fethetmişler. Bundan sonra Büyük Galya (bugünkü Fransa), M.Ö. 30 yılında ise Mısır'ı da ele geçirmişler. Bu şekilde Roma üç kıtaya (Avrupa, Asya ve Afrika) yayılan dünya köle sahibi devleti konumuna gelmiş.

Roma'nın fetih savaşları nasıl gerçekleşmiş?

Proje hazırla: Pön savaşları.

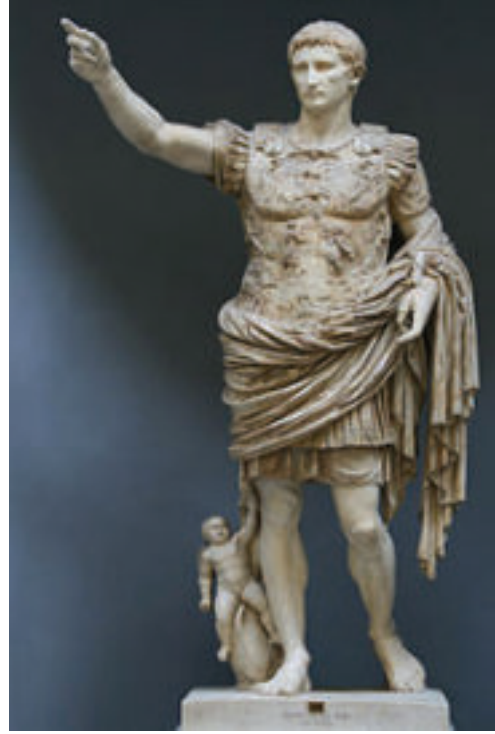
2. KONU

ROMA CUMHURİYETİ'NİN ÇÖKÜŞÜ

Roma devletinde köle ayaklanmaların sayısı giderek artan ve esaret altına alınmış milletlerin memnuniyetsizliği, devletteki iktidar savaşlarını körüklemiştir. M.Ö. 60. yılında üç komutan, Sezar, Pompey ve Crassus, devlette düzen sağlamak için aralarında bir üçlü ittifak (triumvirate) kurmuşlar. Böylece Roma'da üçlü bir diktatörlük dönemi başlamış. Çok geçmeden bu diktatörler arasında, kendi diktatörlüğünü oturtan Sezar en önemli şahıs konumuna gelmiş. M.Ö. 44 yılında Britis ve Kasio önderliğindeki cumhuriyetçi Senato üyelerinin bir kısmı, cumhuriyeti kaldırma tehlikesi karşısında isyan tertipleyerek, Sezar'ı öldürmüşler.

Sezar'ın öldürülmesinden sonra, M.Ö. 43 yılında Marcus Antonius, Lepidus ve Sezar'ın torunu Oktavian'dan (Julius Caesar Octavianus'tan) oluşan yeni üçlü bir ittifak kurulmuş. İkinci triumvirat, ilkinden farklı olarak Senato tarafından da onaylanmıştır. Çok geçmeden, üçlü ittifakın daha kolay hüküm sürebilmesi için devlet ile iktidarı bölüşmüşlerdir. Kısa bir zaman sonra Lepidus kendi bölgesini Oktavian'a teslim etmeye mecbur olmuş. Nitekim çok geçmeden Oktavian ve ülkenin doğusunda sınırsız hükümdar olarak hüküm süren Antonius arasında savaş başlamış. M.Ö. 31 yılında Oktavian'ın bahriyesi ve Antonius ile Kleopatra'nın birleşmiş bahriyelileri arasında Aktium yerinde kaderi çarpışma meydana gelmiş. Oktavian bu savaşta elde ettiği zaferden sonra Mısır'ı ele geçirmiş. Bu şekilde Oktavian tek hükümdar konumuna gelmiş ve Roma Cumhuriyeti'nin sonu gelerek, Roma İmparatorluğu başlamış.

Birinci ve İkinci Triumvirat neden kurulmuş?

Oktavian Augustus

Roma askerleri

ROMA İMPARATORLUĞU

Oktavian Augustus'a (M.Ö.30- M.S. 14 yılına kadar) Senato tarafından Roma'nın en yüksek rütbeli yurttaşı anlamına gelen princes ünvanı verildi. Buradan da onun oturmuş olduğu devlet yönetim sistemine prinsipat denilmiştir. Bu sistem yaklaşık üç yüz yıl devam etmiş. Prinsipat öyle bir idare sistemiymiş ki, cumhuriyet kurumları sadece formalite olarak korunmuş, tadbikatta ise imparatorun sınırsız iktidarı mevcutmuş. Oktavian düzenli ordu birlikleri yanısıra, Pretoryan (Praetorian) Muhafızları olarak adlandırılan İmparator Saray Muhafızlarını da kurmuş. Onun iktidarı esnasında Slovenya, Avusturya'nın bir bölümü, Panonya ve bugünkü Sırbistan'ın bir bölümü ve Bulgaristan ele geçirilmiş. Oktavian Augustus çok sayıda saray ve anıtlarla Roma'yı güzelleştirmiştir, bundan dolayı onun iktidar dönemi Augustus'un Altın Çağı olarak bilinmektedir.

İmparator Trajanus döneminde (98-117) Roma İmparatorluğu bölge bakımından en çok büyümüş. O Dacia'yı (bugünkü Romanya), doğuda Mezopotamya'yı, Yemen ve Arabistan'ı fethetmiş.

III. yüzyılın sonlarına doğru, Roma imparatorları devleti sağlam temeller üzerine oturup güçleştirmek için Princess (Principatus) ünvanını Dominus (Dominatus-hükümdar) ünvanıyla değiştirmişler, iktidar Dominat adıyla anılmış ve gelen iki yüz yıl içerisinde devam etmiştir. Bu dönemin ilk imparatoru olan Diocletianus, devlet topraklarını dörde ayırarak, iktidarı dört hükümdara teslim etmiş (tetraşi), ancak sadece Diocletianus'un emirleri devletin tamamında geçerliymiş.

Barbar kabilelerin Roma İmparatorluğu'na güçlenen saldırıları dolayısıyla, 395 yılında İmparator I. Theodosius imparatorluğu Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayırmış. 476 yılında paralı asker kumandanlarından biri olan Germen Odeakr Roma Çarı Romulus Augustus'u tahttan indirip onun yerini aldığı ve kendisini İtalya Kralı ilan ettiği zaman, Batı Roma İmparatorluğu'nun sonu gelmiş. Doğu Roma İmparatorluğu Konsantinopolis'in Osmanlılar tarafından fethedilmesine kadar daha 1000 yıl yaşamış.

Trajan döneminde Roma İmparatorluğu

İktidar sistemi olarak Prinsipat (Principatus) ve Dominat'ı (Dominatus) açıklayınız.

2.KONU

HRİSTİYANLIK- YENİ BİR DİN

HRİSTİYANLIĞIN BELİRMESİ

Roma devletinde beliren iç çatışmalar, Roma'nın doğudaki Filistin bölgesinde yaşayan Yahudi milletinin çok sayıda ayaklanma kaldırmasına neden olmuş. Halk kitlelerinin çok tanrılı inanışları, yaşanan haksızlıklar ya da daha iyi yaşam için ümit veremezmiş. İşte böyle bir koşullarda, I. yüzyılda Filistin'de yeni bir din olarak Hristiyanlık meydana çıkmış. Bu dinin vaizleri Roma İmparatoru Oktavian Augustus'un iktidarının 30. yılında Filistin'in Beyt- Lahm

Katakombalar

şehrinde, insanları eziyetlerden kurtaracak ve kendisini insanlar için feda edecek, tanrının oğlu İsa Peygamberin dünyaya geldiğine inanıyorlarmış. Onun öğretisini kabul edenlere Hristiyan denilmiş. Hristiyanlar'ın inanışlarına göre, hayatı boyunca güzel şeyler yapanlar ve adil hayat yaşayanların tümü, öldükten sonra cennete gidecek ve ebedi mutlu bir hayat yaşayacaklar. Günah işleyenler ise ebedi eziyetlere çarptırılacakları cehenneme gideceklerdir.

Romalılar ve Yahudi rahipleri Hz. İsa'yı Roma idarecisi Pontiy Pilates'e (Pontius Pilatus'a) şikayet ederek onun isyancı olduğunu iddia etmişler. Hz. İsa yakalanmış, ölüme mahkum edilerek çarmıha gerilmiş. Hz. İsa ölümünün üçüncü gününde dirilerek, göklere babasının yanına uçmuş. Hristiyanlar, Hz. İsa'nın doğum gününü Noel yortusu olarak kutlamaktadırlar, onun dirilmesini Paskalya yortusu, göklere kaldırılmasını da Selamet günü olarak kutlamaktadırlar.

Hristiyanlar Hz. İsa'nın doğum yılından itibaren zamanı hesaplamaya başlamışlar. O zaman Hristiyan Çağı, yani Yeni Çağ başlamış ve günümüzde de zamanı buna göre hesap etmekteyiz.

Hristiyanlık hangi koşullar altında belirdi ve yayıldı?

Araştır ve öğren! Hangi dört İncil'de Hz. İsa'nın hayatı ve faaliyeti hakkında bilgiler bulabiliriz?

HRİSTİYANLIĞIN YAYILMASI

Kutsal Kitap (İncil)

Hz. İsa'nın öğretisinin yayılmasında onun 12 havarisi yardımcı olmuşlardır. Havariler, devletleri gezerek Hristiyan belediyeleri kurmaktaymışlar, bundan dolayı Roma devletinde Hristiyan dininin yayılmasında hizmetleri geçmiştir. Havariler arasında en tanıdıkları Petrus, Pavle, Yusuf, Markus, Yuhanna ve diğerleriydi.

Başlangıçta Hristiyanlar ortak sofralar başında, dini ayinler ve dualar için bir araya gelmekteymişler. Dindarların birliklerine Hristiyan belediyeleri

denilirmiş. Belediyenin mülkü ortakmış, bu mülke herkes sahipmiş ve aralarında birbirlerine yardım ederlermiş. İlk başta Hristiyan belediyelerine sadece yoksullar üye oldukları için onların elindeki mülk oldukça mütevaziymiş. II. ve III. yüzyılda Romalı zengin ve eğitimli insanları da kendi mal ve mülkleriyle Hristiyan belediyelerine girmeye başlamışlar. II. yüzyılın sonlarına doğru tüm Hristiyan belediyeleri tek bir birlik dahilinde birleştirilmiş ve

Hz. İsa'nın Kudüs'teki mezarı

2. KONU

bu birliğin başında Roma Piskiposu bulunmaktaymış. Tüm piskoposluk rahipleri ona itaat ederlermiş. Bu şekilde Hristiyan Kilisesi meydana gelmiş.

Hristiyanlığın yayılmasında havarilerin rolü neymiş?

Ödev: Tanrının On Emri'ni oku. Onun mesajlarını incele.

HRİSTİYANLIK DEVLET DİNİ OLUYOR

Hristiyanlık Roma devletinde büyük süratla yayılmaya başlamış, önce Filistin ve Küçük Asya, daha sonra da İmparatorluğun diğer bölgelerinde yayılmıştır. Hristiyanlar Roma devlet idaresine karşı savaşmadıklarına karşın, başlangıçta Hristiyanlara güvensizlikle bakılmış ve bu öğretinin tehlikeli olduğu sanılmış. Bunun için Hristiyanlar her yerde zulmedilirdi, bundan dolayı Katakomb adı verilen yeraltı sığınaklarda toplanırlarmış. Hristiyanlara işlenen ilk zulümler Neron zamanında yaşanmıştır. Neron Hristiyanları Roma yangınından suçlu tutmaktaymış. III. yüzyılda İmparator Dioklesiyen (Diocletianus) döneminde daha büyük boyutlu zulümler yaşanmış. O Hristiyan klisesinin devlet idaresi için bir tehlikeyi oluşturduğunu düşünen son hükümdarmış. Roma imparatorları bu dönemde Hristiyanları isyancı, imparator ve devletin düşmanları olarak görmekteymişler. Bunun için onların belediyelerini dağıtıyor, mülklerine el koyuyor ve ölüm cezasına çarptırıyorlarmış.

Dioklesiyen'in (Diocletianus'un) varislerinden biri olan Roma İmparatoru I. Konstantin, Hristiyan Kilisesi'nin devlet için bir tehlikeyi oluşturmadığını farkına vardıktan sonra, 313 yılında Milano Fermanı'nı çıkarmış, bu fermanla Hristiyan dini devletteki diğer dinlerle eşit haklı olduğu buyurulmuş. Bununla Hristiyanlar ilk olarak kendi dinlerini özgür bir şekilde ifade edebilmiş ve kendi kiliselerini yapmaya başlamışlar.

Milano Fermanı'ndan sonra kilise sorularının görüşülecek bir meclisin kurulması ve Hristiyan kilisesinin organize edilmesi gereği ortaya çıkmıştır. 325 yılında Nikea'da ilk Ekümenik Meclisi düzenlenmiş. Bu toplantıya İmparator I. Konstantin de katılmış. 381 yılında İstanbul'da düzenlenen ikinci toplantıda dinin simgesi haline gelen Haç ve Hristiyan Kilisesi'nin esas dogmaları takdim edilmiş. Bu toplantıdan hemen sonra Hristiyanlık devlet dini konumuna gelmiş.

Hristiyanlık, devlet dini konumuna nasıl gelmiş?

İmparator Büyük Konstantin

ESKİ YUNAN VE ROMA KÜLTÜRÜ

ESKİ YUNAN KÜLTÜRÜ

DİN

Diğer eski milletler olduğu gibi Yunanlılar da doğal olayları anlayabilecek durumda değillermiş, dolayısıyla bu olayları doğa üstü güçlerle ilintiye getiriyorlarmış. İnanişlar animizmden totemizm ve politeizme kadar gidiyormuş. Daha sonra fani insanların iyi ya da kötü özelliklerine sahip insan sıfatlı tanrılar, totem ve ruhların yerini almaya başlamış. Tanrılar, efsaneye göre Olimp Dağı'nda yaşamaktaymışlar.

Zeus, tanrıların kralıymış. Yunanlar onu iktidarın en yüksek temsilcisi olarak düşünüyorlarmış. O, Göklerin hükümdarıymış, bulutları toparlar ya da dağıtırmış, şimşekler çakarmış, bundan dolayı şimşek kudretine sahip kral olarak betimlenirmiş. Zeus'un kardeşleri:

Zeus Tanrısı

2. KONU

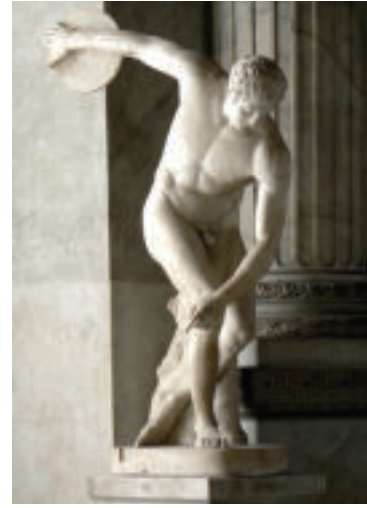
Denizler, sular ve okyanusların tanrısı Poseydon (Poseidon) ve yeraltı krallığının tanrısı Ad'mış. Zeus'un eşi Hera evlilerin koruyucusuymuş, kızı Atina ise bilgelik tanrıçasıymış. Afroditâ güzellik ve aşk tanrıçasıymış. Apolon güneş, aydınlık ve şiir tanrısıymış. Dionis (Dionysus) şarap ve eğlence tanrısıymış.

Eski Yunanlar kendi tanrılarına kurbanlık ve hediyeler sunarlarmış, muhteşem tapınaklar inşa ederlermiş. Yunanlılar cinlere, ruhlara, tanrıçalara, nemf (nymphe), satir ve diğler güçlere de inanırlarmış. Bu güçlere ait hikâyelere mit, hepsine beraber ise mitoloji denirmiş.

Eski Yunanlılar kendi tanrılarını nasıl temsil ediyorlarmış?

OLİMPİYAT OYUNLARI

Yunanlılar kendi tanrılarına adanmış oldukları yerel ve umumi nitelikli değışik törenler ve spor yarışmaları organize etmekteymişler. Spor yarışmalarından Mora (Peloponnesos) Olimpiya şehrinde tertiplenen Olimpiyat oyunları en tanıdıkmiş. İlk Olimpiyat oyunları M.Ö. 776 yılında düzenlenmiştir. Olimpiyat oyunları esnasında tüm savaşlara ara verilir ve kutsal barış ilân edilirmiş. Oyunlara katılanlar değışik spor branşlarında yarışıyorlarmış: atletizm, idman, disk, ok, mızrak atma vb. Kazananlara Defne Çelengi verilirmiş, daha sonra da Yunanistan'ın her tarafında kutlarlarmış.

Disk atıcısı (diskobolos)

EDEBİYAT

Eski Yunanlılar çok zengin bir epik, lirik ve dram, nazım ile nesiri yaratmışlardır. Yunan Edebiyatı'nda en tanınmış epik eserler İlyada ve Odisey'dir (Odyssea'dır). Bu destanlar Homeros tarafından yazıldığı iddia edilir. M.Ö. V. yüzyılda trajedi ve komediler de yazılmaktaymış. En tanıdık trajedi yazarları: Eshil (Eshilos), Sofokle (Sofokles) ve Euripid (Evrripides) idiler. En tanıdık komedi yazarı ise Aristofan'dır (Aristofanes'dir). Dionis (Dionysus) tanrısı şerefine tiyatro temsilleri dzenlenmekteymiş. Temsillerin düzenlendiğı yer Tiyatro olarak adlandırılmış. İlk başta temsiller meydanlarda dzenlenirmiş, daha sonra ise yarım çember-amfi şeklinde tiyatrolar inşa etmişlerdir.

Antik tiyatro

İlyada ve Odisey'de ne anlatılıyor?

BİLİM

Sokrati Sokrat

Yunanlılarda çok sayıda bilim dalı arasında, felsefeye özel önem verilmekteymiş. Felsefede iki en önemli yön meydana gelmiştir: materyalizm ve idealizm. En tanınan materyalist filozoflar şunlardır: Tales (Thales), Demokrit (Democritus) ve Heraklit (Heraklitos). En tanınan idealist filozoflar ise Sokrat (Sokrates), Eflatun (Platon) ve Aristotel'dir (Aristoteles). Diğer bilimlere gelince Yunanlılarda en çok matematik, astronomi ve tıp gelişmiştir. En tanınan matematikçiler Pisagor (Pitagora) ve Anaksagoras, en iyi tabip ise tıbbın babası ünvanına layık görülen Hipokrat'tır. En önemli tarihçiler Herodot ve Tukididis sayılır.

Partenon

2.KONU

MİMARLIK, HEYKEL VE RESİM

Yunanlılar mimaride çok büyük başarılar elde etmişlerdir. Onların tapınak ve kamu binaları, sanat açısından mükemmel bir harmoni içindeymiş. Mimaride üç tüt stil (üslup) mevcuttur: Dorlar, İyonya ve Korint stili. Atina kenti Akropolis'te Atina tanrıçası şerefine inşa edilen Partenon tapınağı en güzel yapılardan biriymiş. Yunanlılar, insan bedeni güzelliğinin temsil edilmesinde mükemmel ustalarmış. En tanıdık Yunan heykeltıraşları Fidias ve Miron'muş. Resim sanatı özellikle seramik vazoların çiziminde mükemmele ulaşmış.

Yunan mimarisi ve heykeltıraşlığın en büyük edinimleri hangileriymiş?

ROMA KÜLTÜRÜ

DİN

Romalılar tarım, hayvancılık, aile ocaklarının koruyucusu oldukları sanılan çok sayıda tanrılara inanmaktaymışlar. Roma'da her ailenin kendi koruyucu tanrısı varmış. Onlara Lari ve Penat denilirmiş. Romalılar başka milletlerle, Etrüsk ve Eski Yunanlılarla temasa geldikleri zaman kendi tanrılarını Etrüsk ve bilhassa Eski Yunan tanrılarına özenerek temsil etmeye başlamışlar.

Roma'daki Koloseum

Jüpiter, Romaluların baş tanrısı

Roma'da en önemli tanrılar: Gök ve yerlerin tanrısı, tanrıların kralı Jüpiter, onun eşi Yunonna evlilerin koruyucusu. Minerva zanaatçılık ve bilgeçlik tanrıçası, Venüs güzellik tanrıçası, Mars savaş tanrısı, Volkan da şimşek tanrısıymış.

Roma ve Yunan tanrıları arasında bir kıyaslama yapınız.

EDEBİYAT VE BİLİM

Roma Edebiyatı, Yunan Edebiyatı'nın güçlü etkisi altında gelişmiştir. Oktavian Augustus dönemi Roma Edebiyatı için altın çağı temsil etmektedir. Bu dönemde tanınmış Roma şairleri Vergilius, Horatius ve Ovidius yaşayıp edebiyatı en üstün seviyeye çıkarmışlardır. Vergilius'un en tanınmış eseri Eneida (Aineias) destanıdır. Horatius lirik şiir yazmaktaymış, Ovidius ise ağıtlar yazarmış.

Roma'da bilim dallarından özellikle tarih, hukuk bilimi, felsefe ve coğrafya gelişmişti. Geçmişte Roma hukuku, hukuk biliminin

zemini olmuş ve bu nedenle dünyada tüm hukuk fakültelerinde okunmaktadır. En tanınmış tarihçiler: Tit Liviy (Titus Livius), Pliniy (Plinius), Plutarh (Plutarkhos), Tacit (Tacitus), Sezar ve diğerleriymiş. Felsefe alanında Eski Roma'da Lukresius Kar (Lukretius Carus), Çiçero (Cicero) ve Seneka (Seneca) en tanınmışlarıdır.

Romalılar özellikle hitabeti geliştirmiş ve önem vermişlerdir. Roma'nın en tanınmış hitabetçileri Çiçero ve Sezar'mış.

MİMAR, HEYKELTİRAŞ VE RESİM

Roma devletinde özellikle inşaatçılık gelişmişti. Romalılar saray, kamu banyoları, zafer kapıları, köprü, yol, su tesisatı ve benzer yapılar inşa ederlermiş. Bu yapılar orijinelliğiyle değil, muhteşemliğiyle fark yapmaktaymış. Şehirde en muhteşem yapı tüm tanrılara adanmış Panteon ve gladyatör dövüşlerinin tertiplendiği Koloseum imiş.

Roma devletinde heykeltıraş ve resim de çok gelişmişti. Hükümdar ve diğer ünlü kişilerin heykelleri yapılmaktaymış. Pompeya kentinde en güzel fresk-resimler bulunmuştur.

2.KONU

ESKİ ÇAĞ'DA BALKANLAR

İLİRLER

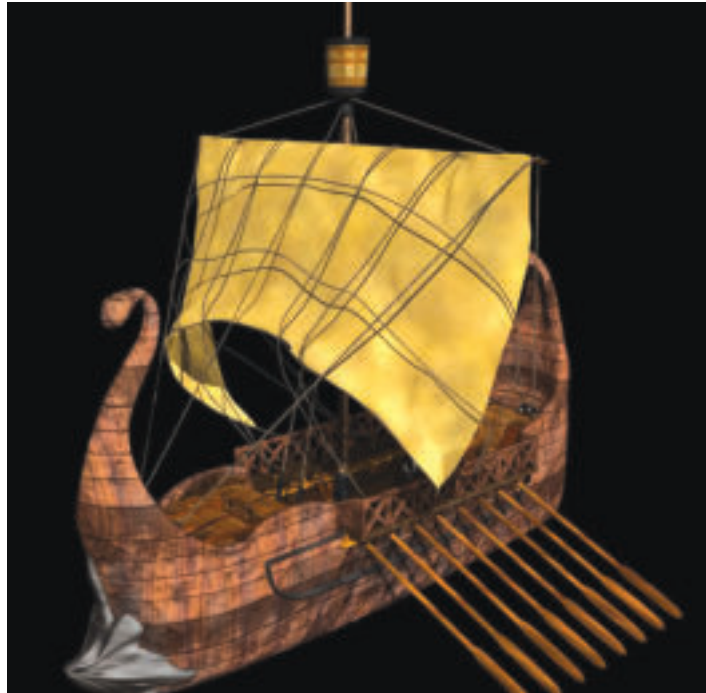
İlirler, Balkanlar'da yaşayan eski kavimmiş, onlar Balkan Yarımadası'nın batı bölgesi, Adriyatik sahilinde yaşamaktaymışlar. İstra Yarımadası, onların en eski vatanıymış. Daha sonra Adriyatik sahilinin güney kesimlerine ve bugünkü Arnavutluk'un merkez bölgesi ile Epir bölgesine kadar ilerlemişler. Çok sayıda İtir kabilesi varmış, ama Histrit, Liburn, Dalmat, Yapod, Dardan ve Taulantlar en tanıdıklarıymış.

İlirler tarım, hayvancılık daha sonra ise zanaatçılık ve ticaretle uğraşmaktaymışlar. Evcil hayvanlardan koyun, keçi, öküz, at ve diğer hayvanları yetiştiriyorlarmış. Buğdaygillerden ise yulaf, buğday, darı vb. yetiştirirlermiş. Adriyatik Denizi ve kısmen İyon Denizi'ne çıkışı olan İtir topraklarının elverişli iklim koşulları dolayısıyla onlar iyi denizcilermiş. Liburn olarak adlandırdıkları gemiler inşa etmekteymişler.

Her kabilenin başında Kabile Reisi bulunmaktaymış. Dış tehlike halinde kabile ittifakları kurmaktaymışlar. M.Ö. V. yüzyılın sonlarına doğru Adriyatik Denizi'n doğu kıyısı bölgelerinde yaşayan İtir kabileler başta Kral Grab olmak üzere kabile topluluklarından oluşan bir krallık dahilinde birleşmişler.

M.Ö. IV. yüzyılda Kosova bölgesinde Dardanların krallığı kurulmuş. Dardan krallığının çok güçlü ve iyi organize edilmiş ordusu varmış. M.Ö. III. yüzyılın ortalarında Kral Logar Dardaniya hükümdarıymış.

M.Ö. III. yüzyılda İtirlerin büyük Ardiye Krallığı kurulmuş. İşkodra Krallığın başkentiymiş. Agron, krallığın hükümdarıymış. Onun varisi eşi Teuta'yymış. Adriyatik Denizi'ne olan genişleme eğilimleri dolayısıyla Romalılar krallığa saldırmışlar ve bu şekilde Birinci Roma-İtir Savaşı başlamış. Kraliçe Teuta yenilgiye uğramış ve Roma iktidarını tanımaya mecbur olmuş. İkinci Roma-İtir Savaşı'nda Romalılar yeniden galip gelmişler.

Liburna

M.Ö. 168 yılında meydana gelen Üçüncü Roma-İlir Savaşı'nda Kral Gentiyl Romalılar tarafından mahcup edilmiş ve bu savaştan sonra onun toprakları Roma eyaletine dönüştürülmüş.

En tanınmış İlir krallıkları hangileriymiş?

TRAKLAR (TRAKYALILAR)

Trakyalı kaskı

Trakyalılar (Traklar) Hint-Avrupa kökenli eski Balkan kavimiymiş. Onlar Balkan Yarımadası'nın doğu bölgelerinde yaşıyorlarmış. Trak kabilelerinden en tanındıkları: Bessalar, Odris (Odryslar), Medit, Serdaller ve diğerleriymiş. Her kabile başında birer kabile reisi bulunurmuş. Dış tehlike durumunda kabileler arasında ittifaklar kurulurmuş.

Trakyalılar avlanma, balık avı, hayvancılık ve en çok bahçivancılıkla uğraşırlarmış. Çok sayıda evcil hayvan yetiştirir, özellikle beyaz at yetiştirmekle ün sağlamışlar. Çömlekçilik hayli gelişmiş, metallere işletmesini de biliyorlarmış. Çok hünerli tüccarlarmış, en çok Eski Yunanlılarla ticaret yaparlarmış.

M.Ö. V. yüzyılda Trakya kabilelerin devlet olarak birleşme süreci başlamış. Devletin kurulmasında Odris kabilesi baş rolü oynadığı için Odris Krallığı olarak bilinmektedir. Kral, Odris Krallığı'nı kurmuş. M.Ö. IV. yüzyılda Odrisler Makedonya Kralı II. Filip'in iktidarını benimsemişler, ancak belirli bir özyönetim korumuşlar. M.Ö. I. yüzyılın ortalarında Roma İmparatoru Klaudius (Claudius), Odris Krallığı'nın topraklarını fethetmiş ve Roma'nın Trakya eyaletini kurmuş.

Traklıların yazılı edebi eserleri yokmuş. Onların edebiyatı nesilden nesile sözlü olarak aktarılmaktaymış.

Kendi dilleri varmış, ancak Makedonlar ve İlirler gibi Yunan yazısını kullanmaktaymışlar.

Odris Krallığı nasıl meydana gelmiş?

2.KONU

PAYONLAR

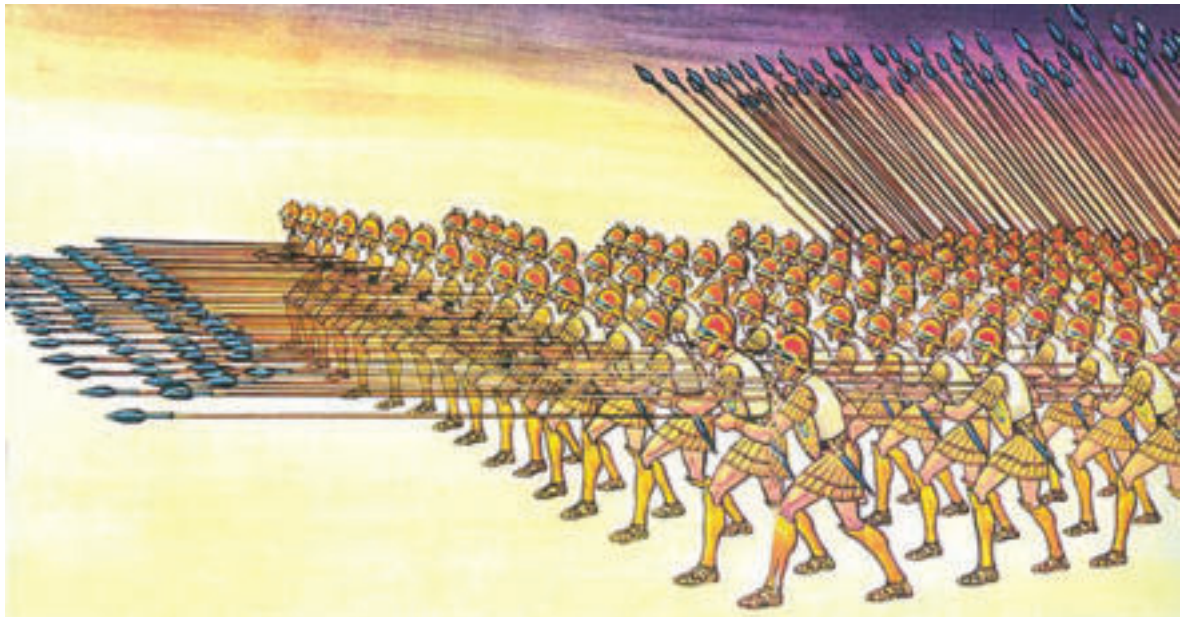
Payonlar (Paeonians) Hindistan-Avrupa kökenli eski Balkan ahalisi olarak, Vardar ve Struma nehirlerin vadileri, Pelagonya'ya kadar uzayan batı bölgeleri, kuzeyde Struma kaynakları, güneyde ise Ege Denizi'ne kadar Balkan'ın Güney ve Kuzey bölgelerinde yaşıyorlarmış. Homeros'un İlyada destanında Truvalıların ittifak gücü olarak adları geçmektedir. Payon kabilelerinden Agriyan, Siropayon, Payoplit, Dober, Deron ve diğerleri bilinmektedir.

Makedon devletinin güçlenmesiyle, Payonlar Makedonlarla akraba kabileler olarak, güney bölgeleri elden çıkarmışlar. M.Ö. IV. yüzyılda Payon kabileleri Kral Agis tarafından yönetilen bir devlet kurmuşlar. Onun ölümünden sonra Payonlar Makedonya Kralı II. Filip'in idaresini kabul etmişler. M.Ö. 230 yılında Payon devleti haritalardan silinmiş. Payon Krallığı'nın Güney bölümü Makedonya iktidarı altına geçmiş, Kuzey bölgelerini ise Dardanlar fethetmişler.

Payonlar Balkan Yarımadası'nın hangi bölgelerinde yaşıyorlarmış?

MAKEDONLAR

Antik Makedonya Balkan Yarımadası'nın merkezi, Kuzeyde Yakupıça dağından, Pçinya Nehri, Üsküp Karadağı, Osogova dağlarına doğru, güneyde Pind ve Olimp dağlarından, doğuda Pirin dağı ve Maritsa Nehri'nden, batıda Korab, Galiçitsa, Yablanitsa ve Şar Dağı'na kadarki coğrafyada yayılmaktaymış. Antik yazarlar Makedonya'yı Yukarı Makedonya ve Aşağı Makedonya olmak üzere ikiye ayırmışlar. Makedonya ormanlar, bereketli vadiler, göllerle zenginmiş, Ege Denizi'ne çıkışı varmış. Makedonyalılar tarım, hayvancılık, avlama ve

Makedon Falangası

II. Filip

balık avıyla uğraşıyorlarmış. Avlama genç askerler için cesaret ve olgunluk sınavını temsil etmekteymiş, aslan avı ise en büyük cesaret sayılmaktaymış.

Makedonlar, Hint-Avrupa kökenli eski Balkan kavimiymiş. Yunanlıların kuzeyinde, İlirlerin doğusu ve güneydoğusunda ve Trakyalıların kuzeybatısında yaşıyorlarmış. Yunanlılardan farklı olan kendi dili, dini ve kültürleri varmış. Onların etnogenezinde Brig ve Payonlar büyük rol oynamışlar. Daha önemli Makedon kabileleri Orestit, Elimey, Pieriyler, Linkestitler, Pelagonyalılar, Enheleyler, Desaretler ve diğerleriymiş.

Efsaneye göre Makedonların kökeni mitolojik Kral Makedon'a uzamaktadır. M.Ö. VIII. yüzyılda Argead hanedanlığının önderliğinde Makedon kabilelerinin yegane devlet içinde birleşme süreci başlamıştır. Kral

I. Perdika'nın ilk Makedon devletini kurduğu rivayet edilir. Makedonya'nın ilk başkenti Bistritsa Nehri'nin aşağı akıntısındaki Ayga kentinde bulunmaktaymış, daha sonra ise Pela kentine taşınmıştır.

Kral II. Filip döneminde (M.Ö. 350-336) Makedon devleti Balkanlar'da en büyük güç konumuna gelmiş. II. Filip, devlette mali ve askeri reformlar uygulamış. İlirler, Yunanlılar, Payonlar ve Trakyalılara karşı savaşmaktaymış. M.Ö. 338 yılında Heroneya (Chaeronea) yerinde meydana gelen savaşta Yunanlıları yenmiş, bundan sonra Eski Yunanlılar Makedon idaresini kabul etmişler.

Makedonya devleti, Filip'in oğlu Kral III. Makedonyalı İskender döneminde en çok büyümüş. İskender, Farslara karşı yürüttüğü savaşlarda Fars devletini yoketmeye başarmış. Bundan sonra Hindistan'ın batı bölgelerini ele geçirmiş, ancak ordusunun son derece yıpranması dolayısıyla fetihlerden vazgeçmeye ve Babil'e dönmeye mecbur olmuş. Onun büyük devleti Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarına yayılmaktaymış.

Makedon devleti nasıl yayılmış?

Makedonyalı İskender

3. KONU

KONU 3 ORTA ÇAĞ

AVRUPANIN BAŞLANGICI - FRENK DEVLETİ

MİLLETLERİN BÜYÜK GÖÇÜ

Milletlerin büyük göçü

IV. yüzyılın ikinci yarısında ve V. yüzyılın başlangıcında Asya'dan barbar Hun, Avar ve diğer kabileler akın etmeye başlamış. Onların bu akınları, tarihe milletlerin büyük göçü olarak giren barbar milletler ve kabilelerin büyük hareketliliğine sebebiyet vermiş. Göçleri Hunlar başlatmış. Onlar Moğol kökenli göçebe milletmiş. IV. yüzyılda Hazar Denizi ve Volga Nehri arasındaki bölgelerde yaşıyorlarmış ve orada Gotlarla çatışmışlar. Hun kabile birliğinin başına Atilla geldiğinde Hunların baskıları daha da artmış. Bunun neticesinde çok sayıda kabile hareket etmeye başlamış, göç edenlerin arasında Ostrogot, Frenk, Vandal, Vizigot, Langobard ve diğer Alman kabilelerinin sayısı en kabarıkmiş. Roma İmparatorluğu'nun zenginliği bu kabileleri müknaatıs gibi çekmekteymiş ve onlar V. ve VI. yüzyılda bu bölgede kendi devletlerini kurmaya başlamışlar.

Milletlerin büyük göçü nasıl başlamış?

FRENK DEVLETİNİN KURULMASI

Frenkler Alman kabilesiymiş, milletlerin büyük göçü sırasında orta ve aşağı Ren kıyılarında yaşıyorlarmış. Yeni toprak arayışlarında Roma'nın Galya bölgesine yerleşmişler. Fetih savaşlarında Frenkleri birleştiren ve kendi devletini kuran prens Klodovik (481-511) daha sonra kendisini Frenklerin kralı olarak ilan etmiş. Klodovik V. yy sonlarına doğru, Galya fethini sürdürmek ve bu bakımdan kliseden destek almak amacıyla, Hıristiyanlığı kabul etmiş. Klodovik'in ölümünden sonra devlet zayıflamaya başlamış. Onun çocukları ve daha sonra torunları devleti aralarında parçalıyorlar, neticede birkaç krallığa dağılmış.

Frenk devletinde Karolenjler olarak bilinen yeni kral hanedanlığını kuran Karlo Martel VIII. yüzyılda tahta oturduğu zaman, Frenk krallığı yeniden güçlenmeye başlamış. 732 yılında Puvatya Muharebesi'nde (Poatye'de) meydana gelen savaşta Arapları yenmiş ve onların İspanya'ya girmelerini önlemiş. Karlo Martel orduda reformlar uygulayarak,

3. KONU

süvari birliklerine öncelik tanımış. Bu nedenle süvari biriklerinde hizmet etmek isteyen tüm askerlere ömür boyu kullanabilecekleri toprak arsaları vermekteymiş. Bu arsalar Benefisyon (yarar) olarak adlandırılmış, arsa alan askerlere ise vazal denilmiş. Bu şekilde şövalyelerin belirmesi için zemin oluşturulmuştur.

Frenkler Hristiyanlığı neden kabul etmişler?

ŞARLMAN (BÜYÜK KARLO) DÖNEMİNDE FRENK DEVLETİ

Frenk Devleti Şarlman döneminde (786-814) en yüksek zirveye ulaşmış ve en çok yayılmış. Karlo Langobard, Araplar, Slavlar ve diğerleriyle savaşıyormuş. Bu savaşlar sonucunda onun devleti kuzeyde Baltık Denizi, batıda Atlas Okyanusu ve İspanya'daki Ebro Nehri, ve doğuda Laba ve Sava Nehirleri ile Bohemya dağlarına kadar genişlemiş. Şarlman devleti daha önce Batı Roma İmparatorluğu'na ait olan hemen de tüm toprakları kapsamaktaymış. Bunun için Şarlman Papa'ya hitaben Roma İmparatoru ilan edilmesini istemiş. 800 yılında Papa Leon III. Karlo'yu kutsal Roma İmparatorluğun imparatoru ilan etmiş.

Şarlman

Şarlman

Şarlman (Büyük Karlo) vazal askerinin sayısını artırmak için, savaş esnasında daha çok Benefisyon vermeye başlamış. İmparator onlardan savaşlara dolayısız olarak katılmalarından başka yanlarına silahlı çeteler de almalarını aramaya başlamış. Kral vazalları daha çok asker toplamak için kendileri de Benefisyon vermeye başlamışlar ve böylece onların da vazalları olmuş. Kral vazalları kendi vazalları karşısında Senior olarak adlandırılmış. Devletin en yüksek Senioru kralmış. Zamanla Benefisyon olarak aldıkları toprakların varisi olduklarını ilân etmeye başlamışlar. Vazalın yönetimi altında bulunan miras toprağa Feod, toprak sahibine de Feodal denilmiş. Bu şekilde altta ve üstte bulunan feodaller arasında sıkı bir

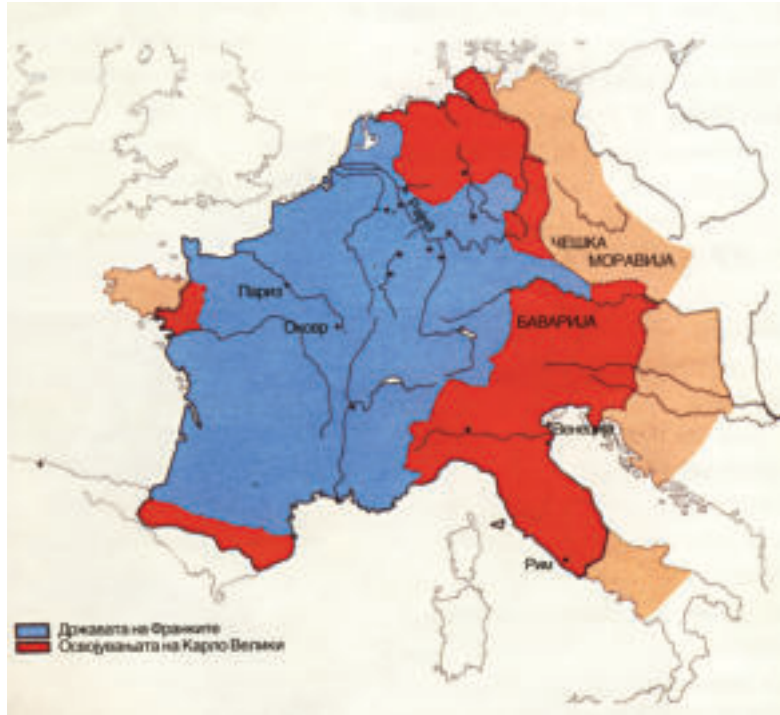
bağımlılık oluşturulmuş. Böylece Feodal hiyerarşi meydana gelmiş. Feodal hiyerarşinin başında kral bulunmaktaymış. Ondan sonra kralın vazalları ve klise, büyük toprak sahipleri, baronlar, kont ve diğerleri, bunların ardından da şövalyeler gelmekteymiş. Tüm feodaller için köylü takımı çalışmaktaymış.

Şarlman'ın (Büyük Karlo'nun) devleti nasıl düzenlenmiş?

FRENK DEVLETİNİN PARÇALANMASI

Şarlman'ın ölümünden sonra, 'Dindar' ünvanıyla tanınan oğlu Ludwig tahta geçmiş. Ludwig babasının yeteneklerine sahip olmadığından dolayı henüz hayattayken devlet topraklarını Lothar, Ludwig ve Karlo (Karl) adındaki üç oğluna ayırmış, kendisine ise en yüksek iktidarı korumuş. Onların aralarında yürütülen savaşlar sonucunda 843 tarihli Verdun Antlaşması imzalanmış. Bu anlaşma gereğince Frenk devleti nihayet üçe bölünmüş ve bunlardan üç krallık kurulmuş: daha sonra Fransa olarak anılmaya başlayan Batı Frenk krallığı, Almanya olarak anılmaya başlayan Doğu Krallık ve İtalya denilen Güney Frenk Krallığı.

Şarlman'ın ölümünden sonra Frenk devleti neden parçalanmış?

Şarlman döneminde Frenk devleti

3. KONU

ARAPLAR VE İSLAM

COĞRAFYA VE AHALİ

Eski Araplar, Arabistan Yarımadası bölgesinde yaşamaktaymışlar. Bu bölgenin üçte birinden çoğu susuz ve yolsuz çöllerden ibarettir. Yemen adını taşıyan güney bölgede ve zamanında Cehas olarak adlandırılan Kızıldeniz kıyısında tropik bitkiler ve tarım için uygun topraklarla zengin verimli bölgeler (vahalar) bulunmaktaymış. Bu bölgeden Bizans'tan Hindistan'a giden kervan yolları geçmekteymiş. Bu yolun üzerinde Mekke ve Medine gibi önemli şehirler gelişmiş.

Arabistan Yarımadası'nda çok sayıda kabile yaşamaktaymış, Bedeviler'in sayısı ise en büyükmüş. Bedeviler deve, keçi, koyun ve dünyaca ad yapmış Arap atları yetiştiriyorlarmış. Onlar göçebe hayatı yaşıyorlarmış. Akraba toplulukları ve kabile halinde yaşarmış. VI. yüzyılda Araplarda akraba toplulukları düzeni bozulmaya ve aristokrasi belirmeye başlamış.

Arabistan Yarımadası

Arabistan Yarımadası'nda doğal koşullar nasılmış?

İSLAM DİNİNİN BELİRMESİ VE YAYILMASI

İslam olarak adlandırılan yeni dinin belirmesi Arapların birleşmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. İslam dininin kurucusu Hz. Muhammed'tir (570-632). Hz. Muhammed'in vaiz ettiği yeni din Allahın birliğine inanmak ve Hz. Muhammed Allahın elçisi olduğuna inanmayı öğretiyordu. İslam dini taraftarlarına Müslüman deniliyordu. Daha sonra Hz. Muhammed'in öğretisi kutsal kitap Kur'an-ı Kerim'de yazılmıştır. İslam dini kendi cemaatinden belirli dini görevlerinin yerine getirilmesini istemektedir: günde beş vakit namaz kılmak, Ramazan ayında oruç tutmak, zekat vermek, mümkünse hayatta bari bir kere Mekke'ye hacca gitmek.

622 yılında Mekke aristokratları ile meydana gelen çatışma dolayısıyla Hz. Muhammed Mekke'den Medine'ye hicretmeye mecbur olmuş. Müslümanlar bu yıla Hicri yıl derler ve

3. KONU

Kur'an-ı Kerim sayfaları

yılları o zamandan saymaya başlamışlardır. Hz. Muhammed müminleriyle birlikte Mekke'yi ele geçirmiş ve bu şekilde gelecek Arap devletinin ruhani ve dünyevi yöneticisi olmuş.

Kutsal kitap neyi temsil etmektedir?

ARAP DEVLETİNİN YAYILMASI

Hız. Muhammed'in vefaatinden sonra Arap devletini onun varisleri halifeler Ebu Bekir, Hız. Ömer, Hız. Osman ve Hız. Ali yönetmişlerdir. İlk iki halife Arap dünyasını birleştirdiklerinden madda, Arap topraklarını bir hayli genişletmeye başarmışlardır. Araplar önce Suriye, Filistin, Fars, daha sonra ise Mezopotamya ve Mısır'ı fethetmişlerdir. Hız. Ömer'in ölümünden sonra Arabistan'da hanedan savaşları meydana gelmiş, bu savaşlardan Emeviler galip çıkmış. Onlar başkenti Mekke'den Şam'a taşımış ve Arabistan'da 661-750 yılına kadar hüküm sürmüşler. Bu dönemde Araplar Küçük Asya'nın büyük bir bölümünü, Gürcistan'ı fethetmiş, Orta Asya'nın İndus Nehri'ne kadar ilerlemişler. Batıda Kuzey Afrika'nın tamamını fethetmiş, Avrupa'daki Piriney Yarımadası'nı da hükmetmişler.

Harita yardımıyla Arap devletinin yayılmasını takip et.

ARAP DEVLETİNİN ZAYIFLAMASI VE ÇÖKMESİ

İç savaşlar ve ahalinin değişik bünyesi devleti zayıflatıyormuş. Arap devleti VIII. yüzyılda ikiye ayrılmış: Bağdat ve Endülüs Emevi halifeliği. Devletin zayıflaması ilerideki iki yüz yıl içerisinde de devam etmiş, bu arada Fas, Mısır, Suriye ve Orta Asya ülkeleri Arap devletinden koparak kendi başına Müslüman devletler olarak kurulmuşlardır. XI. yüzyılın ortalarında Selçuklu Türkler Bağdat'ı ele geçirmişler ve bu şekilde Bağdat halifeliğinin mevcudiyetini bitirmişler. Endülüs Emevi devleti (Kurtuba Halifeliği) XI. yüzyılda çökmüş ve çok

Arap devleti

3. KONU

sayıda küçük devlet kurulmuş. Bu durumdan yararlanan İspanyollar 1492 yılında Kurtuba Halifeliğini ele geçirmişler.

Arap devletinin zayıflama nedenleri hangileriymiş?

ARAP KÜLTÜRÜ

Arap topraklarının Hz. Muhammed tarafından birleştirilmesi ve Asya, Afrika ve Avrupa'da çok sayıda devletin fethedilmesinden sonra Arap kültüründe hızlı bir ilerleme görülmüştür. İslam dini etkisi altında orjinal bir mimari üslup inşa edilmiş. Bu üslup özellikle cami adı verilen görkemli binaların inşa edilmesinde dile gelmiştir. İspanya'nın Kordoba şehrinde inşa edilen cami Arap kültürünün en güzel abidelerinden birini temsil etmektedir. Diğer yapılardan Sevilla ve Granada'daki saraylar dikkat çekmektedir. Sayısı çok diğer yapı, saray, hamam, ev ve köşkler de İslam mimarisi ruhunda inşa edilmiştir. Bu yapıların tümü Arabesk olarak adı geçen zengin süslemelerle süslenmiştir.

İslam dini ruhunda çok zengin Arap edebiyatı da gelişmiştir. Çok sayıda orijinal edebiyat eseri Arap dilinde yazılmıştır. Dünya dillerine tercüme edilen *Binbir Gece Masalları* en çok okunan edebi eserlerden biriyiştir.

Araplar felsefe, astronomi, tıp, geometri ve diğer bilim dallarında çok büyük başarılar imza atmışlardır. Arap filozofları Aristoteles ve diğer Yunan filozofların eserlerini çok iyi biliyorlarmış. Tıp bilimini de çok iyi bilen İbn-i Sina (Avitsena) Arapların en tanınmış filozofuydu.

Araplar matematiğe de çok büyük ilgi göstermişlerdir. Onlar aritmetik, geometri ve matematiği pek çok ilerlettiler. Hintlilerden rakamları alarak sıfırı eklemiş ve mükemmelleştirmişlerdir. Araplar astronomi karşısında çok büyük ilgi duymaktaymışlar ve ilk olarak güneş yılı ve kamer (ay) yılı arasındaki farkı tespit etmişlerdir.

Cami

DOĞU ROMA ÇARLIĞI (BİZANS)

BİZANS İMPARATORLUĞU'NUN KURULUĞU

395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye bölünmüş. ve bu imparatorluktan V. yy. esnasında başkenti Konstantinopolis olan Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) ve başkenti Roma olan Batı Roma İmparatorluğu olarak iki ayrı devlet kurulmuş. Konstantinopolis inşa edilirken Eski Roma şehri örnek alınmış, her bakımdan Roma'yı taklit ettiği için şehre Yeni Roma da denilmiş. Bizans İmparatorluğu bile Roma İmparatorluğu'nun bir uzantısı olarak görülmekteymiş. Bizans ve Bizanslılar isimleri Byzantion kentinden kaynaklanarak, daha sonraki tarihlerde kullanıma girmiştir. Bizans Yunan-Roma medeniyeti ve kültürünü muhafaza ettiğine karşın gene de bir Hristiyan merkeziymiş.

Bizans İmparatorluğu nasıl kuruldu?

I. Jüstinyen döneminde Bizans İmparatorluğu

3. KONU

COĞRAFYA VE AHALİ

Bizans mevcudiyetinin ilk yıllarından beri Asya, Avrupa ve Afrika olmak üzere üç kıtayı kapsamaktaydı. O zaman Balkan Yarımadası, Kuzey Afrika, Suriye, Filistin, Mezopotamya'nın bir bölümü, Arabistan'ın bazı bölümleri, Küçük Asya, Ermenistan'ın bir kısmı, Karadeniz kıyıları, Kafkasya ve Kırım Yarımadası Bizans sınırları içindeymiş.

Bizans devletinde Trakyalılar, İlirler, Yunanlar, Makedonlar, Kıptiler (Koptlar), Suryeliler, Yahudiler, Ermeniler, Gürcüler gibisinden değişik milletler yaşamaktaymışlar. İlk başta Latince resmi dilmiş, daha sonra ise onun yerine Yunanca resmi dil olmuş. Bizansın başında hükümdar (imparator) bulunmuş. Onun hakları sınırsızmış ve kalabalık memur, ordu ve kliseye dayanmaktaymış. İmparator kutsal kişi olarak sayılmaktaymış ve tanrı olarak saygılanırmış. Bizans halkı geçimini genelde tarım ile sağlarmış. Bizans doğuda Çin ve Hindistan, batıda ise Avrupa devletleriyle ticari ilişkilerini geliştirmekteymiş. Bizans kendi devlet sınırlarını korumak için büyük bir filo ve orduya sahipmiş.

Bizans İmparatorluğu hangi bölgeleri kapsamaktaymış?

I. JÜSTİNYEN'İN DÖNEMİNDE BİZANS DEVLETİ

Bizans İmparatorluğu I. Jüstinyen döneminde (527-565) en çok yükselmiş. O zamanda çeşitli vergi ve ödentilerle yüklü olan köylüler ve şehir ahalisi giderek daha sık isyan etmekteymiş. Jüstinyen yönetimine karşı düzenlenen isyanların en ağırı, 532 yılında Nika (galip ol) adı altında başkentte düzenlenen isyandı.

I. Jüstinyen iç durumları düzene soktuktan sonra Roma İmparatorluğu'nu yenilemek için fetih akınları düzenlemeye başlamış. 555 yılında I. Jüstinyen Kuzey Afrika'da Vandal krallığı ve İtalya'daki Ostrogot krallığını (Doğu Got Krallığı) ele geçirmiş. Bundan sonra İspanya'daki Vizigotlarla savaşmış, Piriney Yarımadası'nın güneydoğu bölümünü ele geçirmiş. Ancak Jüstinyen fetih savaşları yanısıra, Bizans devletini Slavlar, Fars Krallığı, Avarlar ve diğer dış tehlikelerden de korumaya mecburmuş. Jüstinyen, Balkan Yarımadası'nı Slav ve diğer barbar kabilelerin saldırılarından korumak için Tuna boyundaki sınır kalelerini yenilemiş ve çok sayıda yeni kale inşa etmiş. 558 yılında Jüstinyen imparatorluğun tamamında geçerli olacak yasalar kitabının hazırlanması için hukukçulardan oluşan bir Komisyon tayin etmiş. Bu kitapta hukukun tüm alanlarına ilişkin

İmparator Jüstinyen

Kraliçe Teodora

hukuk hükümleri içermekteymiş ve Jüstinyen Kodeksi olarak anılmış. İmparatorun doğum yeri olan Toresium (Taor) kenti yakınında aynı adlı piskoposluğun administratif ve klise merkezini temsil eden Justiniana Prima kentini inşa etmiş.

I. Jüstinyen idaresi esnasında Bizans hangi bölgelere uzamaktaymış?

Araştır ve öğren! Bizans tarihçisi Kayseryalı Procopius'un anlattığına göre Justiniana Prima'nın görünümünü nasılmış?

BİZANS DEVLETİNİN ZAYIFLAMASI VE ÇÖKÜŞÜ

I. Jüstinyen'in ölümünden sonra Bizans İmparatorluğu hızla zayıflamaya başlamış. Esir edilen milletlerin ayaklanmaları yanısıra Bizans'a dış düşmanlar da devamlı olarak saldırıyorlarmış. Başkentte sık sık yapılan komplolar da iktidarın zayıflamasına neden olmuş. IV. yüzyılın sonlarından devletin 1453 yılındaki çöküşüne kadar 109 imparator hüküm sürmüştür. Bunlardan 34-ü hayatlarının sonuna kadar iktidarda kalmaya başarmışlardır. Dördüncü Haçlı Seferi esnasında (1202-1204) haçlılar şehri ele geçirmişler ve Bizans İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmışlar. İmparatorluk 1261 yılında yeniden kurulmuş. XIII. yy sonlarında Bizans İmparatorluğu Türklerin, yani Osmanlıların saldırılarıyla yüzleşmeye başlamış. Osmanlılar önce Küçük Asya'daki Bizans zilyetlerini ele geçirmeye başlamışlar, 1453 yılında ise Osmanlılar Konstantinopolisi fethetmişlerdir. Bu şekilde Bizans İmparatorluğu kesin olarak çökmüştür.

Bizans İmparatorluğu nasıl çökmüş?

3. KONU

BİZANS KÜLTÜRÜ

Erken Orta Çağ'da Bizans İmparatorluğu Avrupa'nın en büyük kültür merkeziymiş ve antik kültür esasları üzerinde meydana gelmekteymiş. Gayet gelişken olan ticaret kültürünün daha da çok gelişmesine katkıda bulunmuş. Diğer ülkeler ile ticari ve siyasi ilişkilerin sürdürülmesi için çok sayıda eğitilmiş insan gerekiyormuş. Bundan dolayı eğitim için sadece klise değil, tüccar ve zanaatçılar da hesap yürütmekteymişler. Birçok okulda okuma ve yazma yanısıra aritmetik, coğrafya ve antik yazarların eserleri okunmaktaymış. VI. yüzyılda Bizans İmparatorluğun başkentinde açılan Magnaure okulu en yüksek okulmuş.

Bizans edebiyatı klisenin büyük etkisi altındaymış. Azizlerin biyografisini yazmak çok yaygınmış. Yine de bilim olarak tarih en önemliymiş. Bizans tarihçileri Jüstinyen dönemi, onun varisleri ve Slavlar hakkında çok değerli bilgiler vermişlerdir.

Klise ve imparator sarayları en güzel binalarmış. Kliselerin çoğu Bizans olarak adlandırılan yeni bir tarzda inşa edilmiş. Bu yapılarda kubbe ve kapı ile pencere üzerlerindeki kemerler ağır basmaktaymış. Jüstinyen zamanında başkentte inşa edilen Ayasofya klisesinin en görkemli mimari eserlerinden biridir. Bu klise kendi güzelliği ve görkemliliğiyle zamanın tüm yapılarını aşmış. İç duvarlar çeşitli fresk ve mozaiklerle süslenmiştir. Osmanlıların şehri fethetmesiyle klise camiye dönüştürülmüş, freskler ise sıva ile örtülmüştür.

Bizans kültürü Avrupa'da yaşayan tüm ulusların kültürü ve kültür yaşamlarının gelişimini etkilemiştir. Avrupa kral, prens ve piskoposları uzun bir dönem içerisinde kendi kliselerini Bizans sarayları ile kliselerine göre inşa edip, süslemekteymişler.

Bizans İmparatorluğun gelişmiş kültürü nereden kaynaklanıyormuş?

İstanbul'daki Ayasofya klisesinin içi

İstanbul'daki Ayasofya

DOĞU AVRUPA

BATI SLAVLAR

SAMO KABİLE İTTİFAKI

VII. yüzyılın ilk yarısında (623-658) mevcut olan Samo İttifaki Batı Slavların ilk siyasi ittifakını temsil etmektedir. Bu ittifakın oluşturulması Avarlar'dan korunma gereğinin neticesiymiş. Daha sonra Bavaryalılar yani Frenkler'in saldırıları ve Batı Slavlarda meydana gelen sınıf farkları da bu ittifakı etkilemiştir. İttifakın merkezi Çeh topraklarında bulunuyormuş, şöyleki daha sonra bu ittifaka Moravya ve Slovakya Slav kabileleri de katılmışlar. İlerleyen yıllarda Doğu Alpler ve Panonya'daki Slav kabileleri de bu ittifaka dahil olmuş. Prens Samo'nun ölümünden sonra ittifak bozulmuş. Hristiyanlığın yayılması ve sözü edilen Slav devletlerinin Almanlaştırılması dolayısıyla onlar kendi bağımsızlıklarını yitirmişler ve önce Frenk daha sonra da Alman hükümdarlarının vazalları konumuna gelmişler.

Samo'nun kabile ittifakı nasıl meydana gelmiş?

BÜYÜK MORAVYA

IX. yy başlangıcında Almanlar'ın sömürge politikası ve askeri işgal savaşlarına karşı verilen mücadele sürecinde, Büyük

Rusların vaftiz edilmesi

Prens Rostislav

Moravya Prenslığı'ne dönüşen yeni bir kabile ittifakı kurulmuş. Moravya Slavları'nın liderliğinde kurulmuş ittifaka daha sonra Çek Slavları da katılmışlardır. Polaps ve Baltik kıyılarındaki Slavlar da sınırlı bir bağımsızlık kurmaya başarmışlar.

Prens Rostislav Büyük Moravya Prenslığı'nin en önemli hükümdarıymış. O prensliğin güçlenmesi amacıyla, Bizans'a hitaben dini ayinlerinin Slav dilinde yapılması için başvuruda bulunmuş. Bizans İmparatoru III. Mikhail bu amaçla Büyük Moravya'ya Kiril ve Methodius'u göndermiş. Hristiyanlığın Slav dilinde yayılması neticesi olarak onlar Moravya'da özel Slav klisesi kurmaya başarmışlar. Alman

3. KONU

feodalleri ve daha büyük Alman rahipleri Hristiyanlığın Slav dillerinde yayılmasına karşıymışlar, bununla birlikte Büyük Moravya'nın bağımsızlığını da reddediyorlarmış. Onların X. yy başlarında başlattıkları yeni bir savaş neticesinde Moravya Prensligi çökmüş.

Kiril ve Methodius Büyük Moravya'ya neden davet edildiler?

ÇEH DEVLETİ

XI. yy ikinci yarısında Çeh devleti de kurulmuş. İlk başta Samo kabile ittifakı dahilinde olan ve daha sonra Büyük Moravya çerçevelerinde bulunan ve Alman krallarıyla vazal konumunda olan Çekya'daki Slav kabileleri, XI. yy başlangıcında bağımsızlaşmaya başlamışlar. O dönem Alman krallarının iktidarını kabullenen Çek prensleri giderek daha çok yükselmeye başlamışlar. Çekya prensi Vratislav XI. yy ikinci yarısında iç çatışmalar dolayısıyla Alman kralı IV. Henrik'in ağır durumundan yararlanarak, Alman İmparatorluğu dahilinde Çek devletinin bağımsızlığını tanımasına ikna etmiş. O zaman Çekya Prensi Kral, Çehya ise krallık ilan edilmiş.

Prens Vladimir

POLONYA DEVLETİ

Aynı bu dönemde Slavların Polonya'da ilk devleti kuruldu. X. yy ortalarında Prens Meško Polonya'nın Visla Nehri boyunca yaşayan Slav kabilelerini birleştirmiş. Gelen yıllarda düzenlenen akınlarda, diğer Leh kabileleri de onun idaresi altına geçmiş, lakin kendisi de Alman krallığını tanımaktaymış. Onun varisi Kahraman I. Boleslav Polonya'yı Alman krallarına olan bağımlılıktan kurtarmaya başarmış. 1000 yılında Polonya'da doğrudan Papa ile bağlı olan bağımsız Leh Piskoposluğu kurulmuş. İktidarını sağlamlaştırmak için klise ve asılzadelere mülk ve imtiyazlar vermekteymiş. Boleslav, hayatının sonu yaklaşırken kendisini kral ilân etmiş. Onun ölümünden sonra Polonya zayıflamaya başlamış ve çok geçmeden Alman idaresi altına düşmüş.

Çeh ve Polonya devletinin meydana gelme süreçlerini açıkla.

DOĞU SLAVLAR

KİEV RUSYASI

Batı Dvina ve Bug Nehirleri arası, Volga ve Oka Nehirleri yukarı akıntısı ve Ladoga Gölü, Dnyepar ve Karadeniz bölgelerine yerleşen Slav kabilelerine Ant yani Doğu Slavlar deniliyormuş. Daha sonra IX. yy esnasında onlara Rus, topraklarına da Rusya denmiş.

VII. ve VIII. yy Doğu Slavlar'da toplumsal tabakalaşma belirginleşmeye başlamış. Ticaret tarımdan ayrılmış, giderek daha büyük iktisadi önem kazanan kent merkezleri

Novgorod'ta Ayasofya

kurulmuş. Bunların arasında en tanıdıkları Kiev ve Novgorod şehirleriymiş. Onların üzerinden Bizans İmparatorluğu ve diğer devletlerle ticari ilişkiler gerçekleşmekteymiş. Eski istikrarsız kabile ittifakları yerine daha sağlam prenslikler kurulmaktaymış. IX. yüzyıl döneminde Novgorod Prensiği kurulmuş. Knezliğin ordusu Prens Rurik'in önderliğinde İskandinav göçebe kabileleri olan Vareglerin çapulcu saldırılarını başarıyla püskürtmüştür. Aynı yüzyılın sonlarına doğru Prens Oleg'in yönetmenliği altında kurulan Kiev Prensiği yükselmeye başlamış.

X. yüzyılın ikinci yarısında Kiev Rusyası en büyük güce sahip oluyor. Oleg İstanbul'a saldırmış ve neticede Bizans ile elverişli bir ticari antlaşma imzalamış. Kiev Rusyası önemli uluslararası etken konumuna da gelmiş, çünkü o zaman Bizans İmparatorluğu ve diğer Avrupa ülkeleriyle ticari ve diplomasi ilişkileri varmış.

Bu dönemde Kiev Rusyası'nda Bizans İmparatorluğu üzerinden gelen Hristiyanlık yayılmaya başlamış. 988 yılında Prens Vladimir Bizans'tan Hristiyanlığı kabul etmiş, milletini vaftiz etmiş ve Bizans imparatorunun kızkardeşiyle evlenmiş. XI. yy başlangıcında Kiev Rusyası'nın prenslik tahtına Bilge Yaroslav (1019-1054) oturmuş. Onun iktidarı esnasında Rusya Bizansla birlikte olmak üzere, doğuda en güçlü devleti temsil etmekteymiş. Aynı öyle onun yönetimi altında Rusya'da ilk kanun kitabı olan "Ruska Pravda" çıkarılmış. Onun ölümünden sonra devlet zayıflamaya başlamış. 1240 yılında Moğollar Kiev Rusyası topraklarına girmişler. Bu şekilde kendi bağımsızlığını kaybetmiş.

Prens Vladimir Hristiyanlığı kimden kabul etmiş?

3. KONU

HAÇLI SEFERLER

SAVAŞ NEDENLERİ

XI. yy doğal iktisadi, mal-para iktisadisine dönüşmeye başlamış. O dönemde tüccarlar Batı Avrupa'dan doğuya ve ters istikamete giderek, çeşitli ürün satın alıp satıyorlarmış. Avrupa'dan doğuya giden tüccar ve kilise adamları zengin ve muhteşem şehirler, daha gelişmiş kültürler ve insanların yaşamadıkları bölgelerle karşılaşıyorlarmış. Doğudan döndükten sonra, orada gördüklerini hemşerilerine anlatıyorlarmış. Bu durum, onlarda doğu ülkelerini fethetme isteği uyandırıyormuş. Doğunun konumu büyük kazanç vaad ediyormuş. Selçuklu Türklerin Ön Asya boylarına akın etmesi ve Kudüs'ün onların idaresi altına düşmesi, haçlı seferlerinin başlaması için bir neden olarak kullanılmış. Papa II. Urban, Clermon Konsil Toplantısı'nda piskopos, asilzade ve tüm insanları haçlı seferlere davet etmiş.

Haçlılar

Kilise, başta papa olmak üzere, 1054 yılında kilisenin ikiye bölünmesinden sonra elden çıkardığı doğuya etkisini arttırma fırsatını görmekteymiş. Bundan dolayı tüm girişimleri kendi eline almış ve bu savaflara dinni nitelik vermiştir.

Haçlı seferlerin nedenleri hangileriymiş?

HAÇLI SEFERLERİN BAŞLANGICI VE DEVAMI

Kilise yanısıra, yeni topraklara el koymak için ilgilenen baronlar, hazine ve macera peşine düşen şövalyeler, bir de yoksulluktan kurtulmak isteyen fakir köylüler haçlı seferlerine katılmak için ilgi duymaktaymışlar. Giysilerine yapıştırdıkları haçlar dolayısıyla, bu savaflara iştirak edenlere Haçlılar, savafların ta kendisine ise Haçlı Seferler denilmiş.

İlk Haçlı Sefer 1096 yılında başlamış. Batı Avrupa devletlerinde yaşayan yoksul köylülerden oluşan Petar Pustnik kumandanlığındaki haçlı ordusu, Macaristan ve Balkan Yarımadası üzerinden İstanbul'a varmış. Haçlılar Küçük Asya'da Selçuklu Türkler tarafından yenilgiye uğramışlar. Ertesi yıl büyük feodaller ve şövalyeler ile iyi hazırlanan Haçlı orduları, Fransız Kontu Raymond de Toulouse'un önderliğinde, Makedonya ve Trakya

3. KONU

üzerinden İstanbul'a yetişmişler. Birkaç yıl süren savaşlardan sonra haçlılar Kudüs'ü ele geçirmişler. Haçlılar Suriye ve Filistin'de ele geçirilen topraklarda Kudüs Krallığı ve daha birkaç küçük Haçlı devleti kurmuşlar.

Fransa kralı VII. Luy ve Alman kralı III. Konrad, Birinci Haçlı Seferi edimlerini korumak amacıyla, İkinci Haçlı (1147-1149) Seferi'ni örgütlemişler, ancak bu savaştan hiçbir netice alınamamış. 90 yıl sonra Selçuklu Türkler Kudüs'ü ele geçirmiş ve Kudüs Krallığını yok etmişlerdir.

1189-1196 yıllarında meydana gelen Üçüncü Haçlı Seferi Kudüs'ü kurtarma bahanesiyle yürütülmüş. Bu savaşa Fransa, İngiltere ve Almanya'dan katılan orduları kendi hükümdarları yönetiyormuş. Bizans imparatoru haçlıları Küçük Asya'ya geçirdikten sonra, haçlılar Kudüs'ü kurtaramamışlar.

Birinci Haçlı Seferi nerede meydana gelmiş?

1099 yılında Kudüs'ün ele geçirilmesi

3. KONU

IV. HAÇLI SEFERİ

Başarısızlığı kabullenemeyen o zamanki Roma Papası III. İnnocentius 1202-1204 yılları arasında sırasıyla Dördüncü Haçlı Seferi'ni örgütlemiş. Bu savaş Kudüs'teki kabrin kurtarılması yerine, doğrudan Bizans başkenti İstanbul'un fethedilmesine yönelikmiş. 1204 yılında Haçlılar kenti gemilerle kuşatmışlar ve şiddetli sokak savaşlarından sonra kenti ele geçirmişler. Haçlılar aynı zamanda Bizans İmparatorluğu'nun büyük bir bölümünü de ele geçirmişler ve orada merkezi İstanbul'da olmak üzere yeni Latin Krallığı kurulmuş. Selanik kenti ise Selanik Krallığın merkezi olmuş. Balkanlar'da daha küçük diğer Haçlı devletler de kurulmuş. 1261 yılında Latin Krallığı'nın çökmesinden sonra Bizans İmparatorluğu yeniden kurulmuş.

Petar Pustinyak Haçlı Ordusu

Katolik kilisesi günahkar insanların 'kutsal yerleri'ni hiçbir zaman kurtaramayacakları düşüncesini yaymaya başlamış. Bunu sadece mahsum çocuklar yapabirmiş. Böyle düşüncelerin etkisi altında 1212 yılında Almanya ve Fransa'da Çocuk Haçlı Seferi örgütlemeye başlamışlar. Bu sefer de haçlılar için feci şekilde sonuçlanmış. XIII. yüzyılda daha birkaç sefer düzenlenmiş ve onlar da başarısızlıkla sona ererek ağır neticeler vermiş.

Dördüncü Haçlı Seferi kime karşı yönelikmiş?

Birinci Haçlı Seferi'yle meydana gelen Haçlı Devletler

HAÇLI SEFERLERİN NETİCELERİ

Haçlı seferleri beklenen neticeyi vermemiş. Haçlılar Doğu'da ele geçirilen toprakları koruyamamışlar. Yine de Haçlı seferleri Doğu ile ticari ilişkilerin geliştirilmesi, Batı Avrupa'da Venedik, Cenova gibi çok sayıda tacir kentlerin gelişimi ve neticede kent ahalisi sayısının artması bakımından önemlidir. Batı Avrupa ülkelerindeki krallar, seferlerde ölen feodaller ve şövalyelerin mülklerine el koyarak, güçlü merkezi yönetimi olan yegane feodal monarşiler oluşturmaktaymışlar. Haçlılar, Bizans ve Arap kültürüyle tanışarak, Avrupa'ya taşımışlar. Pamuk, pirinç, limon, karpuz gibi bitki ve meyveler, ipek, takılar, baharatlar, boyaları Avrupa'ya getirmişler ve çeşitli zanaatlarla tanışmışlar. Batı Avrupa tacirleri Doğu'nun bazı kentlerinde kendi ticari kolonilerini kurmuş ve Akdeniz ticareti ile hüküm sürmeye başlamışlar. Ticaretin gelişimiyle kara ve deniz ulaşımı da gelişmekteymiş. Tüm bunlar Avrupa'nın daha da büyük toplumsal-ekonomi ve kültürel gelişimine pay sunmuştur.

Haçlı seferlerin neticeleri neymiş?

İstanbul'un fethedilmesi

3. KONU

HÜMANİZM VE RÖNESANS

HÜMANİZMİN BELİRMESİ

XIV. yüzyıl esnasında İtalya şehirleri-cumhuriyetleri Avrupa'da en gelişmiş ekonomik ve kültürel merkezlere dönüşmüşler. Bu şehirlerde ticaret, manifaktür üretimi, bankacılık, tersaneler ve diğer faaliyetler hızla geliştirmiş. Bunun neticesi olarak İtalya toplumu da hızlı süratle gelişmeye başlamış. Ahali, zengin saraylarda yaşıyor, saray odaları ise heykel ve diğer anıtlarla doluymuş. Bunun yanısıra, zengin İtalyan yurttaşların etrafında devamlı olarak profesörler, bilim adamları ve sanatçılar hali hazırda bulunmaktaymışlar. Onlar, insanın *ahirette saadete ulaşacağına* yönlendiren eski feodal görüşlerden her geçen gün biraz daha kurtuluyorlarmış. Zengin İtalyanlar bu gibisinden feodal kısıklardan uzaklaşarak, insan usü ve insan yaratıcılığına yönelmeye başlamışlar. Bu şekilde XIV. yüzyılın ikinci yarısında İtalya'da Hümanizm olarak adlandırılan (Latin kökenli humanus-insani) dünyaya yeni bir bakış tedricen gelişmeye başlamış.

Petrarka

Humanizm neden önce İtalya'da belirmiş?

RÖNESANS

Dünyaya yeni bakış neticesi olarak, tarihi kültürel dönüşüm meydana gelmiş, bu ise Rönesans ya da yeniden doğuş olarak bilinen daha bir geniş çaplı kültürel devrimin gelişimini mümkün kılmıştır. XIV. ve XV. yy arasında sanat ve edebiyatın dallanmasına Rönesans adı verilmiştir. İtalya'da hümanizmin belirmesiyle Eski Yunan ve Roma yazarları

Michelangelo

eserlerinin okunması, bir de antik sanatçı ve heykeltıraşların eserleri karşısında duyulan ilgi bir hayli artmıştır.

İtalya'da rönesansın gelişimi üç aşamada gerçekleşmiştir. Bu gelişim belirli şehirlerde bilimsel ve sanat dalları açısından oransız olmuştur. Daha başlangıçta Floransa en gelişmiş hümanizm merkezi konumuna gelmiş. Oradaki üniversite ve öyle denilen Platon Akademisi'nin bu doğrultudaki payı çok büyüktür. Üniversite çerçevelerinde şanlı Yunan filozofu Aristoteles'in eserlerin okunması için tertiplenen kurs varmış. Bunun sonucu olarak XV. yüzyılın ikinci yarısında Floransa'da hızlı bir tempoyla hümaniter bilimler gelişmeye başlamış. Antik mirasına dayanarak çok sayıda edebi ve sanat eserler meydana getirilmiş. Bu eserler dünyevi içeriği olmakla beraber, yeniden doğuş ruhunda yaratılmaktaymış.

İtalya rönesansı, çok geçmeden Avrupa'nın diğer ülkelerine de yayılmaya başlamış. Bunun neticesinde bazı Avrupa ülke ve uluslararası daha yakın kültürel bağlar kurulmuş.

Rönesans neyi temsil ediyor?

RÖNESANS EDEBİYAT, SANAT VE BİLİMİ

İtalya'da Rönesans çığırını Dante Alighieri açmıştır. Onun İtalyan halk diliyle yazmış olan şaheseri *İlahi Komedya*, bu büyük yazarı rönesansın temel taşı kılan çok sayıda hümanist eleman bulunmaktadır.

Francesco Petrarca hümanizmin temel taşını atan bir yazardır. Onun şiir ve felsefi eserleri insan ve onun yaşamına ait içeriklerle doludur. Petrarca kendi düşüncelerini Antik yazarlar Platon (Eflatun), Aristoteles ve diğerlerinin eserlerine dayamış, yeni sivil toplumun ruhunu bu eserlere nakşetmiştir. Bu dönemde Decameron adındaki eserinde yüz novelden oluşan derleme yazarı Giovanni Boccaccio da önemli şahıslardan biridir.

Rönesans edebiyatı diğer devletlere de yayılmıştır, en tanınmış yazarlar ise Ulrich von Hutten (Almanya), François Rabelais (Fransa), Rotterdam'lı Erasmus (Hollanda), Miguel de Servantes (İspanya), Shakespeare (İngiltere) ve diğerleriymiş.

İtalya hümanizminin belirmesi ve gelişmesinde Floransa kenti yanısıra, Roma, Milano, Napoli, Venedik ve diğer şehirler önemli rol oynamışlardır. Bu merkezlerde sayısı çok sanatçı, kendi eserlerini meydana getirmiş ve şaheserlerini bu şehirlere bağışlamışlardır.

3. KONU

Bunların arasında Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello Santi, Titiyan ve diğerleri başta bulunmaktaymış.

Leonardo da Vinci'nin en tanınmış eserleri *Mona Lisa* (La Jokonde) ve *Son Akşam Yemeği*. Michelangelo ise Vatikan'daki Sistine Şapeli kompozisyonu çizmiştir.

Donatello ve Michelangelo, özellikle insan bedeni anatomisini inceleyen en tanınmış heykeltıraşlardır. Donatello *Davud* heykelini yapmış, Michelangelo'nun en tanınmış heykeli ise *Hz. Musa'dır*.

Mona Lisa ve Orta Çağ freskleri arasında bir mukayese yapınız.

BİLİMİN GELİŞMESİ

Hümanizm ve Rönesans döneminde bilim de hızlı adımlarla ilerlemekteymiş. Giovanni Boccaccio Avrupa edebiyatında ilk psikolojik romanına imza atmıştır; yazar Niccolò Machiavelli (Makyavel) kendi şaheserlerinde her insanın gerçeklerden yana olması için çaba harcamaktaymış; Thomas More *Ütopya* başlıklı eserinde, adaların birinde özel mal ve mülklerin bulunmadığı hayali bir devlet kurmuş; daha sonra toplu sahiplik temelleri üzerinde kurulacak bir toplum için İtalyalı yazar Tommaso Campanella çaba harcamış.

1440 yıllarından sonra Mainz kentinde Alman asıllı yazar Johannes Gutenberg basım makinesini icat etmiş. Bunun sayesinde bilim ve sanat daha hızlı adımlarla ilerlemeye başlamışlar. Şimdi sadece çağdaş içerikli eserler değil, antik yazarlar, filozoflar ve diğer yaratıcıların da eserleri basılmaya başlamış. Bununla birlikte pusula, coğrafya haritası ve bazı diğer buluşlar da önemli rol oynamıştır.

Hümanizmin etkisi altında astronomi ve fizik bilimleri dalında da büyük bir yükseliş olmuştur. Ancak klise bundan böyle de tüm bilimleri kendi tekelinde tutmaktaymış. Mikolaj Kopernik (Nicolaus Copernicus) bir gezegen olan Dünya, diğer gezegenlerle birlikte güneşin etrafında döndüğünü iddia edince, klisenin tutumuyla açıkça çatışmış. Ancak daha sonra yeni astronomi cihazlarının bulunmasıyla onun bu tezi doğrulanmıştır.

Hümanizm ve Rönesans döneminde hangi bilim dalları gelişmiş?

Gutenberg (Gutenberg matbaası)

BÜYÜK COĞRAFI KEŞİFLER

COĞRAFI KEŞİF NEDENLERİ

XV. yüzyılın sonlarında ve XVI. yüzyılın başlangıcında büyük coğrafi keşifler olmuştur. Bu buluşlar Batı Avrupa'nın o zamanki büyük iktisadi ve kültürel ilerlemesiyle ilgiliymiş. O dönemde Avrupa tacirleri de Yakın Doğu ile ticaretlerini artırmış, ta Hindistan ve Çin'den çeşitli mallar (baharatlar, takılar, ipek vb.) satın alıyorlarmış. Ancak onlar Hindistan ve Çin'e gitmiyor, malları gayet yüksek bir fiyat için Arap tacirlerinden satın alıyorlarmış. Akdeniz kıyısındaki tacirler ve hükümdarlar, aracılardan değil doğrudan doğruya Hindistan'dan mal getirtebilmeleri için deniz yollarını araştırmaya başlamışlar. Osmanlı Türkler, Yakın Doğu ve Balkan Yarımadası'nı fethedip Küçük Asya ve Suriye üzerinden geçen yolları zaptettikleri zaman, Hindistan'a giden deniz yolu aramaları yoğunluk kazanmış.

O dönemdeki teknik ilerleme uzun sürecek deniz yolculuklarının tertiplenmesini sağlamaktaymış. Denizciler bu arada pusula ve Karavel olarak adlandırılan daha büyük boylu gemileri kullanmaya başlamışlar. Bu dönemde Floransalı ceğrafyacı Toscanelli, dünyanın yuvarlak olduğunu iddia ediyormuş ve dolayısıyla dünyanın bir haritasını çizmiş.

Büyük Coğrafya Keşifleri

3. KONU

Kristof Kolomb'un karavellerinden biri

Bu haritada Hindistanı Atlas Okyanusu'nun diğer tarafında göstermiş. Bu ise Kristof Kolomb'un Hindistan yolculuğuna çıkması için neden olmuş.

Coğrafi buluşların nedenleri hangileriyymiş?

AMERİKA'NIN KEŐFEDİLMESİ

Kristof Kolomb Cenovalı bir dokumacının oğluymuş. Daha küçük yaşlarında bahriyeli olmuş ve dünyanın top şeklinde olduğuna inanıyormuş. Kolomb, dünyanın yeni haritasını tanıdığı zaman, Batı'ya doğru yelken gererek Hindistan'a giden yeni yolu keşfetmeye karar vermiş. İşpanya kraliçesi İşabel'in yardımıyla, Kolomb'nun hizmetine  karavel ve 90 bahriye konulmuş. 1492 baharında İşpanya'dan ayrılmış ve 43 gün süren uzun ve ağır yolculuktan sonra gemiler San Salvador'a varmış. Kolomb, Haiti ve Küba adalarını keşfettikten sonra Hindistan'a giden yeni yolu keşfettiği inancıyla İşpanya'ya dönmüş. Kolomb, Avrupa ve Asya arasında başka bir kıtanın bulunduğunu bilmiyormuş. Kolomb, daha  yolculuk düzenlediğine karşın, hayatının sonuna kadar Hindistan'ın Doğu kıyısını keşfettiğine inanıyormuş. Bunun için keşfettiği ülkelerdeki yerel ahaliyi de Hintliler olarak adlandırmış.

Daha sonra İtalyan gezgini Amerigo Vespucci, aynı ülkeler üzerinden yelken gererek, Kolomb'un yeni, o zamana kadar bilinmeyen bir kıta keşfettiğini tespit etmiş. Yeni kıtaya Vespucci'nin adı (Amerika) verilmiş.

Amerika nasıl keşfedilmiş?

HİNDİSTAN'A GİDEN DENİZ YOLUNUN BULUNMASI

Kristof Kolomb

Kolomb, devamlı olarak batıya doğru ilerleyerek, Hindistan'a giden yeni yolu ararken, Portekiz denizcileri de Hindistan'ı bulmak için doğuya doğru yol almayı düşünmüşler. Portekiz denizcisi Dias XV. yüzyılın ikinci yarısında Afrika etrafında sefer yaparak Afrika'nın güneyine gelmiş ve Ümit Burnu olarak adlandırılan burunda demir atmış. Ancak Portekizlilerin Hindistan'ı bulma ilgisi asla azalmamış. 1498 yılında denizci Vasco De Gama Dias'ın peşinden yola çıkarak, Afrika'nın etrafından tur atmış, Hint Okyanusu'nu geçmiş ve Hindistan'a varmış. Böylece Vasco De Gama Hindistan'a giden deniz yolunu keşfeden ilk denizci olmuş.

Hindistan'a giden deniz yolu nasıl keşfedilmiş?

DÜNYA ETRAFINDA İLK YOLCULUK

Amerika ve Hindistan'a giden yolun keşfedilmesinden sonra, denizciler yeni yerleri keşfetmeye devam etmişler. İspanya'ya hizmet eden Portekiz denizcisi Ferdinand Macellan 1519 yılında dünya etrafındaki ilk yolculuğunu başlamış. Beş gemi ve 265 bahriyeliden oluşan takımıyla İspanya'dan yola çıkmış. Başlangıçta Atlas Okyanusu'nda Kolomb'un çizdiği yoldan gitmekteymiş, ondan sonra Güney Amerika kıyısında sefer yaparak onun en güney burnuna varmış ve bu şekilde Büyük Okyanus'a ulaşmış. Birkaç ay süren açık deniz yolculuğun sonunda, susuz ve yiyeceksiz, Filipin adalarına varmışlar. Burada Macellan yerlilerle çıkan bir çatışmada hayatını kaybetmiş. Onun keşif heyeti Asya ve Afrika etrafındaki yolculuğunu devam etmiş. Üç yıl süren yolculuğun sonunda (1519-1522) geriye kalan bir gemi ve 18 bahriyeli İspanya'ya dönmüşler. Bu şekilde ilk devri alem sona ermiş. Bununla dünyanın yuvarlak olduğu konusundaki iddialar da resmen kanıtlanmıştır.

Dünya etrafında ilk yolculuğu tarif ediniz?

3. KONU

Ferdinand Macellan

Vasko De Gama

COĞRAFI KEŞİFLERİN NETİCELERİ VE ONLARIN ÖNEMİ

XVI. yüzyılın başlangıcında yeni dünya ülkeleri ve uluslarının sömürgeleştirilmesi başlamış. Avrupa'dan çok sayıda insan, özellikle kolay bir şekilde zenginleşmek isteyen yoksul İspanyol şövalyeleri, fetih ekspedisyonlarına iştirak etmekteymişler. Onlar Kolomb'un keşfettiği Orta ve Güney Amerika kıtasına girmeye başlamışlar. İspanyol fetihçisi Fernando Korteç 1521 yılında Meksika'yı fethetmiş ve Astek devletini yoketmiş. Başka bir İspanyol fetihçi Françesko Pizaro, 1531 yılında Peru'yu fethetmiş ve oradaki İnkalar'ın devletini ele geçirmiş. İspanya işgalcılarını yerli ahaliyi köle yapıyor, yeni keşfedilen ülkeleri ise sömürge olarak ilan ediyorlarmış.

Hindistan'a giden deniz yolunun bulunmasından sonra, Portekiz denizcileri ilk olarak Hindistan ve Çin'de kendi sömürgelerini kurmaya başlamışlar. Portekizliler Güney Amerika kıtasında da sömürgeler kurmuşlar. Sömürge sahipleri işgal edilen bu ülkelerden altın, gümüş ve diğer kıymetli eşyalar getiriyorlarmış. İspanyol ve Portekiz denizcileri Amerika'dan Avrupa'ya patates, fasulye, tütün, mısır vb. gibi yeni ve bilinmeyen bazı sebzeler ve bitkiler getirmişler. Öte yandan Amerika'ya at, öküz, koyun gibisinden hayvanlar ve pamuk, çeşitli meyveler ve diğer şeyler götürülmüş. Coğrafi keşifler ticaret ve mal-para iktisadisinin daha hızlı gelişimine katkı sunmuştur. Avrupa kıyısındaki şehirler

3. KONU

büyük ticari merkezler haline gelmiş. Sermaye birikimi ve burjuvazi gelişme süreci gayet hızlı bir tempoyla gerçekleşmekteymiş.

Büyük coğrafi buluşların neticesi olarak, deniz ticari yolları Akdeniz'den Atlas Okyanusu'na taşınmıştır. Bu Güney Avrupa ülkelerinde özellikle Venedik ve Cenova gibi İtalyan devletlerinde azalmaya yol açmıştır.

Büyük coğrafi keşiflerin Avrupa için önemi nedir?

Yerlilerin Kolomb'u karşılaması

3. KONU

BATI AVRUPA'DA KLİSENİN ROLÜ

BATI AVRUPA'DA KLİSENİN ROLÜ

IV. yüzyılın başlarına kadar Roma devletinin Hristiyan belediyeleri ile düşmanı ilişkileri varmış. 313 yılında Büyük I. Konstantin Milano Fermanı'nı çıkarıp, Hristiyan dini diğer dinlerle eşitlikli olmuş ve kanunen özgür bir din olmuş. O zamandan sonra Hristiyan Klisesi yavaş yavaş imtiyazlı bir kurum olmaya başlamış ve neticede Roma İmparatorluğu'nun resmi dini olmuş. Hristiyan Klisesi, devletin çıkarlarını koruduğundan dolayı devletten ve zengin mal sahiplerinden büyük mülkler ve imtiyazlar almaktaymış. Rahipler ise vergi ödemekten serbest edilmişler. Roma şehir Piskiposu Hristiyanlığın yayılmasında rahipler arasında çok büyük ün kazanmış ve kendisine klisenin babası ya da baş anlamına gelen Papa denmeye başlamış. Papa kendisini Aziz Petrus varisi ilân ederek, diğer piskoposları kendi emri altına koymaya başlamış. Bu şekilde Roma Papası Batı Avrupa Hristiyanları'nın baş rahibi olmuş.

Hristiyanlığın barbar milletler arasında yayılması progresif rol oynamıştır, çünkü çok tanrılığa kıyasen daha gelişmiş bir medeniyeti öğretiyormuş. Manastırlar Orta Çağ okur-yazarlığın tek merkezleri konumundaymış, keşişler ise tek okuryazarlarmış. Klise, bazı milletlerin direnişi, halk kurtuluş savaşlarının organize edilmesinde bile önemli rol oynamıştır. Ancak Batı Avrupa'nın bazı ülkelerinde klise haçlı seferleri gibisinden işgalci savaşları da organize etmekteymiş.

Keşiş

Hristiyan klisesi devlette neden imtiyazlı konuma sahip olmuş?

PAPA DEVLETİNİN MEYDANA GELİŞİ

Endüljansların satışı

VIII. yüzyılda Roma Kisesi Langobardlar tarafından saldırıya uğrayıp yağmalanmış. Frenk devletinin askeri kumandanı Küçük Pipin papanın çağrısı üzerine İtalya'ya gelerek, Langobardları mahcup etmiş. Langobardların elinden alınan orta İtalya bölgesinde, Roma merkezinde 756 yılında Papa devleti kurulmuş. Papanın o zamanki devletinden arta kalan bugünkü Vatikan'dır. Papa devleti Avrupa tarihinde çok önemli yer tutmaktaymış, çünkü papa batı kanat Hristiyanlığın en yüksek rahibi olarak, bazı devletler arasındaki ihtilafı soruların halledilmesinde yardımcı olmaktadır.

Papa devletinin kurulmasını anlatınız.

HRİSTİYAN KLİSESİNİN AYRILMASI

Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle çok geçmeden Hristiyan Klisesi de bölünmüş. Batıdaki papalar ve doğudaki patrikler arasında klisenin sahibi kim olacak diye geçimsizlik ve düşmanlık belirmeye başlamış. Papalar Hristiyan klisesi tamamı ile yönetme iştahlarını açıkça ifade ettiklerinde, bu düşmanlık daha da artmış. Onların içişlerine karışmalarına karşı olan Bizans hükümdarları da Papaların bu temayyüllerine karşıymışlar. Papalar ve patrikler Hristiyanlığın Slav ahalisi arasında yayılması sırasında da kavga etmişler. Bazı dini adet ve ayinler konusunda olan anlaşmazlıklar bu ayrılığın derinleşmesine neden olmuş. Doğu ve Batı arasındaki rekabet o kadar artmış ki 1054 yılında tamamen ikiye bölünmüş. Kliseler de birbirlerini lanetlemeye başlamışlar. O zamandan sonra batıdaki klise başta Papa olmak ve merkezi Roma'da bulunmak üzere *Roma-Katolik Klisesi*, Doğu klisesi ise başta Patrik olmak ve merkezi İstanbul'da bulunmak üzere *Ortodoks Klisesi* olarak adlandırılmış.

Hristiyan Klisesi'nde bölünme nedenleri hangileridir?

3. KONU

KRALLIK VE PAPALIK ARASINDAKİ MÜCADELE

Klisenin güçlenmesiyle Papa ve krallık arasında açık müdacele başlayarak, birkaç yüzyıl devam etmiş. İlk çatışma Kral IV. Heinrich ve Papa VII. Gregorio arasında meydana gelmiş. Papaların elindeki büyük mali gücü gözönüne alarak, papaların krallar karşısında avantajı varmış. XIII. yüzyılın başlangıcında Papa III. İnnocentius zamanında papalık güç açısından zirveye ulaşmış. O zaman papa Avrupa devletlerinin işlerine karışmaya başlamış. Avrupa'dan bazı devletlerin hükümdarları papaya vazal olma konumundaymış ve yıllık vergi ödemekteymişler.

XIII. ve XIV. yüzyıllarda Avrupa devletlerinin güçleşmesiyle papanın etkisi yavaş yavaş azalmaya başlamış. Buna karşı klise Avrupa'nın tarihinde güçlü bir etkeni oluşturmaktaymış.

Krallık ve papalık arasındaki mücadelenin nedenleri hangileriymiş?

REFORM VE KARŞI REFORM

Reform (Dini reform) XIV. yüzyılın başlangıcında Katolik Klisesi'ne karşı gelişen sosyal, ideolojik ve siyasi harekettir. Bu hareket, Katolik Klisesi'nin bölünmesine ve Lutheraniz (Protestant) Klisesi'nin kurulmasına neden olacaktır.

Reformun birçok nedenleri vardır. Çeşitli mali vergiler üzerinden büyük miktarda para toplayan klisenin ekonomik durumu bu nedenlerden biridir. Rahiplerin yaşama tarzı, bu memnuniyetsizliğin diğer önemli bir nedenidir. Klise büyüklerinin çoğunluğu çok lüks ve skandallarla dolu bir hayat yaşamaktaymışlar.

Martin Luther

Martin Luther'in 95 savını beyan etmes

Roma Katolik Klisesi öyle denilen endüljanslar (pişmanlık hâsıl olunca kilise tarafından günah cezasından bir kısmının affolunması) satmaya başladığı zaman, memnuniyetsizlik zirveye ulaşmış. Endüljans satın alanların tüm günahları affedilmekteymiş.

Almanya'da Katolik Klisesi ve papaya karşı ifade edilen memnuniyetsizlik en büyükmüş. Martin Luther 1517 yılında Wittenberg Katedrali kapısı önünde 95 savını açıkladığında Reform başlamış. O klisenin kötüye kullanılmasını aleni olarak eleştirmiş

Papa III. Innocentius

ve kilisede reformların uygulanmasını istemiş. Luther, Kutsal Kitabı dinin tek kaynağı olarak ilân etmiş. Onun öğretisi hızla genişlemiş ve Almanya'nın büyük kısmına yayılmış. Bu savaşlarda hiçkimse galip gelmemiş, ancak reformların taraftarları ve karşıtları arasında yıllarca devam eden savaşların sonunda, 1555 yılında Augsburg kentinde Katolikler ve Protestanlar arasında dini barış sağlanmış. Barışın gelmesiyle Almanya'daki Protestanlara dini eşitlik tanınmış.

Reform, Almanya'dan Fransa, İsviçre, İngiltere ve çok sayıda diğer Avrupa ülkesine yayılmış. Katolik Klisesi reform yolunu kesmek ve müminleri kendi saflarına çevirmek amacıyla, çok sert ve kararlı önlemler almaktaymış. Bu harekete karşı reform ya da katolik tepkisi denilir. İspanya asılzadesi Ignacio Loloya'nın

önderliğindeki Cizvitler Keşiş Birliği'nin kurulması, katolik klisesine büyük yardımda bulunmuş. Reform karşıtı belirli başarılar elde ettiğine karşın, Avrupa'daki reformcu devinimlerin tamamını önleyememiş.

*Araştır ve öğren! Martin Luter'in en önemli isteklerini belirtip açıklayınız.
Karşı reform ne demektir?*

3. KONU

OSMANLI DEVLETİ

OSMANLI DEVLETİNİN KURULMASI

Türkler, Asya'dan gelen ve hayvancılıkla uğraşan Moğol kökenli göçebe bir kavimdir. Onlar Hazar Gölü'nün doğusundaki bozkırlarda yaşıyorlardı. Onların baş uğraşısı hayvancılıkmış ve düzenli askeri formasyonları varmış. Selçuk adındaki Türkler, XI. yüzyılda Bağdat Halifeliği'ne saldırıp Akdeniz kıyılarına kadar varmışlar. Burada kendi devletlerini kurmuşlar ve aynı zamanda İslam dinini kabul etmişler.

XIII. yüzyılda Moğolların baskısı altında, Selçukluların topraklarına Osmanlı olarak adlandırılan diğer kalabalık bir kabile yerleşmiş. Onların lideri olan Osman (1288-1326) kendisinin adına göre adlandırılan bağımsız bir devlet kurmuş. Onun varisi olan Orhan, zayıflayan Bizans'a doğru yürüyerek devleti genişletmeye başarmış. Osmanlılar XIV. yüzyılın ikinci yarısında Balkanlar'a girerek, Bulgaristan, Makedonya, Sırbistan, Arnavutluk, Bosna ve Hersek ve diğer bölgelere hakim olmuşlar.

1453 yılında Osmanlı Türkleri Fatih Sultan II. Mehmed'in önderliğinde İstanbul'u fethederek, Bizans İmparatorluğu'nun sonu gelmiş.

Kanuni Sultan Süleyman'ın hükümdarlığı döneminde Osmanlı İmparatorluğu en yüksek zirveye ulaşmış. Ancak bundan sonra devletin gücü yavaş yavaş zayıflamaya başlamış.

Osmanlı devleti nasıl kurulmuş?

Osman

DEVLET NİZAMI

Kanuni Sultan Süleyman

Osmanlı devleti, en yüksek yönetici olan sultanın idaresi altında kurulan merkezi bir devletmiş. Sultan, mutlaki siyasi ve dini iktidara sahipmiş. Devlet işlerinin yürütülmesinde sultana Divan olarak adlandırılan devlet heyeti dahilindeki yüksek devlet memurları yardım etmekteymiş. Sultanın en yakın yardımcısı Vezir-i Azam'mış. Sultan mührü onda bulunmaktaymış, savaş dönemlerinde bütün asker güçlerinin baş kumandanıymış. Başta sultan olmak üzere, tüm yüksek devlet memurları Babıali'yi oluşturmaktaymışlar. Devletin yargı işini kadı olarak adlandırılan ruhani hakemlerin ellerindeymiş. Kadılar, şeriat kuralları ve sultan tarafından çıkarılan yasa hükümlerine göre hükmederlermiş.

Devlet, büyük ve küçük illere bölünmüş, bu bölgeleri aynı zamanda administrasyon yöneticisi ve askeri kumandan olan büyük mülk sahipleri yönetiyorlarmış. En büyük yönetim birimleri başta Beylerbey olmak üzere, beylerbeylikleriymiş. Onları sultanlar tayin

ederlermiş. Beylerbeylikler daha küçük olan sancaklara, sancaklar ise vilayetlere, onlar da nahiye ve daha küçük birimlere ayrılmış.

Osmanlılar kendi İdaresi altına alan bütün halkları ahali gibi adlandırmaktaymışlar.

İdare, Osmanlı İmparatorluğu'nda nasıl organize edilmiş?

3. KONU

OSMANLI ORDUSU

Osmanlı İmparatorluğu'nda fetih savaşlarının yürütülmesini ve devlet topraklarının genişlemesini sağlayan sıkı bir askeri organizasyon mevcuttu. Onların ordusu Sipahiler (süvariler) ve Yeniçerilerden (düzenli piyade) ibaretti.

Sipahiler, derebey soyundan olan ve Tımar uygulayan süvarilermiş, onlar Sultanın isteği üzerine savaşa iştirak eder, yanlarına da belirli sayıda asker ve levazımat alırlarmış. Sipahiler, askerlik yapmadıkları halde kendilerine verilen tımar ve sipahilik mülkü ellerinden alınmış.

Yeniçeri ordusu, XIV. yüzyülda kurulmuştur. İlk başta bu asker öyle denilen kan vergisi dolayısıyla gayri-müslimlerden alınan (devşirme) genç yaştaki çocuklarmış. Yeniçeriler, Müslüman asker olarak yetiştirilmiş, onların evlenme hakkı yokmuş ve onların esas görevi Sultana sadakat ve tehlikeli askeri harekatlara katılmakmış. Yeniçeriler, Osmanlı ordusunun vurucu gücünü temsil etmekteymişler ve Osmanlı İmparatorluğu'nun bir hayli yayılmasına katkıda bulunmuşlardır.

Osmanlı Türklerin güçlü deniz filosu varmış ve bunun sayesinde denizde de savaş etmeye yetenekliymişler.

Osmanlı ordusunda uzun bir dönem soğuk silahlar kullanılmış. Türk askeri yay ve ok, kılıç, kısa mızrak, kalkanlarla donatılmış, bazı durumlarda ise zırh da kullanırlarmış. Daha sonra ateşli sıhahlar ve toplar kullanmaya başlamışlar. Toplar, özellikle İstanbul'un fethinde çok etkili olmuşlardır.

Sipahi

*Sipahiler neyi temsil eder?
Osmanlı İmparatorluğu'nun
genişlemesinde Yeniçeri
askerinin önemini açıkla?*

XVI. yüzyılın ortalarında Osmanlı İmparatorluğu

ORTA ÇAĞ'DA BALKAN

SLAVLARIN BALKANLAR'A YERLEŞMESİ

Slavlar, Avrupa'nın en eski ahalisinden biridir. I. yüzyıla kadar Slavlar Vendler (Vened), And ve Sklavlar olarak bilinirlermiş. Onlar Baltik Denizi, Karpatlar ve Dnyepar Nehirleri'nin vadileri arasında yaşıyorlarmış. Ulusların büyük göçünden etkilenerek Slavlar üç yöne doğru hareket etmişler: doğu, batı ve güney. Güney Slavlar Panonya ve Eflah Düzü (Ulahya) yöresindeki bölgeye yerleşmişler. Tuna Nehri onların Bizans İmparatorluğu ile güney sınırını oluşturmaktaymış. Slavlar, Tuna Nehri'nin karşı tarafına sık sık geçer, Bizans topraklarında soygu saldırıları düzenlerlermiş. VI. yüzyılın ikinci yarısı ve VII. yüzyılın başlarında Slavlar Balkan Yarımadası'na yerleşmeye başlamışlar.

Slavlar, Balkan'a geldiklerinde orada Kelt, Makedon, Trakyalı ve İlirler'den ibaret çok sayıda yerlilerle karşılaşmışlar. Yerlilerin bir kısmı Slavlarla asimile olmuş, diğerleri ise kendi adet, dil ve kültürlerini korumaya başarmışlardır.

Harita yardımıyla Slavlar'ın Balkanlar'a yerleşmesini takip ediniz.

Balkanlar'daki Slav kabileleri

3. KONU

BULGAR DEVLETİ

Bulgarlar, Türk-Tatar kökenli göçebe kabilelerdi. Hazar Denizi etrafındaki bölgede yaşıyorlarmış. VII. yüzyılda Asparuh Han'ın önderliğinde Balkan Dağı ve Tuna Nehri arasındaki bölgeye yerleşmişler. 681 yılında başkenti Pliska'da olmak üzere kendi devletlerini kurmuşlar. Bu bölgede Bulgarlar'ın en üst kademe idaresini tanıyan sekiz Slav kabilesi yaşamaktaymış. Onların sayısı Slavlar'dan daha az olduğu için Slavlarla karışmış, Slav dilini kabul etmiş, Bulgar adını ise korumuşlardır. 864 yılında Boris Han döneminde Bulgarlar Bizans'tan Hristiyanlığı kabul etmişler.

IX. yüzyılın sonlarına doğru ve X. yüzyılın başlarında Kral Simeon iktidarı döneminde Bulgaristan Balkanların en güçlü devleti konumuna gelmiş. Onun ölümünden sonra Bulgaristan zayıflamaya başlamış ve 971 yılında Bizans idaresi altına düşmüş. Makedon kralı Samuil bir süre Bulgaristan'ı yönetmiştir.

XII. yüzyılın sonlarına doğru Petro ve Asen'in ayaklanmasıyla (1185) Bulgarlar Bizans idaresinden kurtulmuşlar ve İkinci Bulgar Krallığı kurulmuş. Kral İvan Asen'in ölümünden sonra Bulgaristan zayıflamaya başlamış.

Bulgar devletinin gelişimini anlatınız.

II. İvan Asen monesinde mühür ve çizim

ZETA (DUKLYA)

Duklya devleti X. yüzyılda Zeta ve Moraça Nehirleri, Şkodra Gölü ve Kotor Körfezi arasındaki bölgede kurulmuş. Makedon kralı Samuil'in fetih savaşları esnasında, Prens Vladimir Makedon iktidarını tanımış ve Makedon kralının eniştesi olmuş. Samuil Krallığı'nın batmasıyla Duklya geçici bir süre Bizans İmparatorluğu'na dahil olmuş.

XI. yüzyılın ortalarında Duklya Bizans'tan kurtulmuş ve bağımsız devlet olmuş. Prens Mihaylo, Raşka'yı da dahil etmeye başarmış, bu şekilde Duklya bağımsız devlet olmuş. Mihaylo Makedonya'da ayaklanma kaldıran Georgi Voyteh'e yardımcı olmuş, papa ile iyi ilişkileri varmış. 1077 yılında Mihaylo papadan krallık taçını almış, Duklya ise krallık olmuş. Onun ölümünden sonra XII. yüzyılda devlet zayıflamış ve Bizans idaresi altına düşmüş.

Araştır ve öğren! Prens Mihaylo'nun Georgi Voyteh'in önderliğindeki Makedonya ayaklanmacılara nasıl yardım etmiş?

RAŞKA (SIRBİSTAN)

Sırlar Lim, İbar, Drina ve Batı Morava nehirleri akıntısı boyunca bulunan bölgelerde yaşıyorlarmış. Sırp kabileleri IX. yüzyılın ortalarında Raşka devletini kurmuşlar, devlet kendi adını Ras kentine göre almış. X. yüzyılın sonlarına doğru Raşka Makedon devleti bünyesini alınmış, Samuil Krallığı'nın ortadan kaldırılmasından sonra ise Bizans İmparatorluğu'nu tanımış.

XII. yüzyılın sonlarında Sırp yöneticisi olan Stefan Nemanya Bizans idaresini reddetmiş ve Sırp devletini yenilemiş. Stefan Nemanya idaresi zamanında Sırbistan'ın ünü artmış, devlet ise yeni bölgeler ele geçirmiş. 1217 yılında büyük Jupan Stefan papadan kral tacını almış ve Prvovençani (ilk nikah) adını almış. İki yıl sonra da bağımsız Sırp klisesi de kurulmuş. Piskoposluk seviyesinde olan klisenin başında Piskopos Sava bulunuyormuş.

Kral Dušan

3. KONU

Sırp devlet, Kral Duşan zamanında (1331-1355) en çok büyümüş. Fetih savaşları sırasında Makedonya (Selanik hariç), Tesalya, Epir ve Arnavutluk fethedilmiş. Duşan 1346 yılında Üsküp'te kendisini kral ilân etmiş, Sırbistan ise krallık olmuş. Onun ölümünden sonra Sırp devleti zayıflamaya başlamış, ve neticede birkaç egemen devlet kurulmuş.

Sırp devleti kimin zamanında en çok genişlemiş?

ARNAVUTLUK'TA BAĞIMSIZ HÜKÜMDARLAR

Slav kabilelerinin bir kısmı Arnavutluk'ta yerleşerek orada Roma'nın etkisi altında bulunan eski İliir ahalisiyle karşılaşmışlardır. Arnavutluk sık sık komşu Bulgaristan, Samuil Krallığı, Bizans ve diğerlerinin idaresi altına düşmekteymiş. XI. yüzyıldan Arnavutluk'ta asilzade aileleri belirlemeye başlamış: Ariyanitler, Muzaki, Zguri vb. XIII. yüzyılda Prens Dimitar zamanında en çok büyüyen Arberiya Prenslığı de kurulmuş.

XIV. yüzyılın ikinci yarısında Kral Duşan'ın ölümünden sonra bazı asilzade aileler bağımsız prenslikler kurmuşlar. Karlo Topiya Draç ve Kroya yöresinde prenslik kurmuş. Arnavutluk'un kuzey kesiminde Balşiçler bağımsızlaşmış. Daha sonra Arnavutluk'ta diğer derebeyler de bağımsızlaşmış, bunların arasında Ariyanit, Dukagini ve Kastrioti aileleri en tanındıkları.

Berat Kalesi

Kral Duşan'ın ölümünden sonra Arnavutluk'ta durum nasılmış?

BALKAN DEVLETLERİNİN OSMANLI İDARESİ ALTINA DÜŞMESİ

XIV. yüzyılın ortalarında Balkan devletlerin aralarında yürütülen savaşlar dolayısıyla çok zayıflamışlardı. Osmanlılar bu olgudan yararlanarak Balkanlar'a geçerek, bu bölgeleri gayet kolay bir şekilde fethetmişlerdir. Meriç Nehri'ndeki savaş (1371) ve Kosova Ovası'ndaki meydan savaşı (1389) Osmanlıların başarısına kaderi etkide bulunmuştur. Çok geçmeden ilk darbeyi Bulgaristan yiyerek 1396 yılında Osmanlı idaresi altına düşmüş.

4. KONU

KONU 4 YENİ ÇAĞ

HIZLI İKTİSADİ İLERLEYİŞ

TEKNİK KEŞİFLER

XVI. ve XVII. yüzyılda Batı Avrupa ülkeleri güçlü toplumsal ve ekonomik ilerleyiş kaydetmeye başlamışlar. Kapalı feodal sistem yerine yeni kapitalist ilişkiler giderek daha çok gelişmeye başlamış. Batı Avrupa ülkelerinde oturtulan toplumsal değişiklikler tarım, ulaşım, ticaretin gelişme yollarını açmış.

Bu dönemde tarım, halen ekonominin temel dalını temsil etmekteymiş. Yeni tarım bitkilerinin getirilmesi ve ilk tarım makinelerinin belirmesiyle, tarım hasılatında büyük artış olmuş. Agrar devriminin belirmesiyle küçük toprak sahipleri yavaş yavaş yok olmuş, daha büyük toprak sahipleri, kapitalist tipinden şirketler meydana çıkmaya başlamış.

Bu dönemde sanayide büyük ilerleme kaydedilmiş. Tedricen yok olan küçük işhaneler yerine XVIII. ve XIX. yüzyılda fabrikalar kurularak, yeni teknik icatların kullanımına geçilmiş. el üretimin yerini makine üretimi almış. İlk makineler tekstil sanayisinde kullanılmış. Böylece James Hargreaves eğirme makinasını geliştirmiş, Edward (Edmund) Cartwright ise dokuma makinesini icat etmiş. 1784 yılında James Watt buharlı makineyi icat ederek, makinenin imalatta kullanımına geçilmiş. XVIII. yüzyılın ortalarında İngiltere’de sanayi devrimi, yani manifaktür imalatının fabrika makineleri ile değiştirilmesiyle sanayi devrimi başlıyor.

Buharlı makine, taşımacılıkta da kullanılmaya başlamış. 1803 senesinde George Stephenson ilk lokomotivi icat etmiş. Lokomotif sayesinde ilk olarak Stokton-Darlington

James Watt ve onun buharlı makinesi

4. KONU

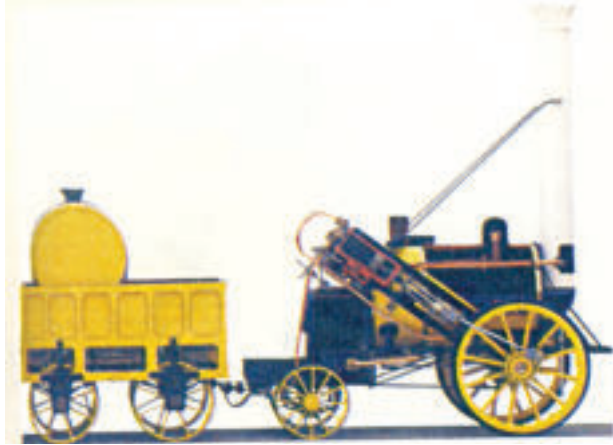
hattında tren yolu inşa edilmiş. Amerika'da bilim adamı Robert Fulton ilk buharlı gemiyi yapmış.

Teknik ilerleyişi XIX. yüzyılda da aynı tempoyla devam etmiş. Elektrik enerjisinin devinim gücü olarak kullanıma girmesiyle, ikinci sanayi devrimi başlamış. Thomas Edison elektrik ampulünü icat ederek bu ilerleyişe katkısını sunmuştur. Siemens ise ilk olarak elektrikli tramvayı icat etmiş. Bilim adamı olan Nikola Tesla, Alternatif elektrik akımlı motorları icat etmiş. Bilim adamı olan Graham Bell ilk telefonu icat etmiş. İtalyan bilim adamı olan Guglielmo Marconi İngiltere'den Fransa'ya radyo aracılığıyla ilk mesajını göndermeye başarmış.

Bu dönemde nehir ve deniz ulaşımında değişiklikler meydana gelmiş. Demir konstrüksiyonlu gemilerin yerini çelikten gemiler almaya başlamış. Deniz ulaşımı ve dünya ticaretini ilerletmek amacıyla, Süveyş Kanalı, Kil ve Panama kanalları açıldı. Dünya ticaretinin gelişimiyle büyük kazançlar elde ediliyormuş, bu ise devletlerin zenginleşmesini, bununla beraber de imalat, bilim ve kültüre yeni yatırımlar yapmalarını mümkün kılmaktaymış.

Sanayi devriminin beliremesini açıklayınız.

İkinci sanayi devrimi kavramından nasıl bir anlam çıkartıyorsunuz?

Stephenson'un buharlı makinesi

İlk buharlı lokomotif

İlk eğirme makinesi, 1764 y.

Süveyş Kanalı

VATANDAŞLIĞIN GELİŞİMİ

Sanayi devrimi kentlerin gelişimine olumlu etkide bulunmuştur. İmalatın artışıyla ekonomi yaşamın merkezi köylerden kentlere taşınmaya başlamış. Böylece köylerden kentlere göç süreci başlamış. Tamamen yeni bir kıyafet alan ve bir milyonun üzerinde nüfüsü olan Londra, Paris, Amsterdam, Berlin, New York gibi yeni şehirler gelişmiş.

Endüstri, ticaret ve bankacılığın gelişimiyle vatandaşlık (toplum) da gelişmeye başlamış. Zenginleşen tüccar, bankacı, şirket sahipleri kent ortamlarındaki yaşama tarzına yenilikler getiriyorlarmış. Daha zengin vatandaşlar çocuklarını daha iyi okullarda okutuyorlarmış. Talebe sayısında büyük artış olmuş.

Vatandaşlar toplumdaki etkisini artırmak amacıyla: mahkemeler karşısında eşitlik, basın özgürlüğü, konuşma özgürlüğü, dini inanışlar, vergi ödemede eşitlik, genel seçim hakkı gibisinden daha büyük hak ve özgürlükler aramaya başlamışlar. Bir yandan siyasetçiler ve bazı krallık sarayları ve öte taraftan vatandaş sınıfı karşıtlıklar giderek sertleşmekteymiş, bu ise çetin bir siyasi mücadeleye neden olmaktadır. Bu şekilde şehir ahalisinin toplumdaki etkisi giderek daha çok artmaktaymış, öyleki bu sınıf çok geçmeden ekonomik güç yanısıra siyasi gücü de üstlenmeye başlayacaktır.

Vatandaşlığın istekleri neymiş?

Vatandaşlar, eğitimin gelişimini neden teşvik ediyormuş?

4. KONU

FRANSA'DA BÜYÜK BURJUVA DEVRİMİ

DEVİRİM NEDENLERİ

Fransa, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında sınıflara bölünmüş mutlakiyetçi monarşiymiş. Devletin başında Kral XVI. Louis bulunup sınırsız iktidara sahipmiş. Ahali üç sınıftan ibaretmiş: rahipler ve asilzadeler imtiyazlara sahip olanlar ve üçüncü sınıf - değişik mensubiyete sahip şehir vatandaşları köylü ve işçilerden oluşuyormuş. Devlete olan vergilerini ödemekle yükümlü olan bu üçüncü sınıf devlet dahilinde karar alma hakkına sahip değilmiş.

Fransa bu dönemde ciddi mali krizi yaşamaktaydı. Kriz, kralın mutlakiyet idaresi karşısındaki üçüncü sınıfın memnuniyetsizliğini arttırmış. Kral XVI. Louis (1774-1792) üçüncü sınıfın baskısı altında 5 Mayıs 1789 yılında Versay Sarayı'nda devlet sınıfları Meclis toplantısını düzenlemiş. Kral üçüncü sınıfın ödemesi gerektiği yeni vergilerin oturtulduğunu açıkladığı zaman, bu sınıfın temsilcileri anında teklife karşı çıkmış ve kendilerini Halk Meclisi olarak ilan etmişler. Aynı yılın temmuz ayında devlette yeni bir Anayasa çıkarmak maksadıyla, Halk Meclisi Anayasa Meclisi'ne terfi edilmiş.

XIV. Louis

Fransa'daki sınıf sistemini açıklayınız.

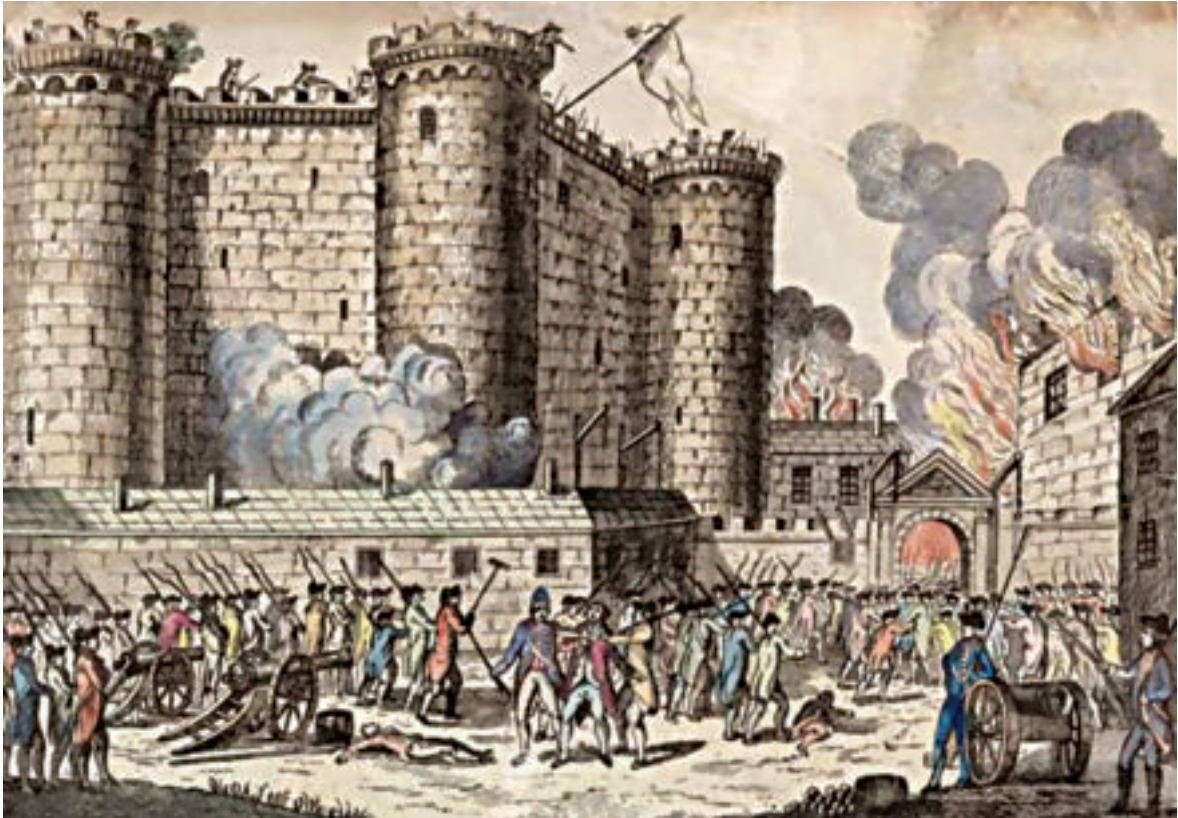
DEVİRİMİN BAŞLANGICI, DEVAMI VE ZAFER

Köylülere yapılan baskılar

Kral Meclis'in çalışmasını kabul ettiğine karşın, Meclis'i bozguna uğratabilecek askeri gizlice hazırlamaya başlamış. Bu olay halk arasında memnuniyetsizlik yaratmış, bu nedenle 14 Temmuz 1789 yılında, kral mutlakiyetçiliğin simgesi olan Bastille Hapishanesi ele geçirilmiş. Böylece Fransa Burjuva Devrimi başlamış. Devrim, Paris yanısıra diğer Fransız kentlerinde de başarıyla sonuçlanmış. Bu zaferden faydalanan büyük burjuvalar iktidara el koymuşlar. Halk Meclisi aracılığıyla İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi ilân edilmiş. 1791 yılında Anayasa Meclisi tarafından çıkarılan Anayasa ile Fransa Anayasal Monarşi devleti ilân edilmiş ve vatandaşların sınıflara ayrılması ortadan kaldırılmış.

Ödev: İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'ni okuyunuz. Bu Bildiri'ye göre, Fransa'da nasıl bir toplumsal düzen oturtulmuş?

Bastille'nin ele geçirilmesi

4. KONU

CUMHURİYETİN İLÂN EDİLMESİ

Devrimin yayılabileceğinden duyulan kuşku, 1792 yılında birkaç feodal devletin Fransa'ya karşı müdahale etmesine neden olmuş. Feodal koalisyona karşı yürütülen savaş halkın durumunu daha da zorlatmaya başlamış. Fransız ordusu cephelerde yenilgi üstüne yenilgi almaktaymış. 1792 Ağustos ayında Paris halkı Trilleri krallık sarayına saldırarak, kralı zindana atmış. Bu olayların ardından Konvent olarak bilinen Halk Meclisi toplanmış ve Meclis Fransa Cumhuriyetini ilân etmiş.

Kral XVI. Lui'nin infaz edilmesi

Konvent iki siyasi cereyan arasında esen güvensizlik havası içinde çalışmış.

Jirondenler devrimin sona erdiğini düşünerek, kralı kurtarmaya çaba harcıyorlarmış. Jakobenler devrimin feodal mutlakiyetçi sistemin ortadan kaldırılmasına kadar devam etmesinden yanaydılar. Jakobenler'in etkisi altında Milli Konvent kral ve kraliçeyi ölüme mahkum etmiş ve bundan sonra ceza infaz edilmiş.

Jirondenler ve Jakobenler arasındaki farkı açıklayınız.

JAKOBENLER DİKTATÖRLÜĞÜ

Kralın ölüm cezası infaz edildikten sonra, feodal koalisyon burjuva cumhuriyetine karşı verilen mücadeleyi arttırmaya başlamış, Fransa'nın iç kesimlerinde ise karşı devrim belirmiş. Jirondistlerin iktidarından duyulan memnuniyetsizlik yüzünden Jakobenler iktidara el koymuşlar ve Maximilien Robespierre liderliğinde Jakobenler Diktatörlüğü olarak bilinen idareyi oturtmuşlar. İktidara el konulduktan sonra, Jakobenler arasında da iktidar kavgaları belirmiş. Bu durumdan yararlanan rakipler Robespierre'i öldürmüşler, bu şekilde Jakoben Diktatörlüğü 1794 yılında ortadan kaldırılmış, Fransa iktidarına ise büyük burjuvalar sahip çıkmışlar.

Fransız Burjuva Devrimi, feodal toplumsal düzeni yıkmış ve tüm vatandaşların özgürlüğü ve eşitliğinin hüküm süreceği toplumsal gelişmenin yeni bir aşamasına giriş anlamını taşımaktadır. Bunun sayesinde Fransa ve diğer devletlerde kapitalist iktisadisinin gelişimi hızlanmış, buysa demokrasinin de gelişmesine pay sunmuştur.

Fransa Burjuva Devrimi'nin tarihi önemi nedir?

NAPOLYON BONAPART

Napolyon Bonapart

1795 yılında Fransa'da çıkarılan yeni Anayasa gereğince, Konvent yasamacı, Direktorium'a ise icra yönetimi verilmiştir. Aynı zamanda dış düşmanlara karşı savaşlar yürütülmekteymiş. Bu savaşlarda genç yaştaki general Napolyon Bonapart (1769-1821) ad yapmış. Napolyon 1799 yılında Direktorium'un yönetiminden duyulan memnuniyetsizlikten faydalanarak, devlet darbesi yapmış ve Direktorium yerine Konsüllük olarak adlandırılan yeni bir icra organı oturtmuş. Napolyon yanısıra daha iki konsül varmış, ancak Napolyon'un nerdeyse sınırsız denilebilecek kadar iktidar hakkı varmış. Napolyon 1804 yılında kendisini Fransa Kralı ilân etmiş.

Napolyon, krallık tahtına oturduktan sonra Avusturya, İngiltere, Prusya, İspanya, Rusya ve bazı diğer devletlere karşı savaşmaya devam etmiş. 1812 yılında büyük bir orduyla Rusya'ya saldırmış. Borodino Muharebesi'nde Napolyon Rus ordusunu mahcup etmiş ve Moskova'ya girmiş. Ancak Ruslar'ın gösterdikleri büyük direniş dolayısıyla çok geçmeden Rusya'yı terketmeye mecbur olmuş. Leipzig yerinde birleşmiş Prus, Avusturya ve İsveç ordusuyla meydana gelen savaşta yenildikten sonra (1813)

Napolyon Paris'e dönmüş. O mecburen tahtan ayrılmış ve Elba adasında zindana atılmış. Fransa'da feodal yönetim yeniden iktidare el koymuş, XVIII. Louis ise kral seçilmiş. 1815 yılında Napolyon serbest bırakılmış ve kısa bir süre iktidara dönmüş, ancak aynı yılda Waterloo Muharebesi'nde daha bir ağır yenilgi almış. Bundan sonra yeniden Santa Elena adasında zindana atılmış ve orada 1821 yılında vefat etmiş.

Napolyon Bonapart'ın yenilgiye uğramasından sonra Fransa ve Avrupa ülkelerinde radikal feodalistler iktidara el koymuşlar. Napolyon'a karşı savaşan devletler 1814 yılında Viyana'da bir Barış Kongresi tertiplemişler. Kongre'de alınan kararlara göre, tüm devletlerde kanuni yöneticilerin iktidara dönmesi gerekiyormuş. Bu kongreyle Avrupa devletlerinde derebeylik yenilenmiş ve Fransa Burjuva Devrimi'nin edimleri yok edilmiş.

*İnternet üzerinden araştırma: Napolyon Bonapart ve yürütmüş olduğu savaşlar.
Proje hazırlayınız: Fransa Burjuva Devrimi.*

4. KONU

AVRUPA'DA YENİ DEVLETLERİN KURULMASI

İTALYA'NIN BİRLEŞMESİ

XIX. yüzyılda İtalya devleti ekonomi ve siyasi açıdan çok sayıda ufak devletlere parçalanmış vaziyetteydi, Kuzey İtalya'nın bir bölümü ise Habsburg Hanedanı'nın (Avusturya) idaresi altında bulunuyormuş. İtalya orta kesiminde Papa devleti, güneyinde Napoli Krallığı, Sardinya ve Kuzey İtalya'nın bir kısmında ise Sardinya (Piyemonte) Krallığı mevcutmuş. Siyasi parçalanma ve yabancı iktidarlar, İtalya'nın ekonomik gelişimini engellemekteymiş. 1848 Devrimi esnasında İtalyanlar ülkeyi birleştirme girişiminde bulunmuşlar, ama başaramamışlar.

1815 yılında Avrupa

İtalya'da kapitalizmin gelişimiyle ülkenin birleştirilmesi için mücadele eden Milli Hareket kurulmuş. İtalya'nın birleştirilmesi bakımında iki görüş mevcutmuş: Birinci görüşün ardında Giuseppe Mazzini ve Guiseppe Garibaldi duruyor ve İtalya'nın birleşmesi, küçük burjuva, aydınlar, işçi ve köylülerin iştirak edeceği devrimsel savaş aracılığıyla gerçekleşmelidir, diyorlarmış.

İkinci görüşü ünlü Piyemonte siyasetçisi, Camillo Cavour Kontu temsil ediyormuş. Onun düşüncesine göre birleştirme işini Habsburg monarşisinin mahcup edilmesine yardımcı olacak büyük bir kuvvetin yardımıyla Sardinya Krallığı icra etmeliymiş.

Cavour Piyemonte hükümetin başkanı olduktan sonra, kendi fikrini gerçekleştirmeye başlamış. 1860 yılında Fransa'nın yardımıyla Habsburg Monarşisi mahcup edilmiş ve Kuzey İtalya'nın bir kısmını Piemonte Krallığına teslim etmeye razı olmuş. Bundan hemen sonra İtalya merkezi bölgesinde bulunan Parma, Modena, Romanya ve Toskana gibisinden çok sayıda ufak devlet Piemont'a dahil edilmiş. Aynı zamanda Napoli Krallığında Guiseppe Garibaldi'nin önderliğinde ayaklanma meydana gelmiş. Bu şekilde Napoli Krallığı yok edilmiş ve Piemont'a katılmış. 1861 yılında İtalya birleşme süreci sona ermiş ve İtalya Krallığı ilân edilmiş. İtalyan ordularının Papa devletine

girmesiyle 1870 yılında İtalya'nın siyasal birleşmesi sona ermiş. Bu şekilde İtalya ulusu kendi tarihinde ilk olarak birleştirilmiş.

İtalya'nın birleşmesi nasıl gerçekleşmiş?

Araştır ve öğren: Camillo Cavour'un siyasi kariyeri nasıl gelişti?

Camillo Cavour

Giuseppe Mazzini

ALMANYA'NIN BİRLEŞMESİ

Almanya XIX. yüzyılın ilk yarısında çok sayıda bağımsız devlet ve devletçik arasında parçalanmış konumdaymış. Bunlardan bazıları, mesela Bavaria ve Prusya güçlü devletlermiş. 1848 tarihli devrimden sonra Alman devletinde gerici rejimler sahneye çıkmış. Bunlar en çok Avusturya ve Prusya'da galeyana gelmiş. Siyasal parçalanma kapitalist iktisadisinin ilerideki gelişimini engellemekteymiş. Bütün küçük Alman dev-

Otto von Bismarck

letlerinin kendi gümrük hudutları, kendi parası ve tartı ölçüleri varmış. Zamanla belirli devletler arasında karşılıklı ticaret sözleşmeleri yapılmaktaymış, 1834 yılında ise Gümrük Birliği kurulmuş. Bu birliğin kurulmasıyla devletçikler arasındaki iç gümrük vergileri kaldırılmış. Bu önlemler Almanya'nın iktisadi ve sanayi bakımından ilerlemesine katkı sunmuştur. Gümrük birliği ise büyük boy sanayinin artmasına neden olmuştur.

Alman devletlerinin birleşmesi bakımından Prusya ve Avusturya arasında rekabet varmış. Bu rekabet neticesinde 1866 yılında iki devletin birbirine karşı savaş ilan etmelerine neden olmuş. Avusturya yenildikten

4. KONU

sonra Prusya Almanya'yı birleştirme işini kendi başına yapmaya başlamış. Prusya Şansölyesi Otto von Bismarck Alman devletlerinin birleşmesinde çok önemli rol oynamıştır. Bismarck hünerli diplomat ve stratejist olarak Kuzey Alman Birliği'ni oluşturmuş, bu birlikte ise Prusya baş rolle üstlenmekteymiş. Almanya'nın güneyinde bulunan sadece birkaç devlet Birliğin dışında kalmış, çünkü Fransa bu devletlerin Kuzey Alman Birliği çerçevesine girmesine karşıymış. 1870 yılında meydana gelen savaşta Fransa mahcup edilmiş. Prusya'nın bu zaferi Almanya'nın nihai olarak birleşmesini sağlamış. 1871 ocak ayında başkent Berlin olmak üzere Alman Krallığı (Alman Rayhı) Versay'da ilân edilmiş. Bununla Avrupa sahnesinde Almanya adını taşıyan yeni ve büyük bir güç çıkacak.

Almanya'nın birleşmesi nasıl gerçekleşmiştir?

Araştır ve öğren: Otto von Bismarck, Devlet Adamı ve Diplomat.

ULUSLARARASI İLİŞKİLER İÇİN İTALYA VE ALMANYA'NIN BİRLEŞMESİNDEN NETİCELER

İtalya ve Almanya'nın birleşmesiyle Avrupa'da büyük milli devletlerin kurulma süreci sona ermiş. Onların iktisadi gelişimi, bu iki devlet hükümetlerinin saldırgan ve yayılcı dış siyaset yürütmelerini sağlamış. Dünya ilk sırada İngiltere, Fransa ve Rusya gibisinden kapitalist devletler arasında bölüşülmüş olduğuna göre, genç devlet olan Almanya ve İtalya dünya ve sömürgelerin yeniden bölüşülmesini istemeye başlamışlar. Bu istemlerin gerçekleşmesi için Almanya, İtalya ve Avusturya 1882 yılında Üçlü İttifak ya da Eksen Güçleri İttifakı olarak bilinen bir askeri İttifak kurmuşlar. Bu ittifak Birinci Dünya Savaşı'ndan önce iki emperyalist bloktan birini oluşturmakataymış.

Üçlü İttifak neden kurulmuş?

I. Wilhem'in Versay Sarayı'nda Alman İmparatoru olarak ilân edilmesij

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ YENİ DÜNYA GÜCÜ

KUZEY AMERİKA’NIN SÖMÜRGELEŞTİRİLMESİ VE BAĞIMSIZLIK SAVAŞI

Amerika-Kızılderilileri

Kuzey Amerika keşfinden sonra yeni kıtaya yerleşen Avrupalılar arasında genelde yoksul olan İngiliz, Hollandalı, Fransız, Alman ve İrlandalıları varmış. Zamanla Avrupalı göçmenlerin kaynaşmasıyla Amerika ulusu meydana gelmeye başlamış, İngilizce ise resmi dil olmuş. XVIII. yüzyılda İngiltere Fransa ve Hollanda’yı yendikten sonra ağırlıklı olarak kendi toprakları olan çiftlik sahiplerinin yaşadıkları 13 sömürge meydana getirmiş. Potomak Nehri bu sömürgeleri Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye ayırmaktaymış.

Daha iyi yaşam koşullarının mevcut olduğu Kuzey sömürgelerde, ahalinin ekseriyeti çiftlik sahibi ve küçük toprak sahipleriymiş. Bunun yanı sıra orada sanayi ve ticaret hızlı gelişmekteymiş. Güney sömürgelerde Afrika’dan getirilen zenci

kölelerin çalıştırıldığı, plantaj olarak adlandırılan büyük mülk sahipleri varmış. Yeni sömürgeler, ekonomi açısından hızlı geliştirmiş, ancak onların ekonomik gelişimi İngiliz Parlamentosu tarafından kısıtlanmaktaymış. Sömürgeciler bu kısıtlamadan memnun değillermiş. Sömürgecilerin İngiliz mallarına rekabet edecek şirketler kurmaları yasakmış, serbest ticaret hakları yokmuş ve çok sayıda vergi ödemekle yükümlüymüşler.

1774 yılında Philadelphia’da düzenlenen kongrede mevcut durumlar görüşülmüş. Kongre İngiliz kralına hitaben ticaret ve sanayideki tüm sınırlamaları iptal etmesi ve kendilerinin isteği dışında bir verginin oturtulmamasını istemiş. Ancak kral onların isteklerini kabul edecek yerde, onları isyancı olarak ilân etmiş. Bu nedenlerden dolayı 1775 yılında sömürgeciler Virginia eyaletinden zengin plantaj sahibi ve büyük vatansever George Washington’un önderliğinde özgürlük ve bağımsızlık savaşı başlatmışlar. Savaş esnasında Amerika Kongresi 4 Temmuz 1776 yılında Bağımsızlık Beyanatı’nı onaylamış, bununla Kuzey Amerika’daki eski İngiliz sömürgeleri Amerika Birleşik Devletleri adı altında (ABD, USA) bağımsızlık ilân ettiler. İngiliz ordusunun 1783 yılında yenilgiye

4. KONU

uğramasından sonra Versay Sarayı'nda antlaşmalar yapılmış ve barış imzalanarak İngiltere ABD'nin bağımsızlığını tanımış.

Amerika Bağımsızlık Savaşının nedenleri hangileriymiş?

ABD'NDE DEVLET DÜZENİ

1781 yılında ABD'nin ilk anayasası çıkarıldı. Anayasaya göre Amerika devleti başta bir Konfederasyon idi ve her devletin kendi ordusu, maliye ve gümrük sınırları vardı. Bu tür devlet düzeninin pratik olmadığı görülünce, 1787 yılında çıkarılan yeni Anayasa ile Devlet Federasyon Birliği olarak ilân edilip, Başkanlık sistemi oturtuldu. İcra yönetimi Cumhuriyet Başkanı'nın elinde bulunmaktadır. Başkan dört yılda bir seçilir ve büyük yetkilere sahiptir. Yasama işleri Kongreye (Senato ve Temsilciler Meclisi'ne) aittir. Senatoya Amerika'nın her eyaletinden ikişer temsilci seçilir, Temsilciler Meclisi'ne de her eyaletin nüfus sayısına göre temsilci seçilir. Adliyenin başında Yüksek Mahkeme bulunur. O zaman zenci ve Kızılderililerin yurttaş hakları yokmuş.

George Washington

ABD'nin devlet düzeni nasıldır?

ABD'DE İÇ SAVAŞ (1861-1865)

ABD iktisadisi giderek daha çok geliştirmiş, ancak bu gelişim tüm eyaletlerde eşit ve orantılı değilmiş. Kuzeydeki eyaletlerde sanayi ve çiftlik üretimi gelişirken, ülke güneyinde kölelik dönemi devam ediyormuş. Yaklaşık 4 milyon zenci plantajlarda çalışıyormuş. XIX. yüzyılın ikinci yarısında tarihe Abolisyonizm Hareketi olarak giren köleliği ortadan kaldırma hareketi başlamış.

Abolisyonizm ve Batı'daki yoksul çiftlik sahiplerine hibe toprak dağıtma taraftarı Abraham Lincoln ABD Başkanı seçildiğinde, 1861 yılında güney eyaletler ABD'den kopmaya karar vermiş ve Başkenti Richmond olmak üzere yeni bir devlet kurmuşlar. Aynı bu yılda güneydeki eyaletler kuzey eyaletlere savaş ilan etmiş. Savaş esnasında Abraham Linkoln Kongre aracılığıyla batıda hibe toprak dağıtma ve köleliği kaldırma yasasını yürürlüğe sokmuş. Bu olay çok sayıda gönüllü çiftlik sahibi, işçi ve zencinin Kuzey eyaletlerin ordu sıralarına girmelerine sebebiyet vermiş. Kuzeyin galip gelmesi karşısında Güney eyaletler

1865 yılında kapitülasyon imzalamaya mecbur olmuşlar. Bu şekilde ABD İç Savaşı Kuzey eyaletlerin lehine sonuçlanmış.

İç Savaş neticeleri ABD'nin ilerideki gelişimi bakımından çok önemliymiş. Ülkede siyasi birlik yenilenmiş. Kölelik kaldırılmış ve zencilere oy hakkı tanınmış ama toprak hakkı verilmemiş.

ABD İç Savaşı'nı anlatınız.

ABD, DÜNYA EMPERYALİST GÜCÜ OLUYOR

ABD iç savaşın ardından hızlı ekonomik artışı kaydetmiş. Yeni yol ve tren yolları inşa ediliyor, tarım geliyor, Avrupa'dan yeni göçmenlerin gelmesiyle ülke ahali artıyormuş. 1860 yılında ABD'nin nüfüsü sadece 30 milyonmuş, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise 100 milyonu aşmış. Ülkede endüstri (çelik) madencilik, petrol sanayisi ve diğer dallar geliyormuş. Büyük sanayi devleri (Morgan, Rockefeller) kuruluyor. 1900 yılında ABD'de dünyada en gelişmiş demiryolları ağı mevcuttu. ABD büyük ekonomik artış sayesinde XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlangıcında dünyada en büyük ekonomik güç konumuna geliyor.

Bu dönemde ABD küresel dış siyaset yürütmeye başlamış. Böylece ABD Orta ve Güney Amerika'daki etkisini artırmış. 1898 tarihli Amerikan İspanyol savaşından sonra ABD kendi etkisini Filipinler, Küba, Portoriko ve Havai adalarına genişletmiş. Ancak ABD'nin Büyük Okyanus'a yönelmesi Japonya'nın bu bölgedeki çıkarlarıyla çatışmış.

İç Savaş ABD'nin ilerideki toplumsal ve ekonomik gelişimine nasıl yansımış?

4. KONU

XIX YY. İKİNCİ YARISI VE XX YY. BAŞINDA DÜNYA

AVRUPA'DA DEMOKRASİNİN YÜKSELİŞİ

Toplumsal ekonomi ilişkilerin hızlı gelişimi ve yurttaş toplumunun güçleşmesi, Avrupa'da daha büyük hak ve siyasi özgürlüklerin oturtulması kaçınılmaz hal almıştır. XIX. yy sonlarında ve XX. yy başlangıcında demokrasileşme sürecileri idare sistemi ve yurttaş toplumunun siyasi düzen şekli olarak Parlamentarizm aracılığıyla gerçekleşiyor. İngiltere'de idare şekli olarak Parlamente'nin oturtulması neticesinde insan hakları ve özgürlüklerinin saygılanmasında en büyük ilerleyiş olmuştur. Direnişlerin büyük olmasına karşın, Parlamente düzeni yavaş yavaş Fransa, ABD ve diğer ülkelerde de oturtulmaya başlıyor. Parlamente devletlerde Parlamente yasamacı yönetimin en yüksek organıdır. Parlamente yasaları çıkarır, devlet bütçesini onaylar, hükümeti seçer ve iç ve dış siyaseti belirler.

Parlamente'nin çalışmasına 4 yıllık görev süresi ile seçilen milletvekilleri iştirak eder, siyasi yaşamı ise siyasi partiler dikte eder. İktidarı ele geçirmek için aralarında siyasi mücadele yürüten çok sayıda siyasi partinin mevcudiyeti işbu yönetim sisteminin esas belirtilerinden biridir.

Yönetim sistemi olarak Parlamentarizm neyi temsil eder?

Alman sanayi gelişimi

BÜYÜK GÜÇLERİN AVRUPA, ASYA VE AFRİKA'DA PRESTİJ MÜCADELESİ

XIX. yy sonlarında ve XX. yy başında dünyanın büyük güçler arasında yeniden bölüşülmesi ve sömürgecilik sorusu uluslararası siyasi ilişkileri giderek daha gergin bir duruma getirmekteymiş. Dünyanın paylaşılmasına ait ilk savaşların yerel özelliği varmış. XX. yy başlangıcında İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya kendi çıkar alanlarını Çin'de icra etmişler. Çin'in bölüşülmesine Formoza (Tayvan) ve Kore'yi işgal eden Japonya da karışmış. Savaştan sonra Rusya Mançurya eyaletiyle idare etme hakkına sahip olmuş. ABD, İspanya'nın yenilgiye uğramasından sonra Filipinler, Haiti, Guam'daki İspanya sömürgelerini ele geçirmiş ve Meksika Körfezi ile Karayip Denizi'nde hakim olmaya başlamış. Güney Afrika'da İngiltere ve Burlar arasında sömürge savaşı yürütülmüş. Savaştan sonra Oranj ve Transval devletleri İngiliz sömürgesi olmuş.

Almanya ve İtalya'da gerçekleşen birleşme ile Avusturya-Macaristan Krallığı uluslararası siyasi ilişkilerindeki etkisini kaybetmiş. Ancak kendi işgal temayyüllerinden asla vazgeçmemiş. Avusturya-Macaristan'ın stratejik planları Balkanlar'a yönelikmiş, nitekim bu bakımda Almanya'dan tam destek almaktaymışlar. Bu siyasetin gerçekleşmesi öyle de kolay değilmiş, çünkü Balkanlar'a olan etkisini artırmak için büyük ilgi duyan Rusya'nın çıkarlarıyla karşılaşmış.

Çin, Büyük güçlerin çıkarlarının gerçekleşmesi bakımından neden en büyük kışkırtıcı temsil ediyormuş?

Avusturya-Macaristan Krallığı işgal planlarının gerçekleştirilmesi bakımından hangi bölgeye yönelmiş?

ABD'de demiryollarının inşaa edilmesi

4. KONU

EMPERYALİST BLOKLARIN MEYDANA GELMESİ

Genç kapitalist devletler dünyanın mevcut paylaşımıyla memnun olmadıkları için dünyanın yeniden paylaşılmasını istemişler. Bu memnuniyetsizlik en çok Almanya'da hissedilmekteymiş. Almanya 1879 yılında Avusturya-Macaristan ile ittifak kurmuş. 1882 yılında bu ittifaka İtalya da girmiş. Bu şekilde öyle denilen Üçlü İttifak kurulmuş.

Fransa Orta Avrupa'da üçlü ittifakın kurulmasını kendi devlet çıkarları için bir tehlike olarak değerlendirmiş. Bundan dolayı 1893 yılında Rusya ile ittifak kurmuş. Çok geçmeden Almanya'dan tehlike geldiğini hisseden İngiltere de bu İttifaka katılmış. Bu şekilde Rusya, Fransa ve İngiltere arasında Antant olarak bilinen bir ittifak kurulmuş. Karşı bloklar arasındaki ilişkiler giderek daha çok gerginleşiyormuş ve onlar açık olarak savaş hazırlıkları yapmaya başlamışlar.

Düşünün: Antant ve Üçlü İttifak'ın kurulma nedenleri hangileriydi?

Brezilya'da kauçuk ağaçlarının istismarı

ULUSLARARASI ASKERİ VE SİYASİ BUNALIMLAR VE ÇATIŞMALAR

Rus Kralı II. Nikolay

Avrupa'da blokların meydana gelmesi uluslararası ilişkilerde derin bunalıma nedeni vermiş. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasından çok önce, dünyanın değişik yerlerinde karşı bloklara ait olan güçler arasında çatışmalar meydana gelmiş. Fas'ta Alman ve Fransız çıkarlarının çarpışması (1905-1911) Birinci (1095-1906) ve İkinci Fas (1911) krizine neden olmuştur. Bosna Hersek'in Avusturya-Macaristan krallığı tarafından ilhak edilmesi (1908) ve Balkan Savaşları (1912-1913) dolayısıyla uluslararası ilişkilerde gerilme olmuş.

Bütün bu çarpışmalar bir dünya savaşının başlamasına sebebiyet verebilirmiş. Büyük güçlerin silahlanma yarışı devam etmiş. Büyüklerin endüstrisi genelde silah üretimine yönelmeye başlamış. Dünya boyutlarına ulaşacak bir savaşın başlaması için uygun bir an beklenmekteymiş.

Birinci Dünya Savaşı'na sebebiyet verebilecek büyük uluslararası kriz ve çarpışmaları belirtiniz?

1913 Londra Barış Antlaşması'nın imzalanması

4. KONU

BİLİMSEL VE KÜLTÜREL EDİNİMLER

BİLİM, TEKNİK VE ONLARIN KULLANIMI

XIX. yy sonlarında ve XX. yy başlangıcında fen ve teknik bilimlerinin gelişimi çok sayıda teknik icat ve yeniliğin bulunmasına neden olmuş. Elektrik enerjisinin devindirici güç olarak kullanılması, üretim güçlerinde devrim nitelikli değişiklikleri meydana getirmiş.

1870 yılında Siemens elektrikli tramvayı icat etmiş, bu şekilde tramvayın dünyanın büyük şehirlerde kullanılması başlamış. 1890 yılında dünyada ilk hidrosantralin Almanya'da inşa edilmesiyle su enerjisinin kullanımı için şartlar yaratıldı. Bilim adamı Nikola Tesla ABD'de alternatif akımlı makine icat etmiş. Bu icat sayesinde elektrik enerjisinin uzak mesafelere taşınması mümkün olmuş. 1879 yılında Amerikan bilim adamı Thomas Edison ilk elektrikli ampülü icat etmiş.

Louis Pasteur

Marie ve Pierre Curie

XIX. yy sonlarına doğru bilimin gelişimiyle kimya sanayisi de gelişmiş. İçten yanmalı motorun kullanıma girmesi petrol üretimini artırmış. Suni gübre, suni boyalar, amonyak, benzin ve diğer ürünler icat edilmiş. Bu daldaki buluşların üretimde, özellikle tarımda kullanımı çok büyükmüş. Kimyasal elementlerin Peryodik sistemini bulan bilim adamı İvan Mendeleev kimyanın gelişiminde özel yere sahiptir. Alfred Nobel 1867 yılında dinamiti bulmuş, daha sonra ise dumansız barut imalatı geliştirilmiş. 1868 yılında Marie ve Pierre Curie çifti radyumu bulmuşlar ve onun özelliklerini araştırmışlar, bununla radyoaktivitenin bilimsel temelleri atılmış.

X-ışınları araştıran Alman bilim adamı Röntgen, insan organlarının derin çekiminin yapılmasını sağlamış. Bu yöntem tıpta günümüzde de

4. KONU

Robert Koch

kullanılmaktadır. Fransız bilim adamı Louis Pasteur bakterilerin hastalıklara sebebiyet verdiğini tespit ederek, bulaşıcı hastalıkları önleme ve tedavi etme yolunu açmış. *Türlerin Kökeni* başlıklı kitabında evrim teorisini ortaya atan Charles Darwin'in adı bilimin gelişimi bakımından özel önem taşımaktadır.

İletişim araçları ve sinematografi buluşların arasında özel yer almaktadır. Amerikan fizik bilim adamı Morse telgrafı bulmuş, telefonu ise Bell ve Gray icat etmiş, Mihaylo Pupin ise geliştirmiştir. Fotoğrafın bulunmasıyla sinematografi gelişmeye başlamış.

Düşünün: XIX. yy sonu ve XX. yy başlarında elektrik enerjisi üretim güçlerinde nasıl devrimsel değişikliklere yol açmış?

Proje hazırlayınız: Kökleri Makedonya'dan olan bilim adamı Mihaylo Pupin'in hayatı ve eseri.

4. KONU

EĞİTİM VE KÜLTÜR

XIX. yy sonlarında ve XX. yy başlarında ekonomi, bilim ve tekniğin gelişimiyle sayısı çok Avrupa devletinde ve Kuzey Amerika'da eğitim sisteminde değişiklikler yapılmış. İlköğretime giden çocukların sayısı artmış. Ortaokul sayısı artmış, teknik, ticaret, tarım, tıp ve diğer bilim dallarından derslerin düzenlendiği mesleki okullar da açılmış. Okullar değişik deneylerin yapıldığı laboratuvarlar ile donatılmış. Yüksek öğrenimde de aynı öyle büyük ilerleme olmuş. Üniversite ve bununla birlikte fakülte sayısı da artmış.

Eğitimin gelişimiyle kültürün gelişimini sağlayan diğer kültürel enstitüler de gelişmiş. Edebiyat ve sanatta hayata dair ne kadar daha orjinel bir resimin çizilmesi için realizm gelişecektir. Realizm yanısıra, natüralizm ve sembolizm da gelişmiştir. O dönem edebiyatının en tanınmış temsilcileri: Hippolyte Taine, Guy de Maupassant, Henrik Ibsen, Emile Zola (natüralizm), Lev Tolstoy, Fyodor Dostoyevski, Mark Twain, Romain Rollans, Jack London, Bernard Shaw, Maksim Gorki, Honore de Balzac (realizm).

Resim sanatında çeşitli yönler belirmiş: romantizm, realizm, natürelizm, empresyonizm. Resim sanatında realizm karşısında, empresyonizm yaşam ortamını olduğu gibi değil de

ressamların yaşadıkları şekilde göstermeye çalışmaktaymış. En tanınmış empresyoncular şunlardır: Claude Monet, Alfred Sisley, Paul Sezanne, Camille Pissaro, Auguste Renoir, Edgar Degas vb.

Bu dönemde tiyatro ve opera da hızlı bir yükseliş yaşamıştır. Müzikte yeni yönler ortaya çıkmış: Klasisizm (Brahms), neoromanizm (Çaykovski), empresyonizm (Debussy). XX. yy başlarında müzikte çağdaş devinimlerin öncüleri olan, Johann Strauss, Stravinski, Bela Bartok ve diğerleriyle karşılaşmaktayız.

Sanatın ayrılmaz bir parçası olan bale, Fransa başkenti Paris'te bir Rus bale temsilinin sunulmasıyla, Birinci Dünya Savaşı arifesinde zirveye ulaşmış.

Bu dönemde Avrupa kentlerinin görünümüne büyük önem verilmekteymiş. O dönemde Londra'da Westminster Sarayı,

Dostoyevski

Lev Tolstoy

4. KONU

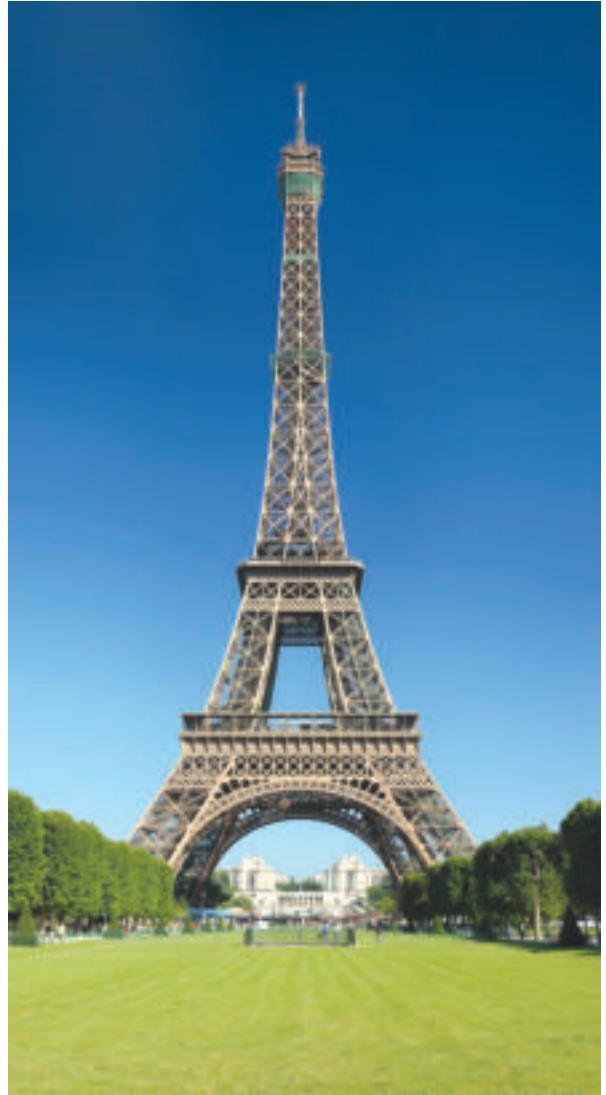
ışıkların kenti olarak anılan Paris'te ise çağdaş Fransa'nın sembolü haline gelen Eyfel Kulesi inşa edilmiş. Büyük Avrupa şehirlerinde sinemalarda ilk filmler gösterime girmiş.

XIX. yy sonlarında ve XX. yy başında Avrupa'daki büyük şehirlerin görünümüyle ilgili bir proje hazırlayınız.

Keşfet ve öğren! Avrupa resim sanatında Empresyonizm'in belirmesi.

*Jana Samari'nin Portresi
Pierre Auguste Renoir*

Eyfel Kulesi

4. KONU

XVIII. yy SONLARINDAN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINA KADAR BALKANLAR

OSMANLI DEVLETİNİN ZAYIFLAMASI

Osmanlı Devletinin zayıflaması XVIII. yüzyılda ve XIX. yy başlarında da devam etmiş. Sayısı çok başarısız savaş ardından, Osmanlı İmparatorluğu toprak kaybına uğramaya başlamış, bu şekilde esaret altında yaşayan gayri müslim ahalinin durumu kötüye gitmekteymiş. Esaret altındaki milletler devletin zayıflığından yararlanarak milli kurtuluş hareketlerini giderek daha çok güçlendiriyorlarmış.

Sultan III. Selim (1789-1807) düzen sağlamak ve devletin devamlı zayıflamasını önlemek amacıyla reformlar uygulamış. Merkezi iktidarı sağlamlaştırmak amacıyla yeni düzenli ordu kurmuş, esaret altındaki milletlerin durumunu da iyileştirmek için çaba harcamış. Onun reformları gerici güçlerin sert

Reformcu Sultan III. Selim

Gülhane Hatt- Şerif, 1839

tepkisiyle karşılanmış, dolayısıyla sultana suikast yapılmış, reformlar ise iptal edilmiş. Onun varisi Sultan II. Mahmud Yeniçeri ocağını kapatmış ve düzenli ordu birliklerini kurmuş.

1839 yılında Sultan Abdülmecid Gülhane Hatt-ı Şerifi'ni ilân etti. Bu fermanla Osmanlı İmparatorluğu'nun tüm ahali, milli ve dini mensubiyetini nazarı itibara almadan, kanun karşısında eşit olduğu bildirildi. Kırım Savaşı başlangıcı (1853-1856) reformların uygulanmasını engellemiş.

1856 yılında Hatt-ı Hümayun (Islahat Fermanı) olarak bilinen yeni bir reform fermanı çıkardı. Bu fermanla devletin içinde yaşayan tüm milletlerin dini ve milli eşitliği ilan edilmişti.

Osmanlı Devletinde reformların uygulanma hedefi neymiş?

BALKAN ULUSLARININ MİLLİ KURTULUŞ HAREKETLERİ

XVIII. yy sonlarında meydana gelen Fransız Burjuva Devrimi Balkanlar'da yaşayan Yunan, Sırp, Bulgar, Makedon, Arnavut, Karadağlı ve diğer ulusların milli uyanışına güçlü etkide bulunmuştur. XIX. yy başlangıcı Balkan ulusları için yüzyıllarca devam eden Osmanlı idaresinden kurtuluş savaşının başlangıcı demekmiş.

Sırp ve Yunan ulusu, milli kurtuluş mücadelelerini en erken başlatmışlardır. 1804 ve 1815 tarihli Sırp Ayaklanmaları Balkan uluslarının milli kurtuluş savaşların başlayacağını haber etmekteydi. Sırp ulusundan sonra 1821 yılında Yunan ulusu da kurtuluş savaşı başlattı. Ayaklanmanın daha iyi organize edilmesi sayesinde Yunanlılar Balkanlar'da bağımsız devlet kazanacak ilk millet olmuşlardır. Bundan bir yıl sonra Makedonya'da Neğuş ayaklanması, bundan sonra da 1876 yılında Razlovça ve 1878 yılında Kresne Ayaklanmaları kaldırıldı. 1876 yılında Bulgaristan'da tarihe Nisan Ayaklanması olarak giren büyük bir ayaklanma başladı. Osmanlı idaresinden kurtulma savaşlarına Karadağlılar da iştirak etmişlerdir. Onlar bağımsızlığa kavuşmadan önce bile Karadağ'ın daha büyük bir bölümünde iç özyönetime şahid konumdaymışlar. Aynı bu dönemde Arnavutluk'ta milli kurtuluş hareketleri yoğunlaşmaya başlamış. Balkan Yarımadası'nın hemen de tümünü kapsayan Büyük Doğu

Berlin Kongresi katılımcıları

4. KONU

Bunalımı'na neden olan Bosna Hersek Ayaklanması (1875) Balkanları ilerideki gelişimi bakımından çok büyük önem taşımaktaymış.

XIX. yüzyılda Osmanlı idaresine karşı Balkan uluslarının kaldırdıkları en büyük ayaklanmalar hangileriymiş?

1877/1878 OSMANLI-RUS SAVAŞI

Bosna Hersek Ayaklanması'nın kaldırılmasından sonra Sırp ve Karadağ yönetimi Osmanlı idaresi altında bulunan devletlerinin kurtarılması için Osmanlıların zayıflamasını fırsat olarak kullanmaya çalışıyorlarmış. Dolayısıyla 1876 yılında karşı savaşa girmişler.

Bu ayaklanmalar büyük güçlerin dikkatini uyandırmış. İstanbul onların reform planını reddettikten sonra, Balkan'daki etkisini genişletmek için ilgi duyan Rusya, fırsatı değerlendirip 1877 yılında Osmanlı devletine savaş ilân etmiş. Romanya, Bulgar, Sırp ve Makedon gönüllülerinden yardım alan Rus ordusu Tuna Nehri'ni aşarak Kuzey Bulgaristan'a girmiş. Başarılı bir taarruz neticesinde İstanbul surlarına kadar yetmiş. Savaşı kaybeden Osmanlı devleti 3 Mart 1878 yılında Rusya ile Ayastefanos Barış Antlaşması imzalamış.

Ayastefanos Antlaşması hükümleriyle Sırbistan, Karadağ ve Romanya'nın bağımsız devlet ilân edilmeleri, Bosna Hersek'te ise reformların uygulanması öngörülmekteymiş. Bulgaristan'da yeni bir vazal-özerk devletin kurulması da öngörülmüş. Öyle denilen Ayastefanos Bulgaristan'ı devletine Bulgar toprakları yanısıra Makedonya'nın tamamı (Selanik ve Halkidiki hariç) güneydoğu Sırbistan'ın bazı bölümleri ve Arnavutluk ile Yunanistan'ın bazı bölümlerinin dahil edilmesi öngörülmekteymiş.

Büyük güçlerin düşüncesine göre, öyle denilen Ayastefanos Bulgaristan devletiyle Rus etkisinin aşırı derecede yayıldığını düşünerek, zaten hiçbir zaman yürürlüğe girmeyen antlaşmanın revizyon edilmesini istemişler. 13 Haziran – 13 Temmuz 1878 tarihleri arasında Berlin'de düzenlenen kongrede Ayastefanos Antlaşması hükümleri değiştirilmiş.

Berlin Kongresi, Balkan devletlerinin sınırlarını değiştirmiş. Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız devlet ilân edilmiş. Avusturya-Macaristan krallığı Bosna Hersek'i işgal etme hakkına sahip olmuş. Öyle denilen Ayastefanos Bulgar devletinden, Osmanlıya vergi ödemekle yükümlü kılınan ufak bir Bulgaristan prensliği geriye kalmış, Stara Planina güneyinde ise Osmanlı idaresi altında kalan Doğu Rumeli özerk bölgesi kurulmuş. Antlaşmanın

Üsküp'te bir Sırp askeri kampı (1913)

23. maddesi gereğince Osmanlı devleti idaresi altında kalan diğer Balkan ülkelerinde de reformların yapılması öngörülmektedir.

Ayastefanos Antlaşması hükümleri hangileriymiş? Berlin Kongresi neden düzenlenmiş?

BALKAN SAVAŞLARI

XX. yy başlangıcında Makedonya, Kosova, Edirne, Sancak ve Arnavutluk halen Osmanlı idaresi altında bulunuyormuş. Komşu Balkan devletleri ahalinin Jön-Türk rejimi karşısındaki memnuniyetsizliğini kullanarak, Osmanlı devletinin belirli bölgelerini ele geçirme iştahlarını gizlemiyorlarmış. Bu eğilimlerinde Balkan'daki etkisini sağlamlaştırmak için ilgi duyan Rusya'nın desteğine sahiplermiş.

1912 yılında Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan ve Karadağ, Balkan İttifakı olarak bilinen dördü bir ittifak kurmuşlar.

Savaş hazırlıklarının tamamlanması ve Osmanlı devletin ülkenin Avrupa kesiminde reformların uygulanmasını reddetmesi üzerine, 9 Ekim 1912 yılında Balkan devletleri Osmanlıya savaş ilân etmişler. Savaşta yenilgiye uğrayan Osmanlı barış istemiş. Barış Konferansı Londra'da düzenlenmiş. 30 Mayıs 1913 yılında imzalanan barış antlaşmasına göre, Türkiye Balkanlar'da elinde tuttuğu hemen de tüm toprakları terketmeye mecbur ettirilmiş. Arnavutluk özerk devleti kurulmuş, Makedonya ise Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan arasında üçe bölünmüş.

Londra Konferansı kararlarından memnun olmayan Bulgaristan, 29 Haziran 1913 yılında Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ'a savaş ilân etmiş. Bu savaş İkinci Balkan Savaşı olarak bilinmektedir. 10 Ağustos 1913 yılında düzenlenen Bükreş Antlaşması'nda barış sağlanmış. Bükreş Antlaşması'yla Makedonya'nın bölünmesi teyit edilmiş: Vardar Makedonya Sırlara, Ege Makedonya Yunanlara ve Pirin Makedonya Bulgarlara verilmiş. Güneybatı Makedonya'nın küçük bir bölümü Arnavutluk altında kalmış. Romanya Güney Dobrucaya sahip çıkmış, Türkiye ise Edirne belgesini geri almış. Bu şekilde Balkanların yeni sınırları çizilmiş.

Balkan Savaşları'nın neticeleri nasılmış?

*Balkan Savaşları'ndan sonra
Balkan Yarımadası*

5. KONU

KONU 5 EN YENİ ÇAĞ

AVRUPANIN BAŞLANGICI - FRENK DEVLETİ

SAVAŞ NEDENLERİ VA SAVAŞIN BAŞLANGICI

Gavrilo Princip'in tutuklanması

XIX. yy sonu ve XX. yy başında Eksen Güçleri ve Antant arasındaki antagonizm giderek yükselmekteymiş. Bu dönemde büyük kapitalist devletler arasında dünya hakimiyeti bakımından yoğun mücadele başlamış. İngiltere, Fransa ve Rusya gibi daha eski kapitalist devletler büyük hammadde kaynakları ve büyük pazarlara sahip olan sömürgelerin daha büyük bir bölümünü ele geçirmiş durumdaydılar. Buna karşın Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya gibi daha genç kapitalist ülkeler bu sömürgelerdeki zengin kaynaklara zorla el koymaya çalışıyorlardı.

İki ittifak arasındaki anlaşmazlıklar o kadar büyük olmuş ki, onların barışçıl yolla halledilmesi mümkün değilmiş. Bundan dolayı iki ittifak ülkeleri savaş için hazırlanmaya başlamışlar. Almanya kendi rakiplerine kıyasen, askeri bakımdan daha evvel hazırlanmış ve savaşın başlaması için bir neden aramaktaymış.

28 Temmuz 1914 yılında Saraybosna'da Avusturya-Macaristan veliahtı Frans Ferdinand'a düzenlenen suikast, Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması için bir neden olarak kullanılmış. Suikastı Genç Bosna gizli devrim teşkilatı üyesi Gavrilo Princip düzenlemiş. Avusturya-Macaristan Krallığı suikastı organize etmekle Sırbistan'ı suçlamış ve kabul edilemeyecek istemler içeren bir ultimatom (muhtıra) göndermiş. Avusturya-Macaristan Krallığı Almanya'nın yardımıyla 28 Temmuz 1914 yılında Sırbistan'a savaş ilân etmiş. Bu savaş çok geçmeden dünya emperyalist savaşına dönüşmüş. Savaş esnasında Batı, Doğu, Kafkas, Balkan ve Makedon (Selanik) cephesinde savaşlar yürütülmüş.

Birinci Dünya Savaşı nedenleri hangileriymiş?

Üçlü İttifak ve Antanta devletleri

5. KONU

BALKAN CEPHESİ

Savaşın ilân edilmesinden hemen sonra Avusturya-Macaristan askeri güçler Sırbistan'a girmişler. Sırp ordusu Balkan Savaşları'ndan yorgun düştüğüne karşın, 1914 yılında Tser Dağı ve Kolubara Nehri'nde birkaç zafer elde etmeye başarmış. 1915 sonbaharında Avusturya-Macaristan Almanya'nın yardımıyla Sırbistan'a yeni bir taarruz düzenlemiştir. Aynı yılın ekim ayında Bulgaristan'ın da Sırp'lara savaş ilân etmesi üzerine Sırp ordusu Arnavutluk üzerinden Korfu adasına çekilmeye mecbur kalmış. Bunun ardından Üçlü İttifak orduları Sırbistan ve Karadağı işgal etmişler.

Üsküp'te Alman askerleri

1914 ve 1915 yılında Balkan Cephesinde meydana gelen savaş operasyonlarını tarif ediniz?

1914 VE 1915 YILLARINDA BATI VE DOĞU CEPHEDEKİ SAVAŞLAR

Batı Cephe'de Fransız ve Alman orduları arasında silahlı operasyonlar devam etmekteymiş. 1914 yılında Marna Nehri'nde meydana gelen çarpışmalarda Almanlar'ın Fransa'ya ilerlemesi durdurulmuş. Bu cephedeki savaş uzun bir süre hendek savaşı olarak yürütülmüş.

Almanya planlarını batı cephede gerçekleştiremeyeceğini görünce, doğu cephede Rusya'ya karşı savaşı yoğunlaştırmış. Ancak bu cephede de Alman ve Avusturya-Macaristan orduları uzun süren savaşlar yürütmeye mecbur olmuşlar.

Savaşın başlamasından sonra iki blok tarafsız devletleri kendilerinden yana etmeye çalışıyorlarmış. Antant, İtalya'ya Adriyatik Denizi kıyısındaki ülkeleri İtalya'ya vereceğini vaadederek İtalya'yı taraftar edinmeye başarmış. 1915 Mayıs ayında İtalya eski İttifak ortağı Avusturya-Macaristan Krallığı'na savaş ilân etmiş. Bu arada Üçlü İttifak, zaferden sonra Makedonya'nın tamamı ve Sırbistan'ın doğusunu Bulgarlar'a vereceğini vaadederek, Bulgaristan'ı taraftar edinmeye başarmış.

İtalya neden Antant güçlerine katılmış?

1916 SAVAŞLARI

1916 yılı esnasında Batı Cephe’de Alman orduları Verdun kalesinde durdurulmuş. Almanya karada başarılı olamayacağını görerek, denizde zafer elde etmeye çalışmış. 1916 Mayıs ayında Baltık Denizi’ndeki Julland Yarımadası’nda en büyük deniz savaşı meydana gelmiş.

Savaş şiddetli boyutlara ulaşmış. Tarihte ilk olarak tank, uçak ve denizaltıları kullanılmış, bu şekilde savaşta ölen insanların sayısı da giderek artıyormuş.

1915 sonlarına doğru Antant Selanik ya da Makedon Cephesi olarak bilinen Selanik’te yeni bir cephe açmış. Bu cephe Makedon topraklarının ortasından geçmekteymiş. Bir hafta devam eden çarpışmalardan sonra, İngiliz Fransız ve Sırp orduları, Bulgar-Alman ordularını bozguna uğratmış ve Manastır’ı ele geçirmişler. Bu şekilde Almanlar’ın ilerleyişi durdurulmuş.

Araştır ve öğren! Selanik (Makedon) Cephesi.

SAVAŞIN SONU VE NETİCELER

Rusya’nın Doğu Cephe’de yürüttüğü askeri operasyonları halk arasında kitlevi protestoların düzenlenmesine neden olmuş. 1917 yılında bu memnuniyetsizlik büyük bir devrime dönüşmüş. Başta V. İ. Lenin olmak üzere, yeni ilân edilen Sovyet Cumhuriyeti Almanya ile barış imzalayarak Birinci Dünya Savaşı’ndan çıkmış.

1917 yılında ABD Antant’tan yana savaşa girmişler. Antant orduları tüm cephelerde faaliyete geçmiş. Selanik (Makedon) Cephesi’nde 1918 Eylül ayında Antant Bulgar-Alman ordusunu bozguna uğratmış ve cepheyi yarmış. Bulgaristan kapitülasyon imzalamaya mecbur olmuş. Onun ardından Türkiye de aynısını yapmaya mecbur olmuş. 3 Kasım 1918 yılında Avusturya-Macaristan Krallığı da kapitülasyon imzalamış.

Antant güçleri Batı Cephesi’nde de durdurulmaz bir şekilde Alman ordusunun peşinden gitmekteymiş. 11 Kasım 1918 yılında Almanya’nın da kapitülasyon imzalaması üzerine Birinci Dünya Savaşı sona ermiş.

Birinci Dünya Savaşı’nın emperyalist özelliği vardı. Kendi boyutları bakımından insanlık tarihinde daha önce meydana gelen tüm savaşları geride bırakmış. Cephelerde 10 milyondan çok insan hayatını kaybetmiş, yaralıların sayısı ise iki katmış. Bunun yanısıra savaş esnasında ve hemen savaştan sonra dünyada daha 20 milyon insan açlıktan ve hastalıklardan ölmüş. Birinci Dünya Savaşı insanlığa büyük zararlar vermiş.

Birinci Dünya Savaşı nasıl bitmiş?

Birinci Dünya Savaşı neticeleri nasılmış?

5. KONU

PARİS BARIŞ KONVANSİYONU

Barış Konferansı 18 Ocak 1919 tarihinde Paris yakınındaki Versay Sarayı'nda başlamış. Antant büyük temsilcileri İngiltere, Fransa, ABD, İtalya ve Japonya baş rol konumundaymış. Konferansta savaşı kaybeden devletler suçlu ilân edilerek, cezalandırılmışlar. Onların sömürgeleri ve topraklarının bazı bölümlerine el konulmuş. Onlar savaş tazminatı ödemeye mecbur olmuşlar. Avrupa haritası yeniden çizilmiş ve uluslararası ilişkilerde Versay sistemi olarak bilinen yeni bir sistem oturtulmuş.

Paris Barış Antlaşması'nın imzalanması, 28 Haziran 1919

*Araştır ve öğren! Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da kurulan yeni devletler hangileriymiş?
Proje hazırla: Birinci Dünya Savaşı*

Paris Barış Antlaşması'ndan sonra Avrupa

Paris Barış Konferansı

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA DÜNYA

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA DÜNYADA MEVCUT KARŞITLIKLAR

Versay Barış Konferansı kararlarıyla savaştan önceki tezatlar halledilmediğinden başka, yenileri de meydana çıkmış. Bu şekilde savaşı kaybeden ya da revizyoncu ülkeler (Almanya, Bulgaristan, Macaristan, Avusturya, Türkiye) ve savaşı kazanan ya da karşı revizyoncu ülkeler (İngiltere, Fransa ve onların müttefikleri) arasındaki anlaşmazlıklar daha da çok derinleşmiş. Revizyoncu devletler Paris Barış Antlaşması'nı revizyon etmeye ve bununla kaybetmiş oldukları topraklarını geri almaya, karşı revizyoncu ülkeler ise ele geçirdikleri toprakları ne pahasına olursa olsun korumaya çalışıyorlarmış.

Bu dönemde dünyada hakim duruma gelmek için yapılan yarış ve mücadele giderek daha belirgin hal almaktaymış. Bu anlamda Fransa ve İngiltere arasında Almanya ve onun sömürgeleri bakımından büyük tezatlar mevcutmuş. Avrupa'da egemenlik gerçekleştirmek isteyen Fransa, Almanya'nın dünya gücü konumuna yükselmesine karşıymış. İngiltere, Fransa'nın Avrupa egemenlik siyasetine karşı gelmekteymiş ve Avrupa'da hakem rolünü korumaya çalışıyormuş.

Büyük Okyanus'taki üstünlüğün sağlanması bakımında ABD ve Japonya arasında da benzeri karşıtlıklar varmış. Bu iki ülke arasındaki gerginlik, İkinci Dünya Savaşı'nda meydana gelen silahlı çarpışmalarla zirveye tırmanmıştır. Kapitalist devletlerin sadece Rusya ile ilgili tutumlarında birlik varmış. Onlar Sovyet yönetimini yıkmaya ve dünyadaki devrimci ve milli kurtuluş devinimlerini önlemeye çalışıyorlarmış.

Franklin Delano Roosevelt

5. KONU

İngiltere ve Fransa, Paris Barış Antlaşmaları'nın havasını estirmek amacıyla, Avrupa'nın toplu güvenliğini ön plana koyan ittifaklar birliği kurmaya çalışıyorlarmış. Bu ittifaklar genelde Almanya, Macaristan ve Bulgaristan'a karşı yönelik olması gerekiyormuş. Böylece 1921 yılında Fransa-Belçika İttifakı, bundan sonra da 1920-1921 yılında Çekoslovakya, SHS Krallığı ve Romanya, Macaristan'a karşı yönelik olan Küçük Antant'ı kurmuşlar. Bunun yanısıra Fransa içine Polonya, Letonya, Estonya ve Finlanda'yı alan Baltik İttifakını kurmuş. 1943 yılında kurulan Balkan İttifakı'na Yugoslavya, Romanya ve Türkiye girmişler. 1925 yılında İngiltere'nin girişimi üzerine, İsviçre Lokarno şehrinde Sınır Güvenlik İttifakı imzalanmış.

İngiltere, Japonya ve diğer ülkeler Kellogg-Briand Paketi'nı imzalamışlar. Bu pakta imza koyan devletler ihtilafli soruların halledilmesinde askeri gücün araç olarak kullanılmayacağını kabul etmişler.

İki Dünya Savaşı arasındaki tezatlar neymiş?

MİLLETLER CEMİYETİ

Dünya barışı ve istikrarın korunması amacıyla, ABD Başkanı Woodrow Wilson'un teklifi üzerine 1919 Nisan ayında merkezi Cenevre'de olmak üzere Milletler Cemiyeti kuruldu. Milletler Cemiyeti'nin başlıca organları tüm üyelerin girdiği Genel Meclis ve 5 daimi olmak üzere 15 üyeden oluşan Milletler Cemiyeti Konseyi imiş. Başta Genel Sekreter olmak üzere Sekreterlik de mevcutmuş.

Milletler Cemiyeti dünya barışının korunması bakımından büyük ümitlerle karşılanmıştır. Maalesef Cemiyet bu beklentileri karşılayamamıştır, çünkü Birinci Dünya Savaşı galiplerinin (İngiltere ve Fransa) elinde alet olmuş. Sayısı çok devlet Cemiyet'e üye olmuyor, çoğu da problemlerin halledilmesindeki etkisizlik dolayısıyla cemiyeti terkediyormuş. Bu Cemiyetin başarısızlığı, özellikle faşist işgalleri zamanında gözler önüne serilmiş. İkinci Dünya Savaşı'nı önleyemeyen Cemiyet dağılmış.

Milletler Cemiyetinin oturumu (1926)

Milletler Cemiyeti kendi hedeflerini neden gerçekleştirememiş?

BÜYÜK EKONOMİK BUNALIM

Şikago'da ücretsiz yemek kuyruğu (ABD)

sonuna doğru ve 1929-1933 yılları arasında devam eden dünyadaki Büyük ekonomi bunalım dünyayı sarsmış ABD'de başlayan bunalım yıldırım hızıyla iktisadının bütün dallarını: tarım, ticaret ve maliyeyi kapsamış. Üretim 1928 yılına kıyasen yüzde 50 azalmış. Çok sayıda fabrika ve banka kapanmış. Fiyatların memnun edici bir seviyede tutulması için büyük miktarda buğday, et, şeker, kahve vb. imha edilmekteymiş. 30 milyondan çok insan işsiz kalmış. Çok geçmeden ABD ekonomi bunalımı Avrupa'ya da sıçramış. Bunalım en çok ABD ve Almanya'yı etkilemiş.

Bunalımdan çıkma yolları farklıymış Franklin Roosevelt ABD başkanlık seçimlerinden galip çıktıktan sonra, New Deal (Yeni kurs) olarak bilinen bir program hazırlamış. Devlet işsizliğin azaltılması için kanallar, yollar, hidrosantrallerin inşa edilmesi gibi kamu işleri organize etmiş. Sosyal yasalar çıkarılmış, sendikalara daha büyük haklar tanınmış, işçi yevmiyeleri artırılmış. Almanya'da faşist diktatörlüğün başlaması ve savaş ekonomisinin başlamasıyla bunalıma çözüm bulunmuş.

ABD Büyük Ekonomi Bunalım'dan nasıl çıkmış?

Ücretsiz ekme kuyruklarında çocuklar

5. KONU

YURTTAŞ DEMOKRASİSİ

İki dünya savaşı arasındaki dönemde dünya ciddi bir siyasi krizden geçmekteymiş. Bazı ülkelerde, ekonomik bunalım nedeniyle demokratik sistemler ve onların liberal ideolojileri derin bunalıma girmişler. Avrupa siyasi yaşamında totaliter ideolojiler giderek daha çok kendini göstermeye başlamış. Totalitarizm ve liberalizm arasındaki çarpışma, iki dünya savaşı arası Avrupa'daki siyasi yaşamın esas karşıtlıklarından biriydi. İlk klasik totaliter rejimler İtalya'da ve Almanya'da oturtulmuş.

Totaliter ideolojilere karşı olarak, Avrupa ülkelerinin çoğu ve ABD'de demokrasinin gelişimi devam etmiş. Tüm yasal siyasi partilerin siyasi yaşama eşit haklı olarak iştirak etmeleri üzerinden parlamenter demokrasinin işlemesi sağlanıyormuş. Cumhuriyetçi vatandaş düzeni olan devletler olarak, demokrasi en çok Fransa ve İsviçre'de yükselmiş. Ancak bazı parlamenter monarşilerde de mesela İngiltere'de yurttaş hak ile özgürlükleri garanti edilip gelişmekteymiş. Bu ülkelerde sendikalar işçi haklarının korunmasında çok büyük rol oynamaktaymış.

Araştır ve öğren! Totaliter rejim ve Demokrasi sistemleri arasındaki fark nedir?

*New York'ta iş kuyruğu
(New York 1931)*

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE FAKTÖR OLARAK SOVYETLER BİRLİĞİ

EKİM DEVRİMİ

Rusya, Birinci Dünya Savaşı'na girmekle beraber derin bir siyasi ve ekonomi bunalıma da girmiştir. Kral ve işbirlikçileri hariç, tüm sosyal tabakalar savaşın kestirilmesini istiyorlarmış. Halkın memnuniyetsizliği Rusya'nın başkenti Petrograd'da büyük halk gösterilerine dönüşmüş. 25 Şubat 1917 yılında gösteriler Şubat Devrimi'ne dönüşmüş. Kral II. Nikolay Romanov tahttan çekilmeye mecbur olmuş.

Rusya'da meydana gelen devrimden sonra iktidar başta Aleksandr Kerenski olmak üzere Geçici Hükümet, işçi heyetleri ve askerler arasında bölüşülmüş. Bu Rusya'nın tarihinde öyle denilen siyasi dualizm dönemiymiş.

Çok geçmeden 24 Ekim (6 Kasım) 1917 yılında başta Vladimir İliç Lenin olmak üzere Ekim Devrimi başlamış. Geçici hükümetin bulunduğu Petrograd'daki Kışlık Sarayı'nın ele geçirilmesiyle, Sovyetler iktidara el konmuş ve bu şekilde dualist iktidara son verilmiş.

25 Ekim (7 Kasım) 1917 yılında Sovyetlerin İkinci Kongresi çalışmaya başlamış. Yeni Bolşevik (komünist) iktidarı çok sayıda karar çıkarmış: İktidar Dekretiyle iktidarın tamamının sovyetlerin eline geçtiği bildirilmiş, Barış Dekretiyle barışın imzalanması öngörülmekteymiş ve Toprak Dekretiyle toprak halkın olduğu ve kullanılmak üzere köylülere verildiği duyurulmuş.

Bunun yanısıra Rusya'da yaşayan milletlere ait deklarasyon çıkarılarak, devlet dahilindeki milletlerin öz yönelim hakkı tanınmış. Kongrenin sonunda başta V. İ. Lenin olmak üzere ilk Sovyet Hükümeti kurulmuş.

Sovyetler'in İkinci Kongresi'nde alınan en önemli kararları açıklayınız?

V. İ. Lenin halk önünde nutuk çekiyor.

Kral II. Nikolay Romanov

5. KONU

İÇ SAVAŞ

Eski rejim ve büyük kapitalist devletlerinin taraftarları yeni Sovyet yönetimini kabul edemiyorlarmış. Bunun için batılı ülkelerin desteğiyle başta Denikin, Yudenic ve Kolçak olmak üzere öyle denilen Beyaz Muhafız Birliği kurulmuş ve 1919 yazında kanlı bir iç savaş başlamış. Aynı bu yılda kapitalist devlet olan Fransa, İngiltere, ABD ve Japonya Rusya'ya askeri müdahale gerçekleştirmişler. Bu güçlerin saldırısını önlemek için Lev Troçki tarafından

Kışlık Sarayı'na saldırı

organize edilen Kızıl Ordu 1923 yılında Beyaz Muhafızları ve müdahaleci kuvvetleri yenilgiye uğratmaya başarmış ve ülkeyi nihai olarak serbest etmiş.

İç savaşın sona ermesinden sonra 30 Aralık 1922 yılında Moskova'da tüm Sovyet Cumhuriyetleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği olarak adlandırılan tek bir federal devlet içinde birleşmişler. Çok geçmeden başta V. İ. Lenin olmak üzere ilk Hükümet de seçilmiş.

Rusya'da İç Savaş neden başlamış?

RUSYA'NIN İKTİSADİ GELİŞİMİ

Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra, Rusya ekonomisi durumu son derece kötüleşmiş. Devlette umumi durumların düzeltilmesi için yönetim daha iç savaş esnasında öyle denilen askeri komünizmi uygulamaya başlamışlar. Tüm yurttaşlar için mecburi iş ve tarım ürünlerinin mecburi alımı uygulanmaya başlamış.

Ancak askeri komünizm politikası köylülerde büyük memnuniyetsizlik yaratmış. Sovyet yönetimi, halkın daha büyük üretime teşvik edilmesi için yeni bir ekonomi siyaseti (NEP) uygulamaya başlamış. Bu siyasetle yönetim Pazar ekonomisinin bazı unsurlarının geri çevirmiş, öyleki tarım ürünleri fazlası pazarda serbest satılabilirmiş.

1928 yılında, SSCB'de ilk PETALETKA (beş yıllık gelişme planı) kabul edilerek, ülkede sanayileşme ve elektrifikasyon başlamış, kolhoz ve sovhoz olarak adlandırılan kooperatiflerin kurulmasıyla, tarımın kollektifleştirilmesine geçilmiş.

Yeni Ekonomi Siyaseti (NEP) neden oturtulmuş?

STALİN DİKTATÖRLÜĞÜ

Lev Troçki

1924 yılında V. İ. Lenin'in ölümünden sonra Josef Visarionoviç Stalin iktidara gelmiş. O, Lev Troçki liderliğindeki öyle denilen sol görüşleri ve N. İ .Buharin'in liderliğindeki öyle denilen sağ güçleri ortadan kaldırmaya başarmış ve beyaz terör uygulayarak şahsi diktatörlüğünü uygulamaya başlamış. Bu siyasetin neticesi olarak deformasyonlar meydana çıkmış, demokrasi sınırlanmaya başlamış, bürokratizm ve şahıs kültürü belirmiş. Tüm siyasi rakipler ortadan kaldırılarak Sibiryaya kamplarına (gulaglar) gönderilmekteymiş.

Ekim Devrimi'nin dünyada çok büyük etkisi olmuş. Almanya ve Macaristan'da Proleter Devrimleri başlamış ama çok geçmeden devrimlerin önü kesilmiş. 1918 yılında Moskova'da Üçüncü Komünist Enternasyonalı – Komintern'i kurularak uluslararası komünizm devrimini yönetmek ve dünya proleter devrimi fikrini gerçekleştirmek amaçlanıyordu.

1939 yılında Stalin Hitler ile saldırı yapmamak antlaşması imzalamış. Bu şekilde SSCB Almanya ile görünürlerde olan savaştan kaçınmak istemiş.

Stalin'in yönetimi SSCB ve daha geniş çaptaki ülkeler için neticeleri nasılmış?

Josef Visarionoviç Stalin

5. KONU

FAŞİZM VE NASYONAL SOSYALİZM

FAŞİZMİN BELİRMESİ

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden hemen sonra bazı Avrupa ve dünya ülkelerinde ekonomi, siyasi ve toplumsal ilişkilerin gerginleşme dönemi başlamış. Bu koşullarda gerici burjuvazi, devrimsel değişikliklerden korkarak, kendi siyasi ve ekonomi çıkarlarını korumak için demokrasi ve parlamentarizmi terkederek, totalitarizmin en kaba örneği olarak faşizmi kabul etmişler. Bazı devletlerde faşizm yönetimin siyasi sistemi olarak, diğer ülkelerde ise siyasi devrim olarak kalmış.

Faşist ideolojisi milli kin ve ırkçılığı yayarak, toplumun problemlerini halledecek, yoksulları ağır durumdan kurtaracak gibisinden boş vaatler kullanıyormuş.

Faşizm önce İtalya'da ondan sonra da Avusturya, İspanya, Portekiz, Romanya, Macaristan gibi devletlerde belirmiş, özellikle Almanya ve Japonya'da dile gelmiş. Faşizmin dış politikadaki hedefi dünyada hakimiyetin sağlanması, iç siyasette ise diktatörlük yönetiminin oturtulmasıymış. Bu sistemlerde devlet ve onun lideri her şeyin üstünde bulunmalıymış.

Benito Mussolini-Duce

*Faşizmin belirmesini etkileyen nedenler hangileriymiş?
Faşizm hangi devletlerde belirmiş?*

İTALYA'DA FAŞİZMİN BELİRMESİ

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya-Paris Barış Antlaşmalar'ın toprak kararlarından memnun değilmiş ve ağır ekonomi bunalıma girmiş. Bunalım özellikle Kuzey İtalya'da güçlü işçi deviniminin belirmesine neden olmuş. İtalyan komünistleri ülkede önemli siyasi güç olmuşlar. Böylesine koşullarda Benito Mussolini önderliğinde faşizm belirmiş. Mussolini daha 1919 yılında Faşo olarak adlandırılan faşist birlikleri kurmuş. 1922 yılında faşistler Napoli'de bir kongre düzenleyerek, Mussolini fikirdaşlarıyla Roma Yürüyüşü'nü düzenleyerek, iktidara el koymuş. İtalyan Kralı Emmanuel III. iktidarı Mussolini'ye teslim etmiş ve o İtalyan ulusunun lideri (Duçe) olarak, faşizm diktatörlüğünü oturtmuş. Mussolini Kara Gömlekliler adlı faşist birlikleri ve gizli polis kurmuş, işçi partileri ve cemiyetlerini yasaklamış.

İtalya dış planda Arnavutluk, Yunanistan ve Yugolsavya karşısında işgalcı politika uygulamış, Akdenizi İtalyan denizine dönüştürmek için çalışmış. Mussolini bir zamanki Roma İmparatorluğu'nu örnek alarak, İtalya'yı imparatorluk konumuna getirmek istiyormuş.

İtalya'da faşizmin belirmsini açıklayınız.

Araştır ve öğren! Eski bir gazeteci olarak Mussolini'nin İtalya basını karşısındaki tutumu nasılmış?

'Roma Yürürüşü'

5. KONU

ALMANYA'DA NAZİZM

Almanya, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra milli, siyasi ve ekonomi bunalıma girmiş. Bu koşullarda Münih'te Adolf Hitler'in önderliğinde Nasyonal-Sosyalist (Nazi) Partisi kurulmuş. Bu parti üyelerine Nazi, faşist ideolojisine ise Nazizm deniliyormuş. 1932 parlamento seçimlerinde Nasyonal-Sosyalist Parti Parlamento'da (Reihstag) en çok milletvekili koltuğu kazanmış. Hitler 1933 yılında Parlamento'yu dağıtmış, kendisini Alman milletinin Fufrer'i (lider) ilân etmiş.

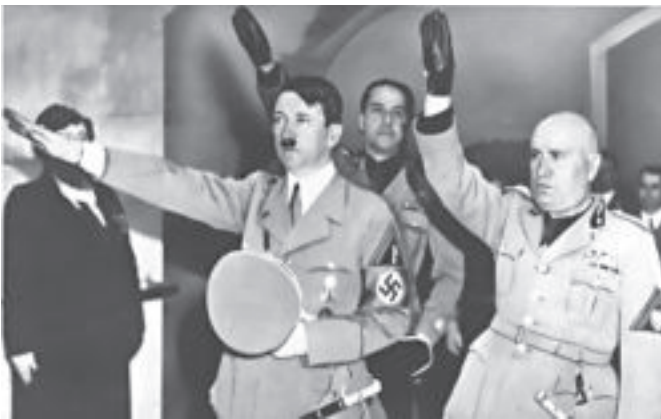
Nazizmin başlıca özellikleri şunlardır: milliyetçilik, antisemitizm, ırkçılık, antikomünizm ve yayılcılık politikası. Almanya'da nazilerin iktidara gelmesinden hemen sonra, antisemitizm devletin resmi siyaseti olmuş. 1935 yılında öyle denilen Nürnberg yasaları çıkarılarak, Almanya'da yaşayan Yahudiler'e ırk ayırımı uygulanmış ve yasalar karşısında aynı haklara sahip değillermiş. Yahudiler Alman ulusunun düşmanı ilân edilmiş, onların sinagogları, mağaza ve mezarlıkları ise imha ediliyormuş.

Nazizmin diğer bir özelliği de Irkçılıkmış. Irkçı teorisine göre, Alman ırkının üstünlüğü ve dünyaya hakim olması gerektiği iddia edilerek, Yahudi, Slav, Romanların aşağı ırk oldukları ve onları yoketmek veya köleye dönüştürmek gerektiği savı ileri sürülmekteymiş.

Almanya'da yürütülen antikomünist siyasetiyle, naziler için en büyük tehlike sayılan her çeşit komünizm faaliyetinin yasaklanması için çaba harcanıyormuş. Gestapo olarak bilinen Alman Gizli Servisi bu politikanın uygulanmasında özel rol oynamaktaymış.

Yayılcılık, nazizmin önemli diğer bir özelliğiymiş. Hitler iktidara sahip çıktıktan sonra Paris Barış Antlaşmaları'nın revizyonu için kollarını sıvamış.

Almanya'da Nazizmin esas özelliklerini açıklayınız.

Hitler-Mussolini görüşmesi (1938)

Askeri Gösteride Adolf Hitler

FAŞİST DEVLETLERİNİN İLK SALDIRILARI

Faşist İtalya saldırgan dış siyaseti uygulamaya başlayan ilk devlettir. 1923 yılında Yugoslavya'nın Riyeka kentini ve Yunan Korfu adasını ilhak etmiş. 1935 yılında İtalya Afrika'daki Habeşistan'a (Etyopya'ya) saldırıp, kendi sömürgesi ilân etmiş. İtalya, demokratik devletlerin pasif tavrından yararlanarak dört yıl sonra Arnavutluk'u işgal etmiş.

Nazi Almanya'nın dış siyaseti İtalya siyasetinden daha da saldırganmış. Almanya 1935 yılında Sar bölgesini sınırları içine almış, bir yıl sonra da Birinci Dünya Savaşı'ndan Fransa'ya verilen Ren bölgesini de geri almış. 1938 yılında Avusturya'yı Almanya'ya zorla (Anshlus) ilhak etmiş. Bu gelişimden cesaretlenen Almanya, Çekoslovakya'nın işgal edilmesi için hazırlıklar yapmaya başlamış. Aynı yılda Münih kentinde Hitler, Mussolini, Chamberlain ve Daladier arasında bir antlaşma (Münih Antlaşması) imzalanmış. Bu antlaşma gereğince Almanlar'ın yaşadığı Sudet bölgesinin Almanlara iade edilmesi sağlanmış, ancak bir yıl sonra Almanya Çekoslovakya'yı işgal etmiş.

1936 yılında Almanya İtalya ve Japonya Roma-Berlin-Tokyo Ekseni'ni kurularak, dünyada yeni düzenin oturtulmasıyla ilgili işgalci planlarının daha kolay icra etmeyi amaçlamaktaymışlar.

Dünya demokrasi güçleri faşist devletlerin saldırgan siyasetini önlemek amacıyla faşizme karşı direniş göstermeye başlamışlar. Genel sekreter Georgi Dimitrov'un öderliğindeki Komintern'in girişimiyle kurulan Halk Cephesi bu doğrultuda çok önemli rol oynamıştır. İspanya'da faşizm siyasetine karşı güçlü direniş organize edilmiş. Orada devam eden iç savaşta Almanya ve İtalya tarafından desteklenen milliyetçi güçler, dünyanın 69 devletinden gelen 35.000 gönüllüden oluşan Cumhuriyet savunucularını yenmeye başarmışlar.

Georgi Dimitrov

1936 Berlin Olimpiyatları

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA BALKANLAR

SIRP HIRVAT VE SLOVEN KRALLIĞI

Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra 1 Aralık 1918 yılında Balkan'da Sırp Hırvat ve Sloven Krallığı (SHS) adı altında yeni bir devlet kurulmuş. Devlette sadece sözü edilen üç milletin hakları tanınmış, diğer milletlerin (Makedon, Karadağlı vb.) öz yönelme ve bağımsızlık hakkı kabul edilmeyormuş. 1929 yılına kadar devlet parlamenter monarşiymiş ve kralın yasamacı yönetiminde büyük etkisi varmış. 1920 yılında düzenlenen ilk parlamento seçimlerinde Yugoslavya Demokratik Partisi, Halk Radikal Partisi ve Yugoslavya Komünist Partisi en çok oy kazanmışlar.

1928 yılında Hırvat Köylü Partisi lideri Stjepan Radiç Parlamento'da öldürüldükten sonra, devlet içindeki etnik geçimsizlik zirveye ulaşmış. Kral Aleksandar Karacorçeviç krallıkta istikrar sağlamaya, Sırp burjuvazisinin hegemonizmi ve burjuva düzenini muhafaza etmeye çaba harcayarak, 6 Ocak 1929 yılında Parlamenterizmi kaldırıp, diktatörlük oturtmuş. Devleti 9 Banlığa (eyalet) ayırmış, devletin adı ise Yugoslavya Krallığı olmuş.

Kral I. Aleksandar Karacorçeviç

Kral I. Aleksandar Karacorçeviç'e düzenlenen suikast

1934 yılında Fransa'nın Marsey kentinde Kral I. Aleksandar Karacorçeviç Vanço-Mihaylovistler tarafından düzenlenen bir suikastta öldürülmüş. Sırp siyasi faktörleri Almanya ve İtalya'dan gelen büyük baskılar karşısında, Hırvat milli hareketi ile uzlaşma sağlamaya mecbur olmuş. 1939 yılında imzalanan Çvetkoviç-Maçek antlaşmasına göre Hırvat Banlığı olarak adlandırılan özel yönetim bölgesi kurulmuş. Ancak bununla Yugoslavya milli sorusu halledilmemiş.

Ülke faşizm sularına sürüklenmeye devam etmiş ve bu siyasetin zirvesi olarak 25 Mart 1941 yılında Viyana'da Yugoslavya'nın Üçlü İttifak'a girmesi için bir antlaşma imzalanmış.

SHS (Yugoslavya) Krallığı siyasi durumu nasılmış?

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA BULGARİSTAN

Bulgaristan'ın Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'nda aldığı mahcubiyetleri ülkede çok büyük memnuniyetsizlik ve siyasi dengesizliğe neden olmuş. Kral Ferdinand tahttan çekilmeye mecbur olmuş. Onun yerine Kral Boris gelmiş.

Aleksandar Stamboliyski

1919 parlamento seçimlerinde Aleksandar Stamboliyski liderliğindeki Bulgar Halk Çiftçi Birliği seçimi kazanmış. Bulgaristan'ın dış siyasi plandaki yeni siyaseti, büyük burjuvalarda memnuniyetsizlik yaratmış. 9 Haziran 1923 yılında Aleksandar Tsankov'un yönetmenliğindeki sağ güçler devlet darbesi yapmışlar. Trajik olaylarda Aleksandar Stamboliyski hayatını kaybetmiş.

Georgi Dimitrov'un BKP olayların gidişatından memnun olmadığı için 1923 eylül ayında ayaklanma organize etmiş. Ayaklanma kanlı bir şekilde bastırılmış, BKP ise yasaklanmış.

1934 yılında örgüt lideri Zveno Kimon Georgiev devlet darbesi organize ederek, iktidara el koymuş. Yeni hükümet, Vanço Mihaylov'un VMRO partisinin faaliyetini yasaklamış, buysa Balkan'daki ilişkilere olumsuz yansımış ve Bulgar devletinin bütünselliğini tehlikeye atıyormuş. 1935 yılından sonra Bulgaristan dış siyasi planda Almanya ve İtalya'ya eğilerek, komşu ülkeler karşısında toprak eğilimleri ifade etmeye başlamış.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bulgaristan'da siyasi durumlar nasılmış?

5. KONU

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA YUNANİSTAN

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanistan, Türkiye ve Bulgaristan'ın bazı bölgelerine sahip çıkmış. Türkiye Sevr Barış Antlaşması'nın hükümlerini uygulamadığı için Yunanistan 1920 yılında Türkiye'ye savaş ilân etmiş. Yunanistan bu savaşta yenildikten sonra Lozan Barış Antlaşması'nı imzalamaya mecbur olmuş.

Yunanların Türklere mağlup olması Yunanistan'da milli felaket olarak yaşanmış. Kral Konstantinos tahttan çekilmeye mecbur olmuş, 1924 yılında ise Yunanistan Cumhuriyet ilân edilmiş. Bir yıl sonra general Theodoros Pangalos Yunanistan'da diktatörlük oturtmuş, ancak ülkede iki en büyük parti olan Liberaller ve Halk Partisi arasındaki siyasi iştahları azaltmaya başaramamış.

4 Ağustos 1936 yılında general Yannis Metaksas ülkenin istikrarsızlığı dolayısıyla, kralın desteğiyle Yunanistan'da diktatörlük oturtmuş. Metaksas kendi diktatörlüğünü Antik yazarların kitaplarını yakmakla başlamış, Yunan cezaevleri ve kamplarına atılan sol yönelimli siyasi güçler ve Makedonlar'a karşı son derece şiddetliymiş.

Yannis Metaksas'ın diktatörlüğünün özelliği nasılmış?

Metaksas

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN KURULMASI

Mustafa Kemal başarıyla sonuçlanan Yunan-Türk Savaşı ardından Türkiye'yi yok olmaktan kurtarmaya ve çağdaş Türk devletinin temellerini atmaya başarmıştır. Mustafa Kemal daha sonra ulusun babası, yani Atatürk adına layık görülerek, 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'ni ilân etmiş.

İki dünya savaşı arasında Mustafa Kemal Atatürk, Türk toplumunu modernleştirmeye ve Türkiye'yi Avrupa uygarlık akımlarına dahil etmeye çaba harcamaktaymış. Onun kişisel otoritesi ve güçlü karakteri sayesinde Atatürk

Mustafa Kemal Atatürk

dini devletten ayırmaya, hukuk sisteminde Avrupa misali reformlar uygulamaya, lâtîn harflerini kullanmaya, kadın haklarını genişletmeye ve giyim kuşamda Avrupa modasını oturtmaya başarmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatından sonra Atatürk'ün yerine İsmet İnönü gelmiş. İnönü, Atatürk'ün siyasetini devam etmiş.

Türkiye'de uygulanan reformlar devletin modernleşmesi bakımından nasıl önem taşır?

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA ARNAVUTLUK

Kral I. Ahmet Zogu

Arnavutluk, iki dünya savaşı arası dönemde büyük siyasi istikrarsızlık yaşamış. Siyasi yaşamda İlerici ve Halk Partisi arasında rekabet varmış. Bu kuşullardan yararlanan albay Ahmet Zogu 1921 yılında iktidara el koymuş.

1928 yılında Ahmet Zogu ve onun taraftarları, toplumsal sistemi değiştirip krallığın kurulması yönünde çalışmaya başlamışlar. Bu bakımda İtalya'dan destek almaktaymışlar. Bu sırada Arnavutluk monarşi, Ahmet Zogu ise kral ilân edilmiş.

1929-1935 döneminde Arnavutluk, tüm dünya olduğu gibi büyük ekonomik kriz yaşamaktaymış.

1939 yılında İtalya Arnavutluk'u işgal etmiş. Ahmet Zogu hükümeti hiçbir direniş örgütlemeyen ülkeyi terketmiş. Hava ve denizden gerçekleştirilen bombardımanın ardından İtalyan güçleri Dıraç, Tiran ve diğer kentleri ele geçirmişler, bunun ardından da İtalyan işgalcılar Arnavutluk'un tamamını işgal etmişler.

İki dünya savaşı arası dönemde Arnavutluk'ta siyasi durum nasılmış?

5. KONU

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞIN NEDENLERİ

Gelişmiş kapitalist devletleri arasındaki karşıtlıklar, İkinci Dünya Savaşı'nın belirmesine neden olmuştur. Bu tezatlar onların arasındaki oransız gelişimin neticesiymiş. Faşizmin belirip güçleşmesi bu karşıtlıkları daha da çok sertleştirmiş. Faşist militarist devletleri dünyanın yeniden paylaşılmasına yönelik istemleri ise dünya boyutlu çarpışmaların belirmesini kaçınılmaz kılmış. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Paris Barış Antlaşmaları Almanya, İtalya ve Japonya'nın çıkarlarına uygun olmayan çözümler üretmiş. Bundan dolayı Almanya ve İtalya bir askeri ittifak kurmuşlar, 1940 yılında ise bu ittifaka Japonya da girmiştir. Bu şekilde tarihe Üçlü İttifak olarak giren Roma-Berlin-Tokyo faşist güçleri bloku kurulmuş.

Birinci Dünya Savaşı galip devletleri, her şeyden evvel İngiltere ve Fransa, paylaşımından memnun oldukları için değişiklik istemiyor, Versay Barış Sistemi'nin saygılanmasını

Avrupa ve Kuzey Afrika'da İkinci Dünya Savaşı 1939-1941

istiyorlarmış. Bu iki devlet faşist Almanya karşısında esnek ve kapitülasyoncu siyaset yürütüyorlarmış. 1938 Münih Antlaşması'nın imzalanmasıyla bu siyaset zirveye ulaşmış. Onlar hem SSCB'yi izole etmek, hem Faşist devletlerini ona karşı yönlendirmeyi amaçlamaktaymışlar. ABD, Avrupa ortakları ile çıkan anlaşmazlık dolayısıyla yavaş yavaş öyle denilen izolasyoncu siyasetten ayrılmaya başlayıp Versay sistemini garanti etmiyormuş.

İkinci Dünya Savaşın nedenlerini açıklayınız.

SAVAŞIN BAŞLANGICI (1939-1941)

Alman ordusunun Polonya'ya girmesi

Almanya, Gdansk (Danzig) kenti ve Doğu Prusya'yı Almanya'dan ayıran dar koridorun Almanya'ya verilmesi istemi, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına neden olmuş. Polonya, batılı ülkelerden yardım alacağını hesap ederek Almanya'nın istemlerini reddetmiş. Almanya bu nedenle 1 Eylül 1939 yılında Polonya'ya saldırmış. Bu şekilde İkinci Dünya Savaşı başlamış. Doğu tarafından Polonya SSCB saldırısına da uğramış, çünkü bu 1939

tarihli Alman Sovyet antlaşmasıyla öngörülmüş. Polonya milletinin cesur direnişine karşın, Polonya kısa bir zaman içerisinde işgal edilmiş.

Almanya, Polonya'nın işgal edilmesinden sonra diğer Avrupa ülkelerini işgal etmeye devam etmiş. 1940 nisan ayında Almanya Danimarka'ya saldırıp işgal etmiş, ondan sonra ise Norveç'e de saldırmış. Müttefik ordulardan yardım alan Norveç milleti güçlü direniş göstermiş, ancak buna karşın Norveç üç ay sonra işgal edilmiş. Ordu bakanı Vidkun Kvisling (Quisling) önderliğindeki yerli vatan hainleri, Norveç'in kapitülasyonu bakımından çok önemli rol oynamışlardır. Kvisling'in adı İkinci Dünya Savaşı esnasında kendi devletlerine düşmanlık yapan hainlerin simgesi haline gelmiş.

1940 Mayıs ayında Almanya Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'a saldırıp işgal etmiş. Aynı ayda Alman orduları Fransız Majoni savunma hattı etrafından geçerek Fransa'ya da girmişler. Alman orduları süratle ilerlemişler ve 1940 Haziran sonlarında Fransa kapitülasyon imzalamış. Bundan sonra savaş Kuzey Afrika topraklarına taşınarak, Tunus, Cezayir ve Fas ele alınmış, Mısır'a saldırı düzenlenmiş.

Almanya Fransa'yı dize getirdikten sonra İngiltere'ye saldırmış ama bundan önce İngiltere'yi havadan bombalamış. İngiliz milleti cesurca savaşıyor ve Alman saldırılarına direniyormuş. Almanya, İngiltere'ye tertiplenen başarısız saldırı ardından SSCB'ye saldırmak için hazırlanmaya başlamış.

5. KONU

Bu dönemde Macaristan, Romanya ve Bulgaristan Üçlü İttifaka girmişler. Almanya 22 Haziran 1941 yılında Yugoslavya'yı işgal ettikten sonra, saldırmama antlaşması olduğuna karşın, SSCB'ye saldırmış. Alman ordusu, SSCB'yi hazırlıksız yakalayıp Rus toprakların derinliklerine girmiş, Moskova ve Leningrad kentlerini ele geçirmek için ilerlemiş.

Moskova'ya yaklaşan Alman ordusu

1941 sonlarında savaş Uzak Doğu'ya da sıçramış. 7 Aralık 1941 yılında Japonya Amerikanın Pearl Harbor üssüne saldırmış. Bunun ardından ABD Japonya'ya savaş ilân etmiş.

Almanya 1940 yılında hangi devletleri işgal etmiş?

1942-1943 YILINDA SAVAŞIN AKINTISI

1942 yılında en büyük operasyonlar Doğu Cephe'de yürütülmüştür. Alman güçleri SSCB'de düzenlenen büyük taarruzda Stalingrad ve Kafkas'a kadar varmışlar. Volga Nehri'nde şiddetli çarpışmalar meydana gelmiş. 1842 Kasım ayından 1943 Mart ayına kadar devam eden ve iki taraftan iki milyon askerin iştirak ettiği Stalingrad Muharebesi özel önemdedir.

Stalingrad Muharebesi, Sovyet (kızıl) ordusunun büyük zaferiyle sonuçlanmış. Bu muharebe İkinci Dünya Savaşı'nda Antifaşist Koalisyonu lehine dönüşüm niteliğindedir. O savaştan sonra Alman ordusu Doğu Cephesi'ni sürekli olarak terkeder duruma gelmiş.

Afrika Cephesi'nde (1942-1943) Alman-İtalyan ve İngiliz-Amerikan güçleri arasında büyük çarpışmalara sahne olmuş. Müttefik güçlerin 1943 baharında başlayan yeni taarruzuyla Alman-İtalyan askerleri Afrika'dan sınır dışı edilmiş. 1943 Temmuz ayında müttefik güçler Sicilya adasına, çok geçmeden Güney İtalya'ya da çıkarma yapmışlar.

Büyük Okyanus Cephesi'nde anti faşist koalisyonu art arda başarılar dizerek, karşı taaruzla geçmiş. Japon orduları yenilgi üstüne yenilgi alarak, bu operasyonlar Büyük Okyanus cephesinde dönüşüm sağlamış.

1942-1943 yıllarında Doğu Cephesi'nde savaş operasyonları nasıl gerçekleşiyormuş?

1944 VE 1945 YILLARINDA SAVAŞIN DEVAMI VE SONU

Japonya kapitülasyon imzalanması

1944 başında Sovyet Ordusu Doğu Cephe’de Karadeniz’den Barents Denizi’ne kadarki cephe boyunca taarruza geçmiş. 1944 Eylül sonuna kadar Sovyet topraklarındaki faşist ordularını sınır dışı etmiş, ardından da Polonya ve Çekoslovakya, ondan sonra da Romanya, Macaristan ve Bulgaristan’a girmişler. Bu ülkelerde faşist rejimleri düşürülmüş, Almanya’ya savaş ilân eden antifaşist hükümetleri kurulmuş.

6 Haziran 1944 yılında batılı müttefik güçler Fransa’nın kuzeyindeki Normandiya bölgesine çıkarma yapmışlar. Bununla Avrupa’da öyle denilen Batı Cephesi açılmıştır.

Fransa’nın direnişi yardımıyla 1944 Eylül ayı sonuna kadar müttefik güçler Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg topraklarını kurtarmış, Almanya sınırına dayanmışlardır.

1945 ilkbaharında müttefik ordular durdurulmaz bir şekilde Almanya’ya girmeye başlamışlar. 30 Nisan 1945 yılında yenilgi ile yüzleşen Hitler intihar etmiş. Almanya 9 Mayıs 1945 tarihinde kapitülasyon imzalamış. Bununla Avrupa’da savaş sona ermiş. Bu arada Uzak Doğu’da Japonya’ya karşı savaş devam etmiş. 1945 Ağustos ayında SSCB de Japonya’ya savaş ilân etmiş. Amerikanlar İkinci Dünya Savaşı sonunu hızlatmak amacıyla Hiroşima ve Nagasaki kentlerine atom bombaları atmışlar. Japonya’nın 2 Eylül 1945 yılında kapitülasyon imzalamasıyla İkinci Dünya Savaşı sona ermiş.

Hioşimaya atılan Atom Bombası

İkinci Dünya Savaşı’nın insanlık için çok ağır neticeleri varmış. 50 milyon insandan çok hayatını kaybetmiş, yaklaşık 35 milyon insan yaralanmış. 40 devletin topraklarında yürütülen savaş esnasında, pahası biçilmez maddi zararlar meydana gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı’nın anti faşist ve kurtuluş özelliği vardı.

ULUSLARARASI KONFERANSLAR

ANTİFAŞİST KOALİSYONU'NUN KURULMASI

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Büyük güçler, özellikle ABD, SSCB ve İngiltere faşizme karşı gelecek bir ittifakın kurulması için antlaşmalara girmişler. Almanlar'ın 22 Haziran 1941 tarihinde SSCB'ye saldırması ardından, İngiltere ve SSCB aynı yılın sonbaharında karşılıklı işbirliği ve ekonomik yardım antlaşmasını imzalamışlar.

Bu şekile Anti Hitler Koalisyon'un kurulmasına yönelik ilk adım atılmıştır. ABD Başkanı Roosevelt ve İngiltere Başbakanı Winston Churchill arasında 14 Ağustos 1941 yılında gerçekleşen görüşme bu koalisyonun oluşturulmasında çok büyük rol oynamış. Onların bu görüşmesinde Atlantik Buyruktusu imzalanmıştır. Buyrutluda savaşın siyasi hedefleri belirtilerek, faşizmin yenilgiye uğratılması ve tüm ulusların savaştan sonra kendi devlet düzenlerini istedikleri şekilde düzenleyebilmeleri hakkına öncelik verilmekteydi.

Anti faşist koalisyonu resmen 1 Ocak 1942 yılında kurularak, dünyadan 26 devlet Washington'da biraraya gelerek antlaşmayı imzalamışlardır. Bu arada faşizme karşı nihai zafer elde edilinceye kadar birlikte savaşacakları konusunda sözbirliğine varmışlardır.

Anti faşist koalisyonu nasıl meydana gelmiş?

TAHRAN KONFERANSI

Müttefiklerin 1943 yılında elde ettikleri büyük zaferleri üç antifaşist güç olan ABD, İngiltere ve SSCB devlet liderlerin bir toplantı düzenlemeleri gereğini ortaya koymuş. Böylece 28 Kasım - 1 Aralık 1943 tarihlerinde düzenlenen Tahran Konferansı'na Churchill, Roosevelt ve Stalin katılmışlar. Tahran Konferansı'nda Almanya ve Japonya'ya karşı ilerideki ortak eylemler, özellikle yeni bir Batı Cephesi'nin açılması soruları gündeme getirilmiş. Bu sorular yanısıra katılımcılar yenilgiye uğrayacak olan devletler karşısında alınacak tutum, savaştan sonraki güvenlik ve işbirliği ile etki alanlarının paylaşılması görüşülmüş.

Tahran Konferansı'na iştirak eden üç büyükler

KIRIM KONFERANSI

*Kırım Konferansı'nda Roosevelt,
Churchill ve Stalin*

Müttefiklerin Almanya'ya karşı yürütülen savaşlarda elde ettikleri büyük başarıların ardından Kırım Yarımadası'ndaki Yalta kentinde 4-12 şubat tarihlerinde ABD, İngiltere ve SSCB liderleri Roosevelt, Churchill ve Stalin'in katıldıkları sırasıyla ikinci zirve düzenlenmiş.

Katılımcılar Almanya'nın şartsız kapitülasyonu, işgal edilmesi ve Almanya ile yönetme konusunda anlaşmışlar. Bunun yanısıra Almanya'nın dört işgal bölgesi: İngiliz, Sovyet, Amerikan ve Fransız bölgesine bölünmesi de öngörülmüştü. Almanya silahlı güçlerinin imha edilmesi,

tazminat ödemenin Almanya'nın tüm milli zenginliklerini kapsamaması ve savaş canilerinin mahkeme karşısına çıkarılması da öngörülmüştü.

Yalta Konferansı'nda aslında Avrupa ABD, İngiltere ve SSCB arasında etki alanlarına ayrılmış.

Dünya barışının temin edilmesi için Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kurulması için planlar hazırlanmış.

Kırım Konferansı'nın gelecekteki uluslararası ilişkilerin gelişimi bakımında nasıl önemi varmış?

POSTDAM KONFERANSI

Almanya'nın kapitülasyonundan sonra, İngiltere Başbakanı Winston Churchill'in girişimi üzerine, 1945 temmuz ayında Berlin yakınındaki Potsdam Konferansı düzenlenmiş. Churchill yanısıra konferansa vefat eden ABD başkanı Roosevelt'in yerine Harry Truman ve Sovyet lideri Josef. V. Stalin iştirak etmişler. Konferans esnasında, İngiltere'de düzenlenen seçimlerden sonra, Churchill'in yerine yeni başbakan Clement Attle tayin edilmiş. Büyük güçler, Potsdam Konferansı'nda Almanya'nın tamamen silahsızlandırılması ve askersizleştirilmesi bir de Nasyonal Sosyalist Partisi'nin

Nürnberg Yargılamaları

5. KONU

yasaklanması kararlaştırılmış. Bunun yanısıra Almanya'nın işgal bölgelerine ayırılması ve Nürnberg'de savaş canilerini yargılayacak bir uluslararası mahkemenin kurulması karara bağlanmış.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden dünya yeni siyasi kışkırtılar ve rekabetlere girmiş.

Postdam Konferansı'nda hangi kararlar alınmış?

PARİS BARIŞ KONFERANSI

Paris Barış Konferansı Temmuz-Ekim 1946 tarihinde düzenlenmiş. Konferansa Almanya ve İtalya'ya karşı yürütülen savaflara iştirak eden 21 ülke temsilcisi katılmış. Paris Barış Konferansı'nda büyük güçler arasında bazı sorular üzerine anlaşmazlık varmış. 10 Şubat 1947 tarihinde Paris Barış Antlaşması olarak bilinen barış antlaşmalarının nihai metni imzalanmış.

Konferans kararlarıyla İtalya'nın bütün sömürgeleri ve Adriyatik Denizi'nin doğu kıyısında işgal ettiği bütün bölgeler elinden alınmış. Savaştan sonra Arnavutluk yeniden bağımsız devlet olmuş. Finlandiya 1940 sınırları içinde kalmış. Romanya Besarabiya ve Kuzey Bukovina bölgelerini SSCB'ye geri vermiş. Bulgaristan Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya'dan ilhak ettiği bölgeleri geri vermeye mecbur olmuş. Avusturya dört işgal bölgesine ayrılmış. Almanya, Alzas ve Loren bölgelerini Fransa'ya çevirmiş. Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka ve Norveç yeniden bağımsız olmuşlar. Doğu Prusya'nın bir bölümü ve Odra ile Nisa Nehirleri doğusundaki yerler Polonya'ya çevrilmiş. Almanya dört işgal bölgesine bölünmüş: Amerikan, Sovyet, İngiliz ve Fransız bölgesi. Almanya ile barış antlaşması imzalanmamış. Almanya ile ABD arasındaki diplomatik ilişkiler 1951, SSCB ile 1955 yılında kurulmuş.

1951 yılında Japonya ile barış konferansı örgütlenmiş, SSCB konferansa katılmamış. Konferans kararlarıyla Japonya'nın bağımsızlık ve egemenliği tanınmış, ancak barışçıl dış politika yürütmekle görevlendirilmiş.

Paris Barış Konferansı'nın Tarihi Önemi Nedir?

Potsdam Konferansı

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA BALKANLAR

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA YUGOSLAVYA

Hitler saldırıdan sonra Yugoslavya'ya ziyaret ediyor

Yugoslavya ve Yunanistan'a saldırmaya kararlaştırmış. 6 Nisan 1941 yılında İtalya ve Almanya Yugoslavya'ya saldırmışlar. Kral ve hükümet birkaç gün sonra ülkeyi terketmişler,

Yosip Broz Tito

Almanya'nın 1940 yılında kaydettiği büyük başarıları esnasında Yugoslavya'nın Çvetkoviç-Maçek yönetimi, kendi çıkarlarını ve devletin kalımını korumak amacıyla 25 Mart 1941 yılında Viyana'da Üçlü İttifak'a girmek için bir antlaşma imzalamışlar. Bu antlaşma devlette kitlevi gösterilere ve devlet darbesinin yapılmasına neden olmuş. Başta general Duşan Simoviç olmak üzere yeni hükümet kurulmuş. Hitler, devlet darbesinin Almanlar'a karşı yönelik olduğunu düşünerek, 17 Nisan tarihinde Yugoslavya ordusu kapitülasyon imzalamış. Yugoslavya kapitülasyonu ardından İtalya, Almanya, Macaristan ve Bulgaristan arasında bölünmüş.

Yugoslavya Komünist Partisi ve diğer anti faşist güçler işgale karşı gelmişler ve Yugoslavya milletlerini faşist işgaline karşı yürütmüşler. Almanya'nın SSCB'ye saldırmadan sonra Yugoslavya'da başta Yosip Broz Tito olmak üzere YKP'nın önderliğinde anti faşist direnişi başlamış.

Daha 1941 yılında ilk serbest bölgeler oluşturulmuş. 1943 yılında Neretva ve Sutyenska nehirlerinde şiddetli çatışmalar meydana gelmiş. 25 Mayıs 1944 yılında Alman güçleri anti faşist devinimi lideri Tito'nun yakalanması amacıyla 'At Sıçrayışı' ya da Dırvar'a Çıkış olarak bilinen bir askeri operasyon düzenlemişler. XV. Makedon

5. KONU

kolordusunun da iştirak ettiği Srem Cephesi savaşlarının başarıyla sonuçlanması ardından, Yugoslavya'daki Alman faşist güçleri yenilgiye uğramış. Yugoslavya 15 Mayıs 1945 yılında faşist işgalcilerden kurtarılmış.

Yugoslavya Halk Kurtuluş Ordusu'nun büyük başarıları esnasında, 29 ve 30 Kasım 1943 tarihinde Yayçe şehrinde AVNOY'un İkinci Oturumu düzenlenmiş. Oturumda savaş sonrası Yugoslavya'nın 6 cumhuriyetten oluşacak bir federasyon olması kararlaştırılmış. 7 Mart 1945 tarihinde başta Yosip Broz Tito olmak üzere Yugoslavya Demokratik Federatif Cumhuriyeti geçici hükümeti kuruldu. Hükümet müttefik güçler tarafından tanındı.

*Yugoslavya'da Halk Kurtuluş Savaşı nasıl gelişmiş?
Araştır ve Öğren! Yosip Broz Tito kişiliği ve eseri.*

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA YUNANİSTAN

Faşist İtalya, Arnavutluk'u işgal ettikten sonra, 1940 yılında Yunanistan'a da saldırmış. İtalyan ordusunun ilk başarıları ardından, Yunan ordusu karşı taarruza geçmiş ve İtalyan askerleri Arnavutluk topraklarından çekilmeye mecbur olmuşlar.

Almanya, Balkan problemini çözmek için 6 Nisan 1941 tarihinde Yunanistan'a da saldırmış. Yunanistan yenilgiye uğradıktan sonra Almanya, İtalya ve Bulgaristan arasında ayrılmış, kral ve hükümet ise yurt dışına kaçmışlar.

1941 yılında anti faşist direnişi başlamış. Direnişi Yunan KP yönetiyormuş. Partinin girişimi üzerine EAM (Yunan milli kurtuluş cephesi) ve ELAS (Yunan halk kurtuluş ordusu) kurulmuş. Bunlar Yunanistan'ın sol güçleriymiş. Daha sonra EDES (Yunan demokratik ve milli birliği) ve EKKA (Yunan milli ve sosyal kurtuluş komitesi) kurulmuş. Bunlar Yunan sağ güçlerini temsil etmekteymişler.

1942-1943 yıllarında ELAS ve EAM arasındaki anlaşmazlıklar o kadar yoğunlaşmış ki silahlı çatışmaya dönüşmüş. Buna karşın anti faşist direnişi giderek daha çok gelişiyor Yunanistan ve adaları da kapsamına almaktaymış. EAM-EALS kontrolü altında olan yerlerde serbest bölgeler organize edilmiş. 1944 mayıs ayında, sağ ve sol arasındaki çatışmaların önlenmesi amacıyla, Lübnan'da milli birlik hükümeti kurulmuş. Bu hükümet sağ ve solcu temsilcilerde oluşmuş. Yunanistan'ın kurtarılmasından sonra, 1944 aralık ayında, ELAS birlikleri İngiltere'den destek alan Yunan hükümeti birlikleriyle çarpışmışlar. 1945 yılında Yunan KP-ELAS ve Yunan hükümeti arasında Varkiza Antlaşması imzalanmış. Bu antlaşmayla ELAS birlikleri silahsızlandırılmış, Yunan sivil partileri ise iktidara gelmişler.

ELAS Partizanları

Yunanistan'daki anti faşist direnişinin taşıyıcısı hangi güçlermiş?

Araştır ve öğren! Makedonlar, Yunan neden kitlevi olarak KP, ELM ve ELLS sıralarına katılmışlar?

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA BULGARİSTAN

Bulgaristan 1 Mart 1941 yılında komşu ülkelere olan toprak temayyüllerini gerçekleştirmek amacıyla, Üçlü İttifak'a girmiş. Yugoslavya ve Yunanistan'ın yenilmesi üzerine, Bulgaristan bu devletlerin bazı bölümlerini işgal etmiş.

Almanya'nın SSCB'ye saldırmasından sonra BKP halkı anti faşist direnişine çağırılmış, bundan hemen sonra Razlog ve Dupnica bölgesinde partizan birlikleri kurulmuş. Stalingrad

Drama'da Bulgar ve Alman askerleri

Muharebesi'nden sonra Çavdar, Anton İvanov, Hristo Botev, Rila-Pirin birlikleri kurulmuş. BKP silahlı direniş yanısıra 1943 yılında Halk Cephesi Milli Komitesi'ni de kurmuş. Aynı yılda Bulgar Kralı III. Boris ölmüş ve onun yerine reşit olmayan oğlu II. Simeon Sakskoburggotski gelmiş.

Kızıl Ordu'nun Bulgaristan'a girmesinden sonra, 9 Eylül 1944 yılında devlet darbesi yapılmış ve Zveno örgüt lideri Kimon Georgiev'in liderliğinde hükümet kurulmuş. Devlet darbesinden sonra Bulgaristan anti faşist koalisyona dahil olmuş. Savaştan sonra BKP iktidara gelmiş, Bulgaristan ise SSCB etkisi altına girmiş.

Bulgaristan'da anti faşist devinimi sanıl gelişmiş?

5. KONU

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA ARNAVUTLUK

Faşist İtalya, 1939 yılında Arnavutluk'a saldırıp işgal etmişler. Yugoslavya ve Yunanistan'ın kapitülasyonundan sonra, Kosova'nın büyük bir kısmı, Karadağ bölümleri ve Makedonya'nın bazı bölümleri İtalyan işgali altına girmiş. Bununla öyle denilen Büyük Arnavutluk oluşturulmuş. Arnavut yönetimi işgal edilen topraklarda Arnavut olmayan halk karşısında özümseme siyaseti yürütmekteymiş. Arnavutluk'ta anti faşist ve milli kurtuluş hareketi 1941 yılında başlamış, bu hareketin girişimcileri ise komünist partisiymiş. Almanya'nın SSCB'ye saldırması ardından, YKP ve Komintern yardımıyla, Arnavutluk komünist grupları ile bir konferans tertiplenerek, başta Enver Hoca olmak üzere, geçici Merkez Komite seçilmiş.

1942 yılında daha küçük boyutlu partizan birlikleri (çeteler) kurulmuş, gelen yıl ise daha büyük birlik ve taburlar da kurulmuş. 1942 yılında Milli Kurtuluş Cephesi kurulmuş, paralel olarak da Büyük Arnavutluk'un korunması için mücadele eden Mithat Fraşeri'nin önderliğindeki Bali Kombetar Arnavut milliyetçi organizasyonu kurulmuş. İtalya'nın kapitülasyonu ardından Alman Nazi güçleri Arnavutluk'u işgal etmiş. 1944 yılında Arnavutluk kurtarılmış, devlette de Komünist rejimi oturtulmuş. Arnavutluk, Sovyet etki alanına girmiş.

İtalya tarafından işgal edilen Arnavutluk'taki siyasi durumlar nasılmış?

AKP'nin kuruluşu, 1941

BUNALIM, DEĞİŞME VE TEZATLAR ZAMANI

DÜNYA GÜÇLERİN YENİ DAĞILIMI

İkinci Dünya Savaşı sona ermesi ve faşizmin yenilmesi sağlanan barışın muhafaza edilmesi ve karşılıklı ilişki ile işbirliğinin ilerletilmesi bakımından, dünya ilerici güçleri için güçlü bir teşvik idi. Ancak savaşların sona ermesinden hemen sonra, dünyanın iki en güçlü devleti olarak, ABD ve SSCB arasında çıkar farkları meydana çıkmış. Düne kadarki müttefikler, sınırların belirlenmesi, belirli devletlerin düzeni ve dünyadaki etki alanları gibisinden değişik sorular için çekişmeye başlamışlar. Özellikle yenilgiye uğrayan Almanya ve onun geleceği bakımındaki farklar göze batmaktaymış.

SSCB'nin İkinci Dünya Savaşı'nda kaydettiği büyük başarıları sayesinde, ekonomi açıdan zayıf olduğuna karşın, büyük dünya gücü olarak aфирme olmuş ve Doğu Avrupa'daki etki alanını genişletmiş. Kızıl Ordu yardımıyla Doğu Avrupa'da Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Doğu Almanya, Bulgaristan gibisinden çok sayıda ülke kurtarılmış. Bu devletler daha sonra SSCB etki alanı altına girmiş ve Sovyetlerin etkisi altında onlarda sosyalist devlet düzeni kurulmuş.

Batı Avrupa ülkeleri ve ABD Avrupa'nın doğusunda sosyalist ve komünist düzene eğilen devletlerde meydana gelen değişimlerden memnun değillermiş. ABD ve diğer güçler, Doğu Avrupa'nın güçlenmesi ve üstünlüğünden memnun değillermiş. Onlar sosyalizmin

gelişimini engellemeye çalışıyorlarmış, çünkü insan hakları ve özgürlüklerini tanımayan karşı demokratik bir sistem olduğunu düşünüyorlarmış. Aynı zamanda aralarında ekonomik yaşama oluyormuş. Bu amaçla ABD tarafından öyle denilen Marshall Planı hazırlanarak komünizme karşı verilen mücadeleyi desteklemeyi amaçlamaktaymış. Bunun yanısıra ABD'de öyle denilen Truman Doktrini geliştirilmiş. Bu doktrine göre, komünizmden tehlikeye sürüklenen ülkelere yardım temin edilmekteymiş.

Doğu Avrupa kapitalizme ve emperyalizme karşı organize olmaya başlamış 1947 yılında bu ülkelerin komünist par-

Yeni sosyalist ülkelerle ayrılan Avrupa

5. KONU

tileri, karşılıklı yardımlaşma ve işbirliği için Tanıtım Bürosu (Kominform) kurmuşlar. Böylece dünya Soğuk Savaş aşamasına girerek karşılıklı tehdit ve ekonomik ablukalar uygulanmaya başlamış. Bu dönem, birkaç on yıl süresi devam etmiş ve güç ile baskı siyaseti yanısıra silahlanma yarışı havası içinde geçmiştir. Winston Churchill'in Fulton şehrinde (ABD) yaptığı bir konuşmada, batılı ülkelere hitaben, komünizme karşı birlikte savaşmaları ve onların yayılmasını önlemeleri için çağrıda bulunduğu soğuk savaş başlamış.

*Marshall Planı neden çıkarılmış?
Kominform hangi amaçla kurulmuş?*

BLOKLAR

1949 yılında üç batılı işgal bölgesinin (Amerikan, İngiliz ve Fransız) birleştirilmesiyle Federal Almanya Cumhuriyeti kurulmuş. Sovyet etki bölgesinden ise Demokratik Almanya Cumhuriyeti kurulmuş.

Aynı yıl ABD önderliğinde on iki Avrupa ülkesi Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nü (NATO) kurdular. NATO, bu ülkeleri olası bir saldırıdan korumalıymış. Ödevlerin sona erdirilmesi için NATO Konseyi kurulmuş. Bu Konsey hem askeri hem sivil sorular için en yüksek organmış.

Sosyalist ülkeler, NATO'nun kurulmasına cevap olarak yeni ekonomik ve askeri organizasyonlar kurmuşlar. 1949 yılında Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi (SEV) kurulmuş. 1955 yılında ise sekiz sosyalist devlet (SSCB, Polonya, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan ve Arnavutluk) Varşova Paktı'nı kurmuşlar. Bu kuruluş, dostluk antlaşması olarak düşünülmüş, ama aslında bu bir askeri ittifakmış. Bu ülkelerden biri saldırıya uğradığı halde, antlaşma gereğince bu ülkeye askeri yardım dahil her çeşit yardımın verilmesi öngörülmekteymiş. Varşova Antlaşması 20 yılına yapılmış sonra da daha 10 yılına uzatılmış. Ancak Mihail Gorbaçov döneminde SSCB'de meydana gelen demokrasileşme dolayısıyla, bu blok 1990 yılında dağılmış. 1991 yılında SSCB de dağıldı ve Bağımsız Devletler topluluğu'na dönüştü.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Askeri Bloklar hangi amaçla kuruldu?

ÜÇÜNCÜ DÜNYA

Bağlantısızlar'ın Belgrad Konferansı (1961)

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden, Afrika, Asya ve Güney Amerika'dan çok sayıda ülke bağımsızlık kazanmışlardır. Bunların arasında en tanındıkları Hindistan, Pakistan, Burma, İndonezya varmış. Daha sonra sömürcülere karşı yürütülen mücadele Afrika ülkelerinde de gelişmiş. Orada Batı Avrupa ülkelerinin eski sömürgesi olan yaklaşık 40 ülke bağımsızlığına kavuşmuş.

Eski sömürgeler, bağımsızlığa kavuşabilmek için birya da öteki blokun etkisi altında olmaya mecbur durumdaymışlar. Kendi bağımsız gelişimlerini bu iki blokun dışında tutmak amacıyla Bandung'da bir

araya gelen bu ülkeler öyle denilen Üçüncü Dünya, yani Bağlantısız Ülkeler Hareketi'ni kurmaya karar vermişler. Bağlantısızlar Hareketi girişimcileri Hindistan Başkanı Jawaharlal Nehru, Yugoslavya lideri Tito ve Mısır Başkanı Cemalabdül Nasır imişler. Üçüncü dünya ülkeleri 1961 yılında Belgrad'da öyle denilen Bağlantısızlık Hareketi kurucu konferansını düzenlemişler. Aktif Barışçıl siyaset prensiplerinin kabul edilmesi, konferansta onaylanan en önemli kararlardan biriymiş. 1964 yılında bağlantısız ve gelişmemiş ülkeler Grup 77 ekonomik gelişme grubunu kurmuşlar. Bu grup zengin ve yoksul ülkeler arasındaki

5. KONU

büyük farkların hafifletilmesi ve en yoksul ülkelerin borçlarının bağışlanması için çaba harcamaktaymış.

Bağılantısız ülkelerin temel prensipleri hangileriymiş?

Konferenca e të painkuadruarve në Beograd (1961)

ZENGİNLER - YOKSULLAR VE ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE YUMUŞAMA SİYASETİ

Yeni kurtulan ve ekonomi açıdan geri kalmış ülkeler, anti sömürgecilik savaşının sona ermesiyle, yeni bir uluslararası etken olarak ortaya çıkmışlar. Ancak ülkelerin yoksulluğu dolayısıyla, daha önemli bir ekonomik etken olamamışlar. Onların zayıf ekonomi tabanı ve gelişmiş ülkelere olan bağlılığı zengin ve ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerin ilgi odağında bulunmaktaymışlar.

Dünyada Soğuk Savaşın zirveye ulaşmasıyla, bu durumun uluslararası ilişkilere olumsuz yansıdığı bilinci yavaş yavaş yayılmaya başlamış. Soğuk savaş ve blok ayırımı tedricen yerini gerginliğin yumuşamasına bırakmaya başlamış. XX. yy altmışlı yılların sonu ve yetmişli yılların başlangıcında, lider bloklar arasındaki ilişkiler iyileşmeye yol tutmuş. Bu dönemde SALT olarak bilinen Nükleer Silahların Yayılmasını Yasaklama Antlaşmaları başarıyla sona ermiş.

Federal Almanya Cumhuriyeti'yle ilgili gerginlik da yumuşamış. Almanya, Doğu Avrupa ülkelerine yavaşça açılmış, komşu Doğu Almanya ile iktisadi ilişkileri de başlamış.

Düşün! Soğuk savaş ve blok politikası neden kendi yerini gerginliğin yumuşamasına bırakmaya başlamış?

Sömürgecilik neticeleri-yeni kurtulan ülkelerde sefalet

Varşova Paktı'nın imzalanması

DÜNYADA BARIŞ VE İŞBİRLİĞİNE DÖNÜK YENİ EĞİLİMLER

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRGÜTÜ

New York'taki BM Binası

Birleşmiş Milletler Örgütü'nün (BM) kurulması, dünya devletleri arasında savaştan sonraki ilişkilerin gelişimi açısından çok önemli rol oynamıştır. Bu teşkilatın temelleri daha ikinci Dünya Savaşı esnasında, Atlantik Buyrultusu'yla atılmış, dünyanın savaştan sonraki düzenlenmesine ilişkin prensipler çizilmiştir. Bu belge, 1942 yılında 26 devlet tarafından kabul edilip imzalanan Birleşmiş Milletler'in daha geniş kapsamlı bir Deklarasyon'un giriş bölümünü temsil etmekteymiş. 26 haziran 1945 tarihinde San Francisco'da düzenlenen konferansta 50 ülkeyi temsil eden delegelerin katılımı üzerine BM Deklarasyonu onaylanmış. Deklarasyon,

24 Ekim 1945 yılında yürürlüğe girmiş ve dolayısıyla tarihte bu gün, BM günü olarak kutlanmaktadır.

BM dünyada barışı korumaya ve tüm dünya milletleri arasında dostluk ilişkileri geliştirmeye çaba harcamaktadır. BM tüm üyeleri Deklarasyonu saygılamaya, onun hedefleri için mücadele vermeye, başkasının içişlerine karışmamak üzere, dünyada tüm devlet ve milletlerin bağımsızlığı ve eşitliğini saygılamaya görevlidirler.

BM en önemli organları şunlardır: Genel Meclis, Güvenlik Kurulu, Ekonomi ve Sosyal Heyet, Denetim Konseyi, Uluslararası Adalet Mahkemesi ve BM Sekreterliği.

Genel Meclis BM'in en yüksek organıdır. Meclis tüm üyelerden müteşekkildir ve herbirinin oy hakkı vardır. Güvenlik Kurulu BM en önemli organlarından biridir. 15 üye ülkeden oluşmuştur. ABD, SSCB,(1991'den itibaren Rusya), Çin, İngiltere ve Fransa Kurulun daimi üyeleridir. Bu üyelerin VETO hakkı vardır, yani onların rızası olmaksızın, Güvenlik Kurulu veto hakkını kullanan üyenin isteğine aykırı olacak bir karar çıkaramaz. Diğer on üye geçicidir ve her iki yılda bir değişirler. BM özel örgütleri de vardır. UNESCO-Bilim ve Kültür Teşkilatı, UNİCEF-çocuk haklarını koruma teşkilatı, UNCTAD-Ticaret ve Gelişme Konferansı, Uluslararası Sağlık Teşkilatı, Gıda ve Tarım Örgütü, Uluslararası Para Fonu vb. BM merkezi New York'ta (ABD) bulunmaktadır.

5. KONU

Teşkilatın tüm üyeleri tarafından imzalanan Dünya İnsan Hakları Deklarasyonu BM dahilinde onaylanan en önemli belgelerden biridir.

BM hangi amaçla kuruldu?

AVRUPA KONSEYİ

Sık sık meydana gelen savaşlar ve ağır tarihi geçmiş, Avrupa'da Birleşmiş Avrupa fikrinin belirmesi ve kabul edilmesine yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa siyasi yaşamında önemli şahıslar olan Robert Shuman, Konrad Adenauer, Charles de Gaulle ve diğerleri bu fikrin başlıca taraftarlarıymış.

1949 yılında bu fikirden yola çıkarak, on Batı Avrupa ülkesi Strazburg'da Avrupa Konseyi'ni kurmuşlar. Avrupa ülkeleri arasında daha yoğun siyasi, ekonomi, sosyal ve kültürel işbirliğinin sağlanmasını desteklemektedir.

Avrupa Konseyi başlıca organları şunlardır: Bakanlar Kurulu, Danışma Meclisi ve Sekreterlik. Avrupa Konseyi ve organlarının kararlarını söz konusu ülkelerin devlet organları tarafından kabul edilmediği halde kararlar yükümlenici olmazlar.

Konseyin şimdiye kadarki çalışmalarında çok sayıda uluslararası konvensiyon çıkarılmıştır, İnsan Haklarını Koruma Deklarasyonu ve İhtilafların Barışçıl Yoldan Halledilme Deklarasyonu en önemli olanlarıdır.

Makedonya Cumhuriyeti 1995 yılında Avrupa Konseyi üyesi kabul edildi.

Avrupa Konseyi'nin esas hedefleri hangileridir?

Charles de Gaulle

AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU

Avrupa Ekonomik topluluğu Binası

1957 yılında Roma'da Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) kuruldu. Teşkilatın merkezi Brüksel'de bulunmaktadır. Üye ülkelerin ekonomik entegrasyonu, gümrüklerin kaldırılması ve sermaye ile malların serbest dolaşımı bu teşkilatın başlıca hedeflerindedir. AET organları: Bakanlar Kurulu, Meclis ve Adalet Mahkemesi. Teşkilatın merkezi ve başkanlığı altı ayda bir üye ülkeler arasından değişmektedir.

1991 yılında AET'ye üye 12 ülkenin hükümet liderleri Maastricht toplantısında Avrupa Birliği'nin (AB) kurulması Antlaşmasını imzaladılar. Bu şekilde iktisadi, kültür, hukuk, siyaset ve diğer alanlardaki karşılıklı ilişki ve işbirliğinin sağlamlaşp derinleşmesi için şartlar oluşturulmuştur.

Avrupa Birliği, Avrupa'da ortak dış siyaset, ortak Avrupa güçlerinin kurulması, ortak para birimi (Euro) ortak Avrupa vatandaşlığı ve Avrupa Anayasası için

çaba harcamaktadır. Avrupa Birliği'nin kendi bayrağı, milli marşı vardır. Faşizm karşısında zafer günü ise (9 Mayıs) Avrupa Günü olarak ilân edilmiştir.

Araştır ve öğren! Zamanında sosyalist düzeni olan hangi ülkeler günümüzde Avrupa Birliği üyeleridir?

Avrupa Birliği bayrağı

AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ KONFERASI

*Almanya'nın birleşmesi
kutlamaları (1990)*

Barış siyaseti 1975 yıllarında Helsinki'de düzenlenen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) zirveye ulaştı. Toplantıya 35 Avrupa ülkesi katıldı. Güvenliğin güçlenmesi ve silahsızlanmaya yönelik karşılıklı işbirliği prensiplerine ait Deklarasyon'un imzalanmasıyla, Avrupa ve dünyada gerginliğin yumuşaması bir de Akdeniz bölgesinde güvenliğin artırılmasına büyük katkı sunulmuştur. Şimdiye kadar düzenlenen toplantılarda belirli ülkelerde insan haklarının korunması ve saygılanmasına önemli yer verilmiştir.

1994 yılında Budapeşte'de düzenlenen konferansta kuruluşun adı değiştirilerek, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) oldu. Bu toplantıda *Yeni Çağda Gerçek Partnerliklere Doğru* başlıklı Belge onaylandı. Bunun sayesinde Avrupa'da bir güvenlik modelinin bulunması tahmin ediliyordu. AGİT üyeleri sayısı 52-dir ve üyeler arasında Makedonya Cumhuriyeti de bulunmaktadır.

XX. yy seksenli yıllarında SSCB iç ve dış planda zayıflama işaretleri göstermeye başladı. Mihail Gorbaçov liderliğindeki Sovyet yeni yönetimi, bunalımdan çıkış bulmak amacıyla 1985 yılında Perestroyka olarak adlandırılan reformların yapılacağını açıkladı. Bununla Doğu Avrupa ülkelerinde demokrasileşme süreci de başlamış oldu. 1989 yılında Avrupa ülkeleri ve SSCB Berlin Duvarı'nın yıkılması ve iki Almanya'nın birleşmesi konusunda anlaşmaya varmışlardır. Amerika Başkanı George Bush ve Sovyet lideri Mihail Gorbaçov arasında uluslararası gerginliğin yumuşaması için çözümler bulunmuş. Varşova Paketi'nin dağıtılması gerginlik ve blok farklarının azalması bakımında özel önem taşımaktadır.

*Amerika Başkanı Ronald Reagan ve
Sovyet lideri Mihail Gorbaçov*

SOSYALİZMİN BUNALIMI VE KOMÜNİZMİN ÇÖKMESİ

SOSYALİST SİSTEMLERİN NİTELİKLERİ

Y. B. Tito ve N. S. Hruşov (Belgrad 1955)

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra dünya toplumsal ekonomi ilişkilerin yeni aşamasına girdi. Dünya ülkelerinin ekseriyeti kapitalist sistemini korumaya tercih etmiş, ancak belirli sayıda ülkeler sosyalizm düzenini kabul etmiş. Sosyalist ilişkilerin kurulmasına giden yollar farklıymış. Yugoslavya, Arnavutluk ve Çin'de işgalciya karşı yürütülen halk kurtuluş savaşları yanısıra aynı zamanda sosyalist devrimler de gerçekleştirilmiş ve dolayısıyla bu devletler Sosyalist devlet olmuş. SSCB'nin faşizmin yenilmesinde oynadığı büyük rolü, bir de Kızıl Ordu'nun Bulgaristan, Romanya, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan ve Doğu Almanya'nın kurtarılmasında sunduğu yardımı sayesinde, komünistler iktidarı ele alarak sosyalist toplum kurmaya girişmişler.

SSCB dünyada ilk sosyalist devlet olarak, sosyalist devletlerin dış siyasi planı olduğu gibi iç siyasi gelişimi ve politikalarına güçlü etkide bulunmaktaymış. Tüm sosyalist devletlerde komünist partileri iktidara gelmiş ve onlar tek partili sistem yani proleterya diktatörlüğü oturtmuşlar. Sosyalist ülkelerde yapılan siyasi ve ekonomi reformlar sayesinde özel sahiplilik ve piyasa ekonomisi kaldırılmış, devlet sahipliği ve planlı ekonomi oturtulmuş. Tüm bu ülkelerde krallıklar kaldırılmış, onların yerine cumhuriyet düzeni oturtulmuş. Sovyet sosyalizm modelinin etkisi altında 1945 yılından sonra sosyalist devletlerde agrar reformu, üretim araçlarının kamulaştırılması, kollektivizasyon ve sanayileştirme ile planlı ekonomi uygulanmaktaymış.

Sosyalist sistemlerin esas nitelikleri hangileridir?

5. KONU

SOSYALİST DEVLETLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER

1947 eylül ayında Varşova’da Avrupa komünist partilerinin bir toplantısı düzenlenerek, Kominform kurulmuş. Toplantıda karşılıklı tecrübeler görüşülmüş ve sosyalizm kurmayı

Fidel Kastro ve Nikita Hruşçov

tercih eden ülkeler arasında daha iyi ve eşitlikçi işbirliği soruları gündeme getirilmiş. Ancak Stalin Kominform üzerinden Sovyetler Birliği’nin tüm komünist ve sosyalist devletlerindeki komünist ve işçi partileri çalışmasını tamamen kendi kontrolü altına alma fırsatını görmekteymiş. Ancak bu tür çalışmayı Yugoslavya kabul etmemiş. Yugoslavya’nın parti yönetimi eşitlikçi ilişkilerin oturtulmasını istemiş, bunun sosyalizmin ilerideki gelişimi açısından bir garanti olduğunu görmekteymiş. Bu tutumlar dolayısıyla Stalin Kominform üzerinden Yugoslavya Komünist Partisi’ne

karşı sert ve açık bir kampanya başlatmış. Bunun ardından 1948 yılında Kom inform tarafından yayımlanan bir Deklasyon’la Yugoslavya’nın siyaseti en sert bir dille kınanmış,

SSCB ve bütün sosyalist ülkeler ile ilişkilerin kestirilmesi ardından, Yugoslavya’da sosyalizmin yeni bir gelişme modeli olarak sosyalist özyönetim sistemi oturtulmuş. Stalin’in ölümü ve Belgrad ile Moskova deklarasyonlarının imzalanması ardından (1956) Yugoslavya ve SSCB ile Doğu Avrupa ülkeleri arasındaki ilişkilerin normalleşmesi başlamış. Destalinizasyon sürecine gösterilen tepkiler, halledilmemiş iç problemler ve şahsi gelişim yollarının aranması, Doğu Avrupa’nın hemen de tüm ülkelerinde iç huzursuzluğa neden olmuş. Neticede Sovyet kontrolü kaldırılarak iç düzenin demokrasileşme aşamasına geçilmiş.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra sosyalist ülkeler arasındaki ilişkiler nasıl olmuş?

SOSYALİST SİSTEMİN BUNALIMI VE ÇÖKMESİ

Lech Walensa

XX. yy sonlarına doğru siyasi sistemlerin demokrasileşmesine yönelik süreçlerin artması, bir de mevcut ekonomik güçlükler, sosyalizm sisteminde bunalımın belirmesine neden olmuş. Nitekim bu bunalım dünyada ciddi siyasi değişikliklere neden olacak. Sovyetler Birliği'nde demokrasileşme süreci başlamış, 1990 yılında ise çok partili sistem de oturtuluyor.

Demokrasileşme süreci Polonya, Doğu Almanya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Arnavutluk, Yugoslavya ve diğer sosyalist ülkeleri de kapsamış. Polonya'daki siyasi liberal muhalefet, Lech Walesa'nın liderliğindeki *Solidarnost* sendika örgütü etrafında birleşmiş. Polonya'da 1989 parlamento seçimlerinde muhalefet kazanmış ve Tadeusz Mazowiecki'nin liderliğinde ilk komünist olmayan iktidar kurulmuş.

1989 kasımında Bulgaristan'da Başkan Todor Jivkov yönetimden indirilmiş, aynı yılın aralık ayında ise Romanya'da Nikolay Çavuşesku, diktatörlük sistemini korumak için Bükreş ve Temişvar sokaklarında kanlı olayların meydana gelmesine neden olmuş. Olayların ardından zoraki iktidardan indirilmiş.

1989 kasım ayında birkaç gün devam eden olaylardan sonra Çehya'da kan dökülmeden öyle denilen Kadife Devrim galip gelmiş ve yazar Vaclav Havel Çek Cumhuriyeti başkanı seçilmiş.

1989 ekim ayında komünist rejimine karşı düzenlenen kitlevi protestolar nedeniyle Başkan Erih Honeker ve KP Politbüro üyeleri istifa etmeye mecbur olmuşlar. İkiye bölünen Almanya ve Avrupa simgesi haşine gelen Berlin Duvarı yıkılmış. 1990 ekim ayında büyük güçler arasında daha önce yapılan antlaşma sayesinde Demokratik Almanya ve Federal Almanya cumhuriyetleri birleşmiş.

Enver Hoca'nın ölümünden sonra, Ramiz Aliya Arnavutluk'un başkanı olarak, eski sistemi korumaya çalışmış. Arnavutluk'ta komünizm 1992 yılında sona ermiş, çok partili seçimler düzenlenerek, komünistler sahneden çekilmeye mecbur olmuşlar.

5. KONU

Demokrasileşme süreçleri birkaç federal sosyalist devletin dağılmasına da neden olmuş. SSCB’de çok sayıda bağımsız devlet kurulmuş, 31 Aralık 1991 yılında SSCB dağılarak, Bağımsız Devletler Topluluğu kurulmuş. Çekoslovakya sakin yolla ayrılmış ve iki bağımsız devlet kurulmuş: Çek Cumhuriyeti ve Slovakya Cumhuriyeti. Yosip Broz Tito’nun ölümünden sonra Yugoslavya’da meydana gelen bunalım kanlı savaşlarla ve Yugoslavya Federasyonu’nun dağılımıyla sona ermiş. Bu bölgelerde birkaç bağımsız devlet kurulmuş.

Sosyalist sistemin kapitalist sisteme geçmesiyle Doğu Avrupa ülkelerin siyasi yaşamında derin değişiklikler meydana gelmiş. Bütün bu ülkelerde tek parti yerine çok partiler kurulmuş ve çok partili demokratik seçimler uygulanmıştır. Bu devletlerin parlamento seçimlerinde komünist sistemleri yıkılmış, çok partili demokrasi oturtulmuş. Bu şekilde tranzisyon dönemi başlamış, devlet sermayesi özelleştirilmiş ve kamulaştırma uygulanmıştır.

Sosyalist sistemde neden bunalım meydana gelmiş ve neden dağılmış?

Proje hazırlayınız: Doğu Avrupa ülkelerinde sosyalizmin sona ermesi.

Elinde komünizm simgesi çıkarılan bir bayrak sallayan Romanyalı kadın

Göstericiler karşısında Sovyet askerleri (Ağustos 1991)

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA BİLİM VE KÜLTÜR

EKONOMİK GELİŞİM

İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra dünyada hızlı ekonomik gelişim gerçekleşiyor. Yine de bu gelişim oranlı değildi. Gelişmemiş ülkeler düşük milli gelir gerçekleştiriyorlardı, fakir ve zengin devletler arasındaki fark ise giderek derinleşiyordu. Bu durumların aşılması amacıyla, BM çerçevelerinde dünya ticaret ve gelişme konferansı (UNCTAD) örgütlendi. Bağılantısız ve bağımsız devletler böyle bir toplantının düzenlenmesini teşvik etmiş. Bu konferans, uluslararası ticareti özellikle gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasında geliştirmek için çaba harcamış. UNCTAD gelişmemiş ülkeler ile ekonomi işbirliğinin görüşüldüğü birkaç toplantı düzenlemiş. Neticede bazı sonuçlar elde edilmiş, ancak gelişmiş ülkelerin uyguladıkları imtiyazlar dolayısıyla beklenen neticeleri her zaman sağlamıyormuş.

Ticari ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla 1948 yılında BM çerçevelerinde Gümrük ve Ticaret Antlaşması (GAAT) imzalanmış. Ekonomi gelişimini hızlandırmak amacıyla, ticari, mali ve diğer örgüt ile kuruluşlar kurulmuştur. Bütün bunlar o zamana kadar en yüksek aşamaya ulaşan dünya ekonomisinin daha ılımlı gelişimine katkı sunmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra nasıl bir ekonomik gelişim olmuştur?

ASTRONOTİK VE KİTLEVİ İLETİŞİM

Yuri Gagarin

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB ve ABD uzayın araştırılıp ele geçirilmesi için büyük harcamalar yapmışlar. SSCB Sputnik uydusu ve ABD'nin *Explorer* uydusunun uzaya fırlatması ardından, 1961 yılında uzaya ilk insan da uçtu. Sovyet kozmonotu Yuri Gagarin *Vostok* uzay gemisiyle dünya etrafında 108 dakika süren bir uçuş yaptı. 1963 yılında Sovyetler Birliği'nden ilk kadın, Valentina Tereşkova uzaya uçan ilk kadın oldu. 1969 yılında Amerika kozmonotları Neil Armstrong ve Edwin Aldrin, Apollo 11 uzay gemisiyle aya indiler.

5. KONU

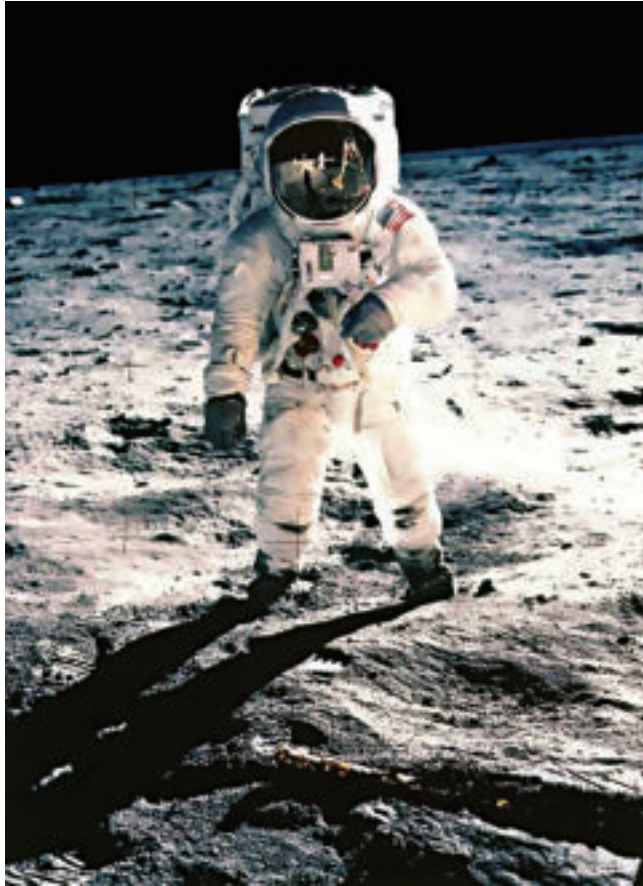
Dünyada kitlevi iletişim araçları büyük hızla gelişti. Bu araçlar üzerinden aynı anda çok sayıda bilginin gönderilip alınması mümkün kılınmıştır. Özellikle televizyonun gelişiminde büyük ilerleme oldu. Uydu üzerinden iletişimin sağlanmasıyla televizyon normal TV-den uydu TV-sine gelişti. Sadece belirli sayıda seyircilerin seyrettiği kablo televizyonu da gelişmeye başladı.

Ardımızda kalan yıllarda telefon, telgraf, belge geçer, internet ve diğer imkânların gelişiminde önemli gelişmeler kaydedildi.

Günümüzde toplumsal hayatın hemen de bütün alanlarında otomatik veri işlemleri uygulanmaktadır. Bilgisayar teknolojisi, hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bilgisayar teknolojisinin

Valentina Tereshkova

Neil Armstrong

kullanılmasıyla insanların sayısı çok sektöründe üretim ve kontrol işlemleri otomatikleşmektedir.

Araştır ve öğren! 1969 yılında Apollo 11 uzay gemisinin Aya inişi

YENİ TEKNOLOJLER

XX. yy ellili yıllarından itibaren, dünyada yeni üretim teknolojileri belirmiştir. Teknolojinin ilerleyişi yeni materyaller ve yeni hammaddelerin belirmesiyle ifade edilmiştir. Avrupa 'da EUREKA olarak adlandırılan Avrupa ortak araştırma programları ve yeni teknolojilerle ilgili işbirliği ajansı kuruluyor. Ajans, teknoloji bakımından daha yüksek aşamada olan ABD ve Japonya ile dengenin sağlanması amacıyla Avrupa'nın 12 en gelişmiş ülkesi tarafından kurulmuştur.

EUREKA neyi temsil etmektedir?

MADDİ VE MANEVİ KÜLTÜR ALANINDA İLERLEYİŞ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada hızlı maddi ve manevi kültür gelişimi gerçekleşiyor.

Eğitim alanında belirgin ilerleme kaydedilmiştir. Böylece yüksek eğitim enstitüleri olarak, mevcut üniversiteler yanısıra, dünyada yenileri de açıldı. Bu üniversiteler bütün dallardaki bilim araştırmalarında uzmansal kadroların yetiştirilmesinde yüksek neticeler elde etmektedirler.

1945 yılında kültürün ilerletilmesi için BMÖ dahilinde Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (UNESCO) kuruldu. Bu örgüt üzerinde kültürel mirasın korunması doğrultusunda pahası biçilmez katkılar sunulmaktadır. Makedonya'dan kültür mirası olarak Ohri kenti ve Ohri Gölü de UNESCO tarafından koruma altına alınmıştır.

Sanat yaratıcılığı dünyada belirgin ilerleyiş kaydetti. Resim sanatı alanında Pablo Picasso, Modigliani, Salvador Dali ve diğer ünlü ressamlar eserler yarattı.

Nazım ve nesir alanında Ernest Hemingway, Pablo Neruda, Mihail Soljenitsin, Albert Camus, Jean Paul Sartre gibi ünlü adlar bulunuyor.

Opera dalında dünyaca ad yapan sayısı çok opera sanatçısı belirmiştir.

XX. yy ellili yıllarında ABD'de müzik yaratıcılığında yeni bir akım olarak Rock And Roll belirdi.

Pablo Picasso

5. KONU

Sayısı çok ünlü yönetmen ve büyük filim yıldızları sayesinde filmcilik de büyük ilerlemeye nail olmuş.

Çağdaş dünyayı ister profesyonel ister amatör olsun, sporsuz düşünmek mümkün değildir. Her dört yılda bir düzenlenen Spor Olimpiyat oyunlarında sayısı çok rekor kırılmaktadır.

Araştır ve öğren! Efsanevi The Beatles rock grubunun müzik yaratıcılığı.

Beatles

Merilin Monro

Hollywood- Şanlılar patikası

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA BALKANLAR

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA YUNANİSTAN

Yunan İç Savaşı'ndan bir sahne

Faşizme karşı elde edilen zafer ve Varkiz Antlaşması'nın imzalanması ardından, Yunanistan'da durumlar sakinleşmediğinden başka, giderek daha bileşik hal almaya başlamış. Sol ve sağ arasındaki çarpışmalar, İngiliz desteği üzerine 1946-1949 İç Savaşı ile zirveye ulaşmış.

1946 yılında Yunanistan'da yapılan halk oylamasında ahalinin çoğunluğu monarşinin geri dönmesinden yana oy kullanmışlar. Aynı yılın ekim ayında Yunan KP general Markos'un kumandanlığı altında Yunan Demokrasi Ordusunu

(DLG) kurarak, hükümet güçlerine karşı silahlı eylemler düzenlemeye başlamış. DLG'a kitlevi şekilde iştirak eden Makedon milleti, bu mücadelenin baş taşıyıcısıymış. Yunan Demokrasi Ordusu 35.000 askerinden 15.000'i Makedonmuş. Viço ve Gramos dağlarında ağır ve kanlı savaşlar meydana gelmiş. 1949 yılında DLG yenildikten sonra, Yunanistan'da aşırı sağ güçler iktidara gelerek, ahaliye karşı zulüm ve kovuşturmalar düzenlemeye başlamış. Çarpışmalarda DLG 51.000 üyesi hayatını kaybetmiş, bunların 21.000'i Makedonmuş. Yunan hükümetinin baskı siyaseti dolayısıyla 60.000 civarında Makedon ve Yunanlı SSCB, Çekoslovakya, Romanya, Macaristan ve Bulgaristan'a zoraki göç etmeye mecbur olmuşlar.

Yunanistan'daki İç Savaş'tan sonra iç siyasi planda sağ yönelimli siyasi partiler üstünlük sağlamışlar. 1963 parlamento seçimlerinde Georgios Papandreu'nun liderliğindeki merkez destekçileri galip gelmiş. 1967 yılında merkez ve sağ kanat arasındaki çatışmalar zirveye ulaşmış, devlet darbesi yapılmış, iktidara ise ordu el koymuş. Askeri Cunta devlette büyük ekonomi krize neden olmuş. 1974 yılında memnun olmayan halkın baskısı üzerine askeri cunta sahneden çekilmeye mecbur olmuş. Aynı yıl düzenlenen parlamento seçimlerinde Andreas Papandreu'nun liderliğindeki Panhelenik Sosyalist Hareket (PASOK) galip gelmiş. Yeni parlamentonun seçimiyle, Yunanistan parlamenter devlet olmuş.

*Ege Makedonyası'ndan mülteciler,
Krakow, Polonya 1949*

5. KONU

Yeni hükümet *milli barışma* politikası yürütmeye başlamış ve iç savaştan sonra ülkeyi terkeden tüm Yunanlıların yurtlarına dönmesine izin vermiş. Bu siyaset Makedonları kapsamamış ve onlara karşı ayrımcı siyasetin yürütülmesi devam etmiş.

Yunanistan dış siyasi planda batıya yöneliktir. NATO üyesidir, 1981 yılında ise Avrupa Birliği tam haklı üyesi kabul edildi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yunanistan'da siyasi durum nasıldır?

BALKAN SOSYALİST DEVLETLERİNDE TOPLUMSAL- EKONOMİK VE SİYASİ DEĞİŞİKLİKLER

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya ve Arnavutluk'ta Komünist Partileri iktidara gelmişler. Bu devletler Sovyet etki alanına giren ülkeler olarak, Sovyetlerin toplumsal-ekonomik gelişme modelini kopyalamışlar. Bu ülkelerde sanayileşme ve elektrikleşme yanısıra agrar reformu yapılmış, yani toprak yoksul köylülere verilmiş. Agrar reformu ardından bu ülkelerde zoraki kollektifleşme, yani köy iş kooperatiflerinin kurulması başlamış. Üretim araçları kamulaştırılmış, ağır endüstriye özel dikkat sunulmuştur.

1948 Kominform Kararnamesi'nin yayımlanması ardından, Balkan Sosyalist ülkeleri arasındaki dostluk ilişkileri zedelenmiş. SSCB'ye bağlı durumda olan Bulgar ve Arnavutluk hükümetleri, Yugoslavya'ya yapılan ideoloji saldırıları yanısıra, daha önce imzalanan bütün dostluk ve ekonomik işbirliği sözleşmelerini iptal etmişler.

Yugoslavya 1948 yılından sonra kendi toprak bütünlüğünü korumak için 1953 yılında Yunanistan ve Türkiye ile öyle denilen Balkan Paktı olarak bilinen bir antlaşma imzalamış.

Enver Hoca

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balkan'daki sosyalist devletlerde nasıl toplumsal- ekonomik değişiklikler yapılmış?

BALKAN ÜLKELERİNDE SOSYALİZM BUNALIMI

Hızlı sanayileşme, mecburi kollektifleşme, geniş üretimi için ayrılan yüksek oranlı akümülyasyon ve dış sermayenin ithal edilmesi, Balkan'daki sosyalist devletlerin derin bir ekonomik ve siyasi bunalıma girmelerine neden olmuş. İktisadının gelişiminde duraksama oldu. Köylülerin üretim karşısındaki ilgisizliği, piyasanın yoksullaşmasına katkı sundu. Esas gıda ürünlerinin yetersizliği hissediliyordu. Buysa ahalide büyük memnuniyetsizliğe sebebiyet veriyordu.

Polonya'da meydana gelen olaylar (Solidarnost) ve SSCB Perestroykası, Balkanlar'a çok yoğun bir şekilde yansıdı. Muhafiz güçlerin güçlü etkisi altında 1989 kasım ayında, Bulgaristan Başkanı Todor Jivkov 35 yıl süren iktidarından sonra, iktidardan uzaklaştırıldı ve bu şekilde Bulgaristan totaliter rejiminin de sonu gelmiş oldu.

1989 aralık ayında Bükreş ve Temişvar'da meydana gelen kanlı olayların ardından, Romanya Başkanı Nikolay Çavuşesku iktidardan ayrılmaya mecbur oldu.

Arnavutluk'ta Enver Hoca'nın ölümünden sonra yeni başkan Ramiz Aliya mevcut sosyalist sistemi muhafaza etmeye çalışıyordu. Halkın memnuniyetsizliği karşısında 1990 yılında çok partili sistem oturtuldu. 1992 parlamento seçimlerinde Sali Berişa yönetmenliğindeki Demokratik Parti galibiyet sağladı, bu şekilde komünistlerin Arnavutluk'ta idare dönemi sona ermiş oldu.

1989 yılında ağır iktisadi ve siyasi bunalım şartlarında Yugoslavya Hükümeti başına Ante Markoviç geldi. Onun devlette reformlar uygulama girişimleri, bazı cumhuriyetlerin siyasi yönetimleri tarafından sert tepkiyle karşılandı. 1990 yılında devlette çok partili sistem oturtulmuş ve ilk çok partili seçimler düzenlendi. Sırp hegemonizmi ve Sırp olmayan milletlerin milli ve siyasi özgürleşmesine yönelik eğilimler, AVNOY Yugoslavyası'nın dağılmasına neden oldu. Yugoslavya'nın bazı bölgelerinde kanlı iç savaşlar meydana geldi. Bir zamanki Yugoslavya Federasyonu'ndan Slovenya C., Hırvatistan C., Makedonya C., Yugoslavya Federatif Cumhuriyeti (Sırbistan ve Karadağ) ve Bosna Hersek Cumhuriyeti (Hrvat-Müslüman Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti) bağımsız devletleri kuruldu.

Balkanlar'ın eski sosyalist cumhuriyetleri Avrupa ile birleşmeye ve NATO'ya üye olmaya özen gösteriyorlar.

Sosyalist toplumsal düzeni olan ülkelerdeki bunalımın nedenleri hangileriymiş ve nasıl ifade buluyorlarmış?

Todor Jivkov

İÇİNDEKİLER

1. KONU TARİH ÖNCESİ

EN ESKİ ÇAĞDA İNSAN, TAŞ VE METAL DEVRİ	5
İLKEL TOPLUMLARDA İNSANLARIN MANEVİ VE KÜLTÜREL İHTİYAÇLARI.....	9

2. KONU ESKİ ÇAĞ

ESKİ DOĞU'DA EN ESKİ MEDENİYETLERİ.....	13
ESKİ MİSİR.....	17
ESKİ DOĞU MİLLETLERİNİN KÜLTÜREL VE BİLİMSEL EDİNİMLERİ	21
ESKİ YUNANLAR	25
ESKİ ROMA.....	31
HIRİSTİYANLIK- YENİ BİR DİN	36
YUNAN VE ROMA KÜLTÜRÜ	39
ESKİ ÇAĞ'DA BALKANLAR.....	44

3. KONU ORTA ÇAĞ

AVRUPA'NIN BAŞLANGICI-FRENK DEVLETİ	49
ARAPLAR VE İSLAM	52
DOĞU ROMA KRALLIĞI (BİZANS)	55
DOĞU AVRUPA.....	59
HAÇLI SEFERLER.....	62
HÜMANİZM VE RÖNESANS.....	66
BÜYÜK COĞRAFİ KEŞİFLER.....	69
BATI AVRUPA'DA KLİSENİN ROLÜ.....	74
OSMANLI DEVLETİ	78
ORTA ÇAĞ'DA BALKANLAR	81

4. KONU

YENİ ÇAĞ

HIZLI İKTİSADİ GELİŞİM.....	87
FRANSA'DA BÜYÜK BURJUVA DEVRİMLERİ.....	90
AVRUPA'DA YENİ ULUSAL DEVLETLER	94
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ YENİ DÜNYA GÜCÜ	97
XIX. yy İKİNCİ YARISINDA VE XX. yy BAŞLANGICINDA DÜNYA	100
BİLİMSEL VE KÜLTÜREL EDİNİMLER	104
XVIII yy SONUNDAN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA KADAR BALKANLAR	108

5. KONU

EN YENİ ÇAĞ

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI	113
İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA DÜNYA.....	117
ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE FAKTÖR OLARAK SOVYETLER BİRLİĞİ	121
FAŞİZM VE NASYONAL SOSYALİZM.....	124
İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDA BALKAN	128
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI	132
ULUSLARARASI KONFERANSLAR	136
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA BALKANLAR	139
BUNALIM, DEĞİŞME VE TEZATLAR ZAMANI.....	143
DÜNYADA YENİ BARIŞ VE İŞBİRLİĞİ EĞİLİMLERİ	147
SOSYALİZMİN BUNALIMLARI VE KOMÜNİZMİN DÜŞMESİ	151
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA BİLİM VE TEKNİK	155
İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN SONRA BALKANLAR	159

